

Večer ve vranovickém dvoře (P pro ml., 1925); Čest (PP pro ml., 1926–27); Pod žezlem Jahvovým (PP b. d., 1926); Poušť (P 1926); Spargapises (P pro ml., 1926); Eopsyché (P 1927); Kosmický smích, Smích všedního života (PP 1928); Sto a jeden den lovce dojmů (PP 1928); V kolébce Praslovanstva 1, 2 (R 1928); Mojžiš (R 1929); Nové rožmitálské obrázky (PP 1929); Zarathušta (R 1930); Březnické obrázky (PP 1932); Luhačovické dojmy (cest. črty, 1932); Jak vznikla kniha Březnických obrázků (přednáška, 1933); Uštváný génius (P 1934); – posmrtně: Věčné návraty 1, 2 (PP 1935). – *Výbor*: Uštváný génius a jiné příběhy (1971, ed. F. Hampl). ■ KORESPONDENCE: Korespondence J. Konůpka s R. R. H. (z 1917–34; 1949, ed. neuveden). ■

LITERATURA: T. J. Jiroušek: Dělnický sociální tisk v Rakousku (H. příspěvky v čas. Heslo), Vlast 7, 1890/91, s. 383; -a-: ref. Básně samouka R. R. H., Světozor 1898, s. 537; Ant. Veselý: ref. Koloběh slávy a jiné skici, Čes. revue 7, 1913/14, s. 57; ● ref. Život v pravěku: K. Sezima, Lumír 47, 1918/20; Ed. Štorch, Úhor 1919, s. 123 ●; J. Knap: Vůně pravěku (ref. Život v pravěku a Pravěk), Cesta 2, 1919/20, s. 870; Š. Jež: ref. Extáze, úžasy a vidění, Tribuna 17. 12. 1922 a Lumír 1922, s. 553; J. V. Sedlák: ref. Rožmitálské obrázky, Tribuna 24. 12. 1922; F. Š. (Šimek): ref. V jeskynním bludišti moravském, Zlatá Praha 1922, s. 359 + ref. Zátoka života, Zlatá Praha 1922, s. 379; K. H. (Hikl): ref. Neznámá dramata, Naše doba 1924, s. 247; F. Sekanina: Dva, kteří k nám přišli zdaleka (R. Medek, R. R. H.), Lit. rozhledy 8, 1923/24, s. 34; A. D. (Dichtl): ref. Obrazy z pravěku země české + ref. Pravěk Čech 2, Střed. škola 1925, s. 197 a 281; Sk. (F. Skácelík): ref. Pravěk Čech 2, Lumír 1925, s. 161; ● ref. Poušť: vz. (V. Zelinka), Zvon 26, 1925/26, s. 547; an., Děln. ročenka 1926, s. 170 ●; drb. (J. Borecký): ref. Malebné toulky po Čechách + ref. Večer ve vranovickém dvoře, Zvon 26, 1925/26, s. 218, 378 + ref. Spargapises, Zvon 27, 1926/27, s. 251; -och- (F. S. Procházka): ref. Probíjení, Zvon 27, 1926/27, s. 518; drvm. (V. Matula): ref. Eopsyché, NO 30. 12. 1927; drb. (J. Borecký): Rožmitálský rodák, spisovatel R. R. H., Zvon 28, 1927/28, s. 492; J. Polánka: ref. Čest, Úhor 1928, s. 31; ● ref. V kolébce Praslovanstva: A. Dichtl, Střed. škola 9, 1928/29, s. 189 a 288; jh. (Hora), RP 27. 1. 1929; B. Jedlička, LidN 9. 3. 1929 ●; drvm. (V. Matula): ref. Pravěk Čech 3, NO 29. 6. 1929 + ref. Mojžiš a Nové rožmitálské obrázky, NO 27. 10. 1929; J. Laube: O životě a snahách spisovatele R. R. H. (podle přednášky H. dcery Heleny), RA 5, 1929/30, s. 386; A. G. (Grund): ref. Zarathušta, RA 5, 1929/30, s. 462; ● ref. Cesta člověka: M. Novotný, LidN 24. 2. 1932; B. S. (Slavík), RA 7, 1931/32, s. 32 ●; -or. (A. C. Nor): ref. Luhačovické dojmy, Rozhledy 1932, s. 124; ● nekrology: K. N. (Nový), NO 7. 10. 1934; pt., LidN 7. 10. 1934; vk (Kaplický), Panoráma 1934, s. 144; H. J. (Jelínek), Lumír 61, 1934/35, s. 62; -š- (F. S. Procházka), Zvon 35, 1934/35, s. 71 ●; J. Skutil: R. R. H. a předhistorické román-

ny, Rozhledy 1934, s. 101; V. Matoušek: Dílo R. R. H. v literatuře pro mládež, Úhor 1934, s. 138; fb. (F. Bartoš): ref. Uštváný génius, Rozhledy 1935, s. 35; drb. (J. Borecký): ref. Věčné návraty, Zvon 36, 1935/36; V. Matoušek: Vzpomínáme spisovatele R. R. H., Božeňsko 1948, s. 45; J. Klos (J. Biskup): Po stopách R. R. H., Od stříbrných hor 15, 1947/48 (k tomu dodatek S. Reiniše, Od stříbrných hor 16, 1948/49); M. Laštůvková: Chtěl vědět a znát, Svoboda 16. 10. 1966; an.: V Rožmitále pod Třemšínem (k 100. výr. narození), Lit. listy 1968, č. 14; F. Hampl in Dobrodružství Jaroslava Seiferta a jiné vzpomínky... (1969); B. Hofmeisterová: Podnám u Čapků (o přátelství Čapka Choda s H.), LD 26. 11. 1970; F. Hampl in R. R. H.: Uštváný génius a jiné příběhy (1971).

et

Louisa Hofová viz in Jaroslav Hof

Josef Hokr

Působnost 1923–1949

Pražské nakladatelství zaměřené na vydávání literatury pro děti a mládež, knih o přírodě, technické literatury, odborných příruček a jazykových učebnic.

Založil je a po celou dobu trvání řídil J. H. (* 9. 10 1898 Komušín u Horažďovic, dnes Horažďovice-K., † 21. 7. 1969 Sušice). Pocházel z početné chalupnické rodiny, v deseti letech mu zemřel otec. Po absolvování tří let měšťan. školy odešel do Prahy, kde se vyučil v Cyrilometodějském knihkupectví Gustav Francel (v době učení absolvoval 1914–16 dvouletou odbornou pokračovací školu Grémia knihkupců a nakladatelů v Praze). Zaměstnan byl krátce u firmy G. Francel, po nuceném přerušení (1916–19 vedl za staršího bratra, který narukoval, hospodářství své matky) pracoval do 1924 v nakladatelství V. Kotrba. 1923 ještě jako zaměstnanec této firmy vydal a ze svého bytu distribuoval první knihu (J. Spáčil: Ochrana před ztrátou zubů a chrupu čili Péci o chrup ke zdraví). Koncesi, kterou získal 1924 do Vratislavovy ul. 1, přeložil téhož roku do Valentinské ul. 7, kde zahájil samostatnou nakladatelskou činnost. V ní zprvu převažovala dobrodružná překladová literatura a společenské konvenční romány. Nevelká vlastní produkce byla doplňována prodejem zbytků nákladů jiných firem (Ústřední tiskové

družstvo aj.) a komisionářstvím. Na přelomu 20. a 30. let se v H. produkci postupně prosazovala moderní románová tvorba a klasická česká i světová literatura. Úspěšné vydání knihy A. Weniga *Staré pověsti pražské* (1930; 1931 byla kniha vyznamenána Rambouskovou cenou Masarykova lidovévchového ústavu) zahájilo Hokrovu orientaci na literaturu pro děti a mládež. Kolem nakladatelství se postupně soustředil okruh autorů blízkých literárně didaktickému pojetí dětské literatury, vesměs spolupracovníků časopisu *Úhor* (F. Flos, J. Hloušek, F. Homolka, J. Honner, J. Petrus, V. F. Suk, P. Sula aj.). Po tříletém přechodném období se 1933 nakladatelství specializovalo na knihy a časopisy pro děti a mládež. Nakladatelským redaktorem se tu stal Václav Šafr (1905–1963), firma začala v obchodním styku užívat označení „nakladatelství dobrých dětských knih“. 1934 ohlásila s odůvodněním nové specializace výprodej staršího skladu a téhož roku se přestěhovala do Kaprovy ul. 14, odkud 1936 přesídlila naposled do Kaprovy 10. 1936 vyzval H. výtvarného spolupracovníka nakladatelství O. Sekoru, aby převedl do knižní podoby postavu Ferdy Mravence, vytvořenou původně pro seriál v dětském koutku nedělní přílohy *Lidových novin*. Sekorovo osobité pojetí, propojující slovesnou i výtvarnou složku v jeden významový celek, trvale ovlivnilo podobu Hokrových knih pro nejmenší čtenáře. Za války, kdy byl Sekora perzekvován, H. finančně podporoval jeho rodinu. Po osvobození Sekora redigoval v H. nakladatelství většinu dětských knih a s nakladatelstvím spolupracoval až do jeho zániku. 1937 převzal H. do komise knižnice odborných příruček Učebné texty, kterou vydával vlastním nákladem Bohumil Dobrovolný (1906–1990). Od 1938 redigoval Dobrovolný převážnou většinu nově zakládaných knižnic, jimiž se ediční program H. nakladatelství rozšířil o technické a odborné příručky a učebnice. Nakladatelství bylo likvidováno 1949. J. H. pracoval nejprve jako vedoucí knihkupectví družstva *Knihy lidu*. Po několika letech se i s rodinou přestěhoval do své rodné obce, v níž až do smrti pracoval jako vedoucí jednomístné prodejny *Jednota*.

Po knižnici *Pro zdraví lidu* (1923), jejímž jediným svazkem zahájil H. nakladatelskou činnost, následovala dvousvazková knižnice *Život v přírodě* s povídkami Sangira (A. A. Pienaar) a s románem T. E. Tisovského. 12 svazků

knižnice *Záhady* přineslo v letech 1924–30 překlady dobrodružných příběhů, zejména od A. C. Doylea. Jako překladatel se v knižnici poprvé uplatnil budoucí autor a redaktor odborných příruček nakladatelství B. Dobrovolný. Následoval (1929) čtyřsvazkový výbor ze spisů *Henry Grévilla* (první Grévillův román vydal H. již 1926) a další dvě beletristické knižnice *Přelom* a *Miniatura*. Knižnice *Přelom* (1930–32) byla zaměřena na aktuální románovou tvorbu. Opět převažovaly překlady (dva romány E. Glaesera, J. M. Franke, B. Jasieński), jediným českým titulem bylo 3. a 4. vydání románu A. C. Nora Bürkental. 3. a 4. svazek knižnice redigoval J. Hertl, závěrečný 5. svazek (J. M. Franke: *Život jedné z nás*) I. Olbracht. 17 svazků knižnice *Miniatura* přineslo drobné práce klasiků světové i české literatury (H. Ch. Andersen, G. Flaubert, T. Gautier, N. V. Gogol, F. Grillparzer, P. Mérimée, A. S. Puškin, A. Šenoa; V. Beneš Třebízský, B. Němcová, K. Světlá, A. V. Šmilovský). Většinu překladů pořídila B. Mašínová. Řadu knižnic pro děti a mládež zahájila 1932 *Knihovnička mládí* (původně ohlašovaná pod názvem *Hokrova dětská četba*), vydávaná nejprve jako samostatná příloha časopisu Kašpárkovy noviny v redakci J. Petruse za spolupráce F. Flose a V. F. Suka, od 1934 v interní redakci nakladatelství. Ve standardním rozsahu (32 s.), ceně (1 Kč) a periodicitě (10 sv. ročně) dosáhla do svého zániku 1941 90 svazků. Zastoupena byla původní klasická povídková tvorba v úpravách pro mládež (V. Beneš Třebízský, V. Hálek, B. M. Kulda, B. Němcová, J. Neruda, A. V. Šmilovský aj.), úryvky ze světové klasiky (N. V. Gogol), pohádky (K. J. Erben, bratři Grimmové, B. Němcová, J. K. Tyl), původní práce současných českých autorů pro děti a mládež (B. Beneš Buchlovan, F. Flos, J. Hais Týnecký, J. Hloušek, F. Homolka, J. Hubálek, F. Jura, J. Lada, J. Pavel, J. Petrus, P. Sula, J. Toucová-Mettlerová, Q. M. Vyskočil, A. Wenig, F. Wenig aj.), populárně naučné přírodovědné publikace, technické návody a tábornické příručky. Ve 2. polovině 30. let zesílily v knižnici výchovně vlastenecké tendence. O významných osobnostech psal R. Eliáš, o čs. dějinách B. Vašková, o armádě a brannosti Č. Charous a V. Rýdl, o politické orientaci ČSR M. V. Kratochvíl. Knižnice dobrodružné četby *Robinson*, založená 1934 a řízená R. V. Černým, k nám uvedla dětské příběhy anglického spisovatele A. Ran-

soma. V třináctisvazkové knižnici vyšly do 1939 čtyři jeho knihy a další pokračování včetně nových vydání vycházela v H. nakladatelství ještě po 1945. I mezi dalšími tituly knižnice převládaly překlady (N. K. Čukovskij, O. Gabrielli-H. Striem, H. von Stuck, B. Szenes, B. Tarkington, O. B. Wendler). Původní tvorbu zastupovaly jen dva tituly kmenových autorů nakladatelství J. Pavla a V. Rýpara. Dívčí paralelou knižnice Robinson byla téhož roku založená knižnice *Květy*, která však dosáhla jen 7 svazků a zanikla již 1937. Původní tvorbu, zastoupenou třemi romány D. Homolkové a jedním L. Petříkové, doplnily překlady z dánštiny (E. Ottová), francouzštiny (L. Javalová) a němčiny (E. Brandtová). Knižnice *Naše vlast* přinesla v letech 1934–39 tři soubory pověstí o hradech a zámcích Čech, Moravy, Slezska a Slovenska od J. Pavla, K. Kallába a F. Jury, reedice dvou populárních pragensií od J. Dolenského a A. Weniga, publikace o našich bojových tradicích od M. V. Kratochvíla a M. Buriana a knihu o Boubíně od J. Pavla. Všechny svazky knižnice byly provázány obrazovými nebo fotografickými přílohami. Produkce H. nakladatelství pro děti a mládež vyvrcholila knižnicí *Knižky kouzelného zrcadla*, jejíž podobu určil 1936 úvodním svazkem O. Sekora. Kromě jeho knih vyšly v knižnici, určené začínajícím čtenářům, původní práce V. Čtvrťka, J. Hostáně, J. Malíka, M. Štulíkové, E. Tintěrové, J. Toucové-Mettlerové, V. Týmla a F. Weniga a pohádky v úpravě J. Dostála, J. Freye, F. Kárníka a F. Míka. Jako jediná z H. knižnic pro děti a mládež pokračovala i po válce a zanikla 23. svazkem až 1949. Prvním svazkem (F. Kárník: *Naše národní pohádky*) zanikla 1939 knižnice *Hokrova doplňková a povinná souvislá školní četba*, uzavírající řadu knižnic dětské literatury. Poslední etapu H. nakladatelství, v níž se ediční program přesouvá postupně na odborné příručky a učebnice, zahájila 1937 sedmisvazková knižnice turistických příruček *Hokrovy průvodce*. Od 1938 vycházela v redakci B. Dobrovolného a s jeho převažující autorskou účastí knižnice *Hokrovy technické a dílenské příručky*, která do svého zániku 1948 dosáhla 33 svazků. Na pokus o knižnici aktuálních brožur *Hokrovy příručky rychlého poučení* (zanikla 1. svazkem 1938) navázal redaktor B. Dobrovolný následujícího roku šířeji koncipovanou knižnicí *Škola do kapsy* (v prvních svazcích s názvem předchozí knižnice v podtitulu). Tematický okruh knižnice se z ja-

zykových učebnic a slovníků postupně rozšířil na příručky organizace sebevzdělání, společenské výchovy, rybářství, letectví, zahrádkářství, grafologie, sociologie, historie až po návod k úspěchu v povolání. Knižnice zanikla 37. svazkem 1948. Poválečná sedmisvazková knižnice *Hokrovy učebnice*, řízená B. Dobrovolným a V. Jarošem, se kromě jazykových příruček zaměřila na dějiny národních literatur v příručkách O. Dorazila, P. Hykeše a P. Suchanova. Soubor naučných knižnic, jejichž rozebrané svazky byly pohoťově doplňovány dalšími, zpravidla rozšířenými a přepracovanými vydáními, uzavírají *Základy techniky* (další verze technických příruček B. Dobrovolného) a *Hostánovy přehledné příručky* (šestisvazkový soubor populárních kompendií ze zeměpisu, přír. věd, chemie a čs. dějin ve zpracování J. Hostáně a s ilustracemi P. Semeráda). Mnohé po válce vydané tituly (další příběhy hrdinů knih A. Ransoma a jiné dětské dobrodružné příběhy) tvoří fakticky pokračování předválečných knižnic, i když formálně již do nich nebyly řazeny. Od počátku vycházely mimo knižnice knihy pro nejmenší děti (leporela M. Fischerové-Kvěchové, O. Sekory, říkanky J. Hostáně, F. Jungbauera aj.). Rovněž některé rozsáhlé ediční počiny (A. E. Brehm: *Život zvířat*; B. Dobrovolný, K. Andrlík: *Hokrův technický slovník naučný* aj.) vyšly mimo knižnice. V edičním profilu nakladatelství se spojilo světonázorové východisko J. Hokra, formované díly amerického populárního filozofa O. S. Mardena a akcentující význam pevné vůle, podnikavosti, cílevědomosti a houževnatosti, s koncepcí pedagogických spolupracovníků nakladatelství, prosazujících výchovnou funkci chlapecké i dívčí četby. Nedostatek původní tvorby pro dospívající mládež byl zmírňován uvážlivým výběrem cizojazyčných titulů, na jejichž překladech se podíleli též významní překladatelé (B. Štěpánek, J. Zaorálek). – Knižní tvorbu pro mládež doplňovaly v 1. polovině 30. let časopisy. Čtrnáctideník (v 1. roč. měsíčník) *Kašpárkovy noviny* (1931–35) byl určen dětem předškolního a mladšího školního věku (do 1933 pod tit. *Kašpárkovy noviny* Vojty Mertena, podle populárního představitele Kašpárka, herce V. M., 1895–1945). V redakci se vystřídali kmenoví autoři nakladatelství F. Homolka, J. Hloušek (oba spolupracovali s V. Mertenem při úpravě jeho divadelních her a pohádek) a J. Hořejš. Čtrnáctideník pro mládež *Robinson* (1933–35) se pokoušel spojit do-

brodružnou tematiku s výchovnou tendencí. Převážně původní beletristická a reportážní tvorba byla doplněna řadou zájmových rubrik (Filatelie, Křížovka a hádanka, Malý reportér aj.). Čas. řídil redakční kruh ve složení F. Flos, A. C. Nor, J. V. Šmejkal, od poloviny 2. ročníku V. Cigánek s red. kruhem. Posledním Hokrovým časopisem byl „praktický rádce všech maminek“, měsíčník *Matka a dítě*. Pod jeho hlavičkou vydal H. příručku J. Jelínka Hygiena manželství a ochrana před těhotenstvím (1935). – Výzdoba knih se zpočátku omezovala na obálky. Převládaly konvenční kolorované kresby, moderní úpravu s účastí významných grafiků (F. Muzika, K. Teige) měla jen knižnice Přelom. Význam výtvarné složky vzrostl teprve s orientací na dětskou literaturu. Kmenovými výtvorníky nakladatelství v tomto období byli P. Černý, M. Fischerová-Kvěchová, E. Posledník a O. Sekora. Dále se na ilustracích podíleli zejména R. Mates, M. Novák, A. Pospíšil (knížky pro nejmenší), Z. Burian a L. Salač (dobrodružná literatura), K. Steinerová (dívčí romány), J. Kočí (historická literatura a průvodce), O. Štáfl (knihy J. Haise Týneckého), z cizích zejména W. Trier. Fotografiemi z přírody se uplatnil V. J. Staněk, obálky technických příruček a učebnic navrhoval J. Hesoun. Po roce 1945 obstarával grafickou úpravu odborných příruček převážně J. Šváb, dětských knih O. Nindl a A. Stehno.

KNIŽNICE. *Beletrie*: Život v přírodě (1924–25); Záhadý (1924–30); Nová laciná knihovna (1930 převzata od A. Plechatého, jen sv. 29); Miniatura (1930–31); Přelom (1930–32); Knihovnička mládí (1932–41); Květy (1934–37); Naše vlast (1934–39); Robinson (1934–39); Knížky kouzelného zrcadla (1936–49); Hokrova doplňková a povinná souvislá školní četba (1939, jen 1 sv.). – *Ostatní*: Pro zdraví lidu (1923, jen 1 sv.); Hokrovy průvodce (1937–40); Hokrovy příručky rychlého poučení (1938, jen 1 sv.); Hokrovy technické a dílenské příručky (1938–48); Škola do kapsy (1939–48); Hostáňovy přehledné příručky (1945–46); Hokrovy učebnice (1946–47); Základy techniky (1946–47). ■ SOUBORNÉ VYDÁNÍ: H. Gréville (výbor, 4 sv.). ■ Z OSTATNÍ PRODUKCE. *Čeští autoři*: S. Jandík: Tři porce psiny (1930); A. Wenig: Staré pověsti pražské (1930) + Čeští bohatýři (1932); K. Kuthan: Weekendové chaty a domky (1931); J. Hais Týnecký: Kmotr Ježek (1931) + Osel filozof (1932); V. Merten: Kašpárek a oslík Filuta (1931) + Kašpárkovo dobrodružství s policajtem Šmidrou (1931) + Kašpárek a Šmidra mezi Indiány a jiné dobrodružné pohádky (1933); A. C. Nor: Italské léto

(1933); J. Pavel: Král noci (1933) + Švanda dudák (1940); J. Honner: Jedináček pana rady (1936) + Miluška a Mufinka (1939) + Nejvěrnější kamarád (1948); J. Hořejš: Prodáváč novin světovým vynálezcem (1937) + Boj o vynález (1941) + Orlí srdce (1942) + Hrdinové mořských hlubin (1946); Č. Charous: Ze života zvířat v pražské zoo (1938) + Lovců dobrodružství z celého světa (1947); F. Jungbauer: Údolí dobrého větru (1938) + U vrabčáků za komínem (1939) + Kačer Brčko a jeho přátelé (1940) + Hrudka Babulka a slunce Zlatoočko (1941); O. Sekora: Slavnost u broučků (1938) + Uprchlík na ptačím stromě (1943); J. Toucová-Mettlerová: Pohádky o Krakonošovi (1941); O. Dorazil: Chtěl jsem být učitelem (1945) + Poklady starověkého písemnictví (1947); V. Rýpar: Kamelot svobody (1945); M. Majerová: Nespokojený králíček (1946); M. Burian: Ocelová stezka (1947); E. Trnková: Táta vypravuje pohádky (1947) + Bohul u zajičků (1948); J. Hubálek: Nekorunovaný král (1948). – *Překlady*: B. Mussolini: Kardinálův milénka (1932); R. Harding: V zemi Arabů (1934); T. H. Johansen: Jindra na stopě (1935); F. Rosenfeld: Letadlem do země divů (1935); J. Cíger Hronský: Hašík a Pašík na vandru (1937); A. E. Brehm: Život zvířat (11 sv., 1937–41); A. Sperry: Plachetníci dvěma oceány (1938); A. Ransome: Holubí pošta (1947) + Nechtěli jsme jet na moře (1948) + Tábor u tajuplného moře (1948). ■ PERIODIKA: Kašpárkovy noviny (1931–35); Robinson (1933–35); Matka a dítě (1934–35). ■

LITERATURA: V. Šafr: JH 50 (1948). ■ V. Motlík: Jak vzniká dobrá dětská kniha, sb. Kniha a národ (1939), s. 214.

az

Emil Holan

* 26. 10. 1905 *Praha*

† po 28. 10. 1944 pravděpodobně koncentrační tábor *Osvětim*

Autor románů a populárně naučné prózy pro mládež, publicista v oboru dětské literatury.

VI. jm. Emil Hoff. – Od 1927 do prvních let okupace pracoval jako redaktor dětské literatury v nakl. Adolf, později Karel Synek. Pro židovský původ byl za okupace perzekvován: nejprve musel opustit zaměstnání, 9. 7. 1942 byl poslán s transportem do Terezína, kde působil v dětském domově jako vychovatel starších chlapců. Pro své svěření pořádal přednášky především o technice a účastnil se s nimi činnos-

ti v dětském divadelním souboru jako herec a autor. 28. 10. 1944 byl deportován do Osvětimi a po tomto datu o něm není zpráv.

Jako nakladatelský redaktor se H. snažil nalézt protiváhu braku, romantice indiánek a sentimentalitě dívčích románků. Jako jeden z prvních se zaměřil na tituly našich i cizích autorů ličících soudobou skutečnost tak, jak ji prožívají děti (knížnice Synkovy moderní dětské knihy). Svě pojetí dětské literatury realizoval i ve vlastní tvorbě, jíž se u nás stal jedním z průkopníků populárně naučné literatury pro mládež. V prvních dvou románech pro chlapce (*Jirkův velký vynález*, *Jan Kalista hokejista*) se ještě opíral o konvenční příběh s nepravděpodobnou zápletkou i řešením, prostřednictvím svých hrdinů v nich však vyjádřil také životní optimismus, sebedůvěru a touhu po samostatnosti a užitečné práci. Pro další H. knihy, v nichž již našel svou specifickou cestu v tvorbě pro mládež, je charakteristické vnitřní zaujetí aktuálním tématem technického pokroku, vysoká odbornost, zároveň však i živé, nepopisné zpracování množství informací, jímž obracel zájem mládeže k technice, učil ji samostatně myslet a ukazoval ji poznávání jako dobrodružství. – V H. pozůstalosti z Tereziína je uložen rukopis hry pro mládež *Cikán Lájoš*; nelze však spolehlivě prokázat H. skutečné autorství.

ŠIFRA: E. H. ■ PŘÍSPĚVKY in: Čteme (1939); Lid. noviny (od 1935); Lit. noviny (1937); Malý čtenář (1937–39); Nár. osvobození (od 1934; 1934 R Jirkův velký vynález); Roj (1937–38); Rozhledy (1935–36). ■ KNIŽNĚ. *Beletrie a populárně naučné práce* (vesměš pro ml.): Jirkův velký vynález (R 1934); Jan Kalista hokejista (R 1935); Plným plynem do světa techniky (1935); Jiskra, která dobyla světa (1936); Kniha o železnici (b. d., 1936, s V. Marešem); OK-BAA. Příběhy dopravního letadla (1937); Kniha o filmu (1938); Tvůrce železnic. Život G. Stephensona (1939). ■ SCÉNICKY. *Dramatizace: Jirkův velký vynález* (1937; též v rozhlasu). ■ REDIGOVAL *knížnici: Světové dějiny techniky* (1938–39, 5 sv.). ■

LITERATURA: ● ref. Jirkův velký vynález: If. (I. J. Fischerová), NO 30. 11. 1934; fn. (F. Němec), RP 15. 12. 1934 ●; ● ref. Jan Kalista...: J. H. (Hloušek), Úhor 1935, s. 200; M. Majerová, LidN 4. 12. 1935; Topol (Š. Polášek), Úhor 1936, s. 54 ●; ● ref. Jan Kalista..., Plným plynem...: Řz., Rozhledy 1935, s. 294; J. V. P. (Pleva), Index 1935, s. 104, 105 ●; ● ref. Plným plynem...: D. Filip, Úhor 1935, s. 214; J. Šimsa, Naše doba 43, 1935/36, s. 185 ●; ● ref. Jiskra, která dobyla světa: B. Hloušková, Úhor 1936, s. 177; rv. (V. Charvát), Ranní noviny 5. 12. 1936 ●; B. Hloušková: ref. Kniha o železnici, Úhor 1936, s. 182;

-non-: ref. Jirkův velký vynález (nové vyd.), Rozhledy 1936, s. 302; ● ref. dramatizace Jirkův velký vynález: F. S., RP 19. 11. 1937; Kd. (E. Konrád), LidN 19. 11. 1937 ●; J. Ješ: ref. Plným plynem... a Jiskra, která dobyla světa a OK-BAA, Rozhledy 1937, s. 265; ● ref. OK-BAA: B. Hloušková, Úhor 1937, s. 177; F. Petelík, Střední škola 1939, s. 169 ●; ● ref. Kniha o filmu: A. F. J. (Fleischnerová-Janovská), Úhor 1938, s. 177; F. Dlouhán (Bulánek), Čteme 1, 1938/39, s. 72; M. Majerová, LidN 13. 12. 1938 ●; L. Zbraslavská: Mládež má zájem o techniku, Úhor 1939, s. 77; ● ref. Tvůrce železnic: jj. (J. Ježek), Čteme 2, 1939/40, s. 40; D. Filip, Úhor 1939, s. 172; O. M., Komenský 68, 1940/41, s. 78 ●; list. (F. Listopad), Ještě dva neznámí, Mladá fronta 15. 8. 1945.

sm

Vladimír Holan

* 16. 9. 1905 Praha

† 31. 3. 1980 Praha

Básník meditativního typu, tvůrce intelektuálně náročné reflexivní lyriky i epiky, vytvářející pomocí osobitých jazykových prostředků a fantaskně konkrétní imaginace obecné podobenství o smyslu lidské existence ve světě; autor básnicky pojatých próz; překladatel poezie.

H. otec byl hospodářským úředníkem. V šesti letech se H. s rodiči přestěhoval z Prahy do Podolí, osady obce Bělá pod Bezdězem. Do Prahy se vrátil 1919, kdy začal studovat na gymnáziu v Truhlářské ul. (mat. 1926). 1927–35 byl úředníkem Penzijního ústavu v Praze, odkud odešel ze zdravotních důvodů do penze. 1933–38 redigoval časopis Umělecké besedy Život, 1939–40 Program D 40. 1929 navštívil Itálii, 1937 Francii. Od poloviny 30. let se věnoval pouze literatuře. 1948–68 bydlel v Praze na Kampě, pak až do smrti v ulici U Lužického semináře. 1968 byl jmenován nár. umělcem. Pohřben byl na Olšanských hřbitovech.

Dílo V. H. představuje jednu z největších a nejsložitějších hodnot české poezie 20. století. Zatímco v prvotině *Blouznivý vějř* ještě doznívala poetistická hravost, ba i symbolistně dekadentní orchestrace verše, odehrál se v následující sbírce *Triumf smrti* proces hledání nové poetiky, jež by byla adekvátní básnickově potřebě vyslovit jak rozporuplnost a problematičnost externí skutečnosti, tak složitost a nehmátnou povahu jeho vlastní skutečnosti vnitřní. V průběhu 30. let ve svém prvním velkém tvůrčím

období (*Vanutí, Oblouk, Kamení, přicházíš...*) vytvořil H. intelektuálně náročnou hermetickou poezii, která mnohostí svých významů docilovala obrazně bohatou řečí plnou paradoxů a významových zvratů, ale i jazykových deformací a neologismů. Tato H. tvorba, typově blízká poezii R. M. Rilka a S. Mallarméa, založila svůj svébytný básnický svět na střetání řady různých představových rovin. H. měl sice nedůvěru k čistě jevovému světu a pohrdal smyslovým hedonismem, zároveň mu však byla cizí i abstraktně duchová spekulativnost. Jeho meditace, patrně nejvlastnější přístup ke skutečnosti, ovládlo dramatické napětí vyrůstající z básnickova bytostného metafyzického dualismu, jemuž byla realita stálou oscilací mezi dobrem a zlem, bytím a nicotou, plynutím času a věčností. Obdobně oscilovala i H. metaforika mezi pólem konkrétnosti a abstrakce; jakkoliv jeho poezie běžně abstrahovala i smyslové dojmy, nikdy neztrácela schopnost inspirovat se konkrétními fakty z všednodenní skutečnosti, jak nejpřesvědčivěji doložila jeho básnická tvorba ze sklonku 30. let. Agresivita fašismu v Habeši, občanská válka ve Španělsku a zejména Mnichov byly základními impulsy, které společensky aktivizovaly H. verše. Básnické skladby a cykly z let 1938–40 (*Září 1938, Odpověď Francii, Zpěv tříkrálový, Sen, První testament*) pojal jako vášnivé pamflety zahrocené proti viníkům národní tragédie. Básník-soudce v nich nazřel společenskopolitickou realitu doby jako součást celosvětového dramatu, v němž se odvěké zlo vtělilo do podoby fašismu, a vizionářsky předjal apokalypsu válečného utrpení, usiluje s pomocí takřka filmového prolínání fantaskních metafor s názornými i dokumentaristickými detaily transformovat soudobou skutečnost do roviny dějinného mýtu. I v období pamfletických skladeb zůstal H. zároveň básníkem výrazné a jazykově experimentující obraznosti (*Záhřmotí*), nicméně vzrůstající kontakt se společenskodějinnou realitou oprošťoval a zcivilňoval jeho básnický výraz. Dokládají to jeho poválečné knihy (*Dík Sovětskému svazu, Panychida, Tobě*), v nichž oslavil osvobození sovětskou armádou a zúčtoval se silami minulosti, zejména pak sbírka *Rudoarmějci*, monumentalizující v portrétních zkratkách prosté lidské hrdinství. Již za války vznikla první čísla později dominantního žánru H. poezie: „básně-příběhy“ (*Tereška Planetová, Cesta mraku*), inspirované konkrétními lidskými tragédiemi. H. je zakládal na

kontrastu mezi epickým příběhem a lyrickou reflexí, mezi konkrétním zážitkem a jeho nadosobní platností, a koncipoval je tak, aby se jedinečný a reálný lidský osud stal zároveň symbolem obecného údělu člověka, nadčasově platným mýtem. Vrcholu dosáhla tato linie sbírkou *Příběhy* a skladbou *Noc s Hamletem*, jež představuje sumu H. názorů na člověka a svět, na umění a bytí vůbec. Lyrické sbírky (*Na postupu, Trialog, Bolest*), vznikající paralelně s H. velkou epikou, prokázaly komplementárnost H. básnické tvorby; konkrétnost epických motivů ovlivnila zpředmětnění básnickovy obraznosti a prozaizovaný volný verš nahradil nyní téměř bez výjimky verš pravidelný. I když i v této lyrice kladl H. základní existenciální otázky, jeho vztah ke skutečnosti se proměnil. Zatímco ve 30. letech měl H. metafyzický dualismus ráz chladné racionalistické konstrukce, rostla H. lyrika 60. a 70. let z účastného soucitu nad tajemnou nedokonalostí lidského bytí. H. poslední čtyři knihy veršů (*Na sotnách, Asklépiovi kohouta, Předposlední, Sbohem?*) představují jeden myšlenkový i tvarový celek. Jsou jakýmsi deníkem, v němž se H. téměř zřekl metafor a výraz oprostil až k lapidární gnómičnosti; znovu kladl nejzákladnější otázky člověka, v čemž viděl hlavní smysl své básnické tvorby. Pro hlubší pochopení H. poezie mají zásadní význam jeho originálně pojaté prozaické texty *Torzo, Lemuria a Hadry, kosti, kůže*. H. překladatelská činnost se stala integrální součástí jeho tvorby. Zejména básníci, s nimiž se cítil vnitřně spřízněn, jako R. M. Rilke, Ch. Baudelaire, L. de Góngora y Argote, Ch. Vildrac a N. Lenau, našli v H. kongeniálního tlumočníka. I ostatní H. překlady (verše zhruba 120 básníků, mezi jinými např. J. Słowacki, M. J. Lermontov, La Fontaine, čínští básníci, W. Wordsworth, Nizámi) závažně obohatily naši kulturu.

PSEUDONYMY, ŠIFRY: Ivo Holan (1924, 1926), Ivo Rol (1924), V. Starlet (1933); -Dt.- (1936), -h- (1936), H. V. (1938), V. H. (1935). ■ PŘÍSPĚVKY in (jen první otištění): Básnický almanach 1959 (1960, básně 2. oddílu sbírky Mozartiana); Blok (1946–48); Cesta (1925–29); Červený květ (1963–69); Čin (1931–32); Čtème (1938); Čtenář (1963, 1970); Demokratický střed (1926–27); FLP revue (Olomouc, 1964); Gentleman (1925–27); sb. Hlasy domova (Paříž 1940); Host do domu (1957–69); Knižní kultura (1965); Krásná literatura (1955, 1961); Krit. měsíčník (1938–39); Kultura (1961–62); Kult. politika (1946);

Kult. tvorba (1963–65); Kvart (1936–48); Květy (1963–69); Kytice (1946); Lid. demokracie (1955–63); Lid. noviny (1928–40); Listy (1946–48; 1946 fragment básnického deníku z 1938–45 Hadry, kosti, kůže); Listy Klubu přátel poezie (1962–69); Listy pro umění a kritiku (1933–37); Lit. noviny (1960–67); Lumír (1928); M 20 (1925); Magazin DP (1936–37); Mateřidouska (1954, 1970); Mladý svět (1963); MY 45 (1945); Nár. práce (1939); Nedělní noviny (1945–47); Nový život (1955–57); Oheň (Opava, 1924); Orientace (1967); Panoráma (1936); Plamen (1960–69); Plán (1931–32); Práce (1963–80); Právo lidu (od 1937); Program (Ústí n. L., 1966–67); Program D 39 (1939); První svazek (1926); Ranní noviny (1934); Rozhledy po lit. a umění (1935–38); Rudé právo (1926–48); Studentský časopis (1924); Svědecství (Paříž, 1963); Svět v obrazech (1945); Svob. noviny (1945–48); sb. Španělsko v nás (1937); Štafeta (Prostějov, 1975); Tvář (1965); Tvorba (1945–46, 1961); Venkov (1940); Veraikon (1926); Výtvarná práce (1965); Zlatý máj (1963 cyklus básní Z dětského světa, 1970); Život (1933–38); – posmrtně: Rozmluvy (Londýn, 1985, B Dopis). ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: Blouznivý vějíř (BB 1926); Triumf smrti (BB 1930, přeprac. vyd. 1936, další přeprac. vyd. 1948 in První básně); Vanutí (BB 1932); Kolury (BB v próze, BB 1932); Torzo (E 1933); Oblouk (BB 1934, změn. vyd. 1941, další změn. vyd. 1948 in První básně); Kamení, přicházíš... (BB 1937, změn. verze 1948 in První básně); Září 1938 (BB 1938, pak in Havraním brkem); Sen (B 1939, pak in Havraním brkem); Lemuria (básn. deník z 1934–38; 1940); První testament (B 1940, pak in Havraním brkem); Záhlmoti (BB 1940); Chór (BB 1941, změn. vyd. 1964 in Trialog); Tereška Planetová (B 1943); Cesta mraku (B 1945); Dík Sovětskému svazu (B 1945, pak in Dokument); Panychida (B 1945, pak in Dokument); Havraním brkem (BB 1946, obs. i básně Odpověď Francii a Zpěv tříkrálový, 1938 zabavené); Zpěv tříkrálový (B 1947, pův. in Havraním brkem); Rudoarmějci (BB 1947, pak in Dokument); Tobě (BB 1947, pak in Dokument); První básně (1948: Triumf smrti, Vanutí, Oblouk, Kamení, přicházíš...); Dokument (BB 1949: Dík Sovětskému svazu, Panychida, Rudoarmějci, Tobě); Prostě (B 1954, pak in Příběhy); Bajaja (B pro ml., 1955); Tři (BB 1957, pak in Příběhy); Zuzana v lázni (B 1962, pak in Příběhy); Mozartiana (BB 1963); Příběhy (BB 1963); Bez názvu (BB 1963, z 1939–48); Na postupu (BB 1964, z 1943–48); Noc s Hamletem (B 1964); Trialog (BB 1964); Bolest (BB 1965, rozšíř. vyd. 1966); Dva světy (BB V. H. a J. Seiferta, Šumperk 1966); Na sotnách (BB 1967); Asklépiovi kohouta (BB 1970); Noc s Ofélií (B 1973); – posmrtně: Předposlední (BB 1982, z 1968–71, Sebrané spisy 5); Sbohem? (BB 1982, z 1972–77, Sebrané spisy 5). – *Překlady*: R. M. Rilke: Růže, Okna (1937) + Slavení (1937) + Sad (1939) + Několik dopisů (1940); L. de Góngora y Argote: Báje o Ákidu i Galatei (1939); M. J. Lermontov: Novic (1940); Iljás ben Júsuf Nizámi: Sedm princezen

(1943, Píseň o věčné touze a Učená princezna, s J. Rypkou); Ch. Baudelaire: Žena (1946); Ch. Vildrac: Kniha lásky (1947); J. de La Fontaine: Adónis (1948); Melancholie (čínská poezie, 1948); G. Chen-nevière: Maličko hudby vzdálené (1948); N. N. Asejev: Vítězství (1948); J. Slowacki: Otec morem nakažených v El-Arish (1953); N. Lenau: Albigenští (1955); P. de Ronsard: Lásky a jiné verše (1956); A. Mickiewicz: Sonety (1957; pův. in Spisy A. M. I, 1953); J. Král: Orel (1960); Cestou (výbor z překladů, 1962, ed. O. Králík); A. Isahakjan: Abulalá al Maarri (1966); Tři setkání (1972; W. Wordsworth: Pastýřská báseň, J. Slowacki: Otec morem nakažených v El-Arish, Ch. Vildrac: Kniha lásky). – *Výbory*: Dvě jezera (1963, ed. V. Justl); Noční hlídka srdce (1963, ed. V. Justl); Ptala se tě... (1965, ed. V. Justl); Smrt a sen a slovo (1965, ed. V. Justl); Matka (1969, ed. V. Justl); Váno (1969, ed. V. Justl); Strom kůru shazuje (1979, ed. K. Sýs); Básně (1981, ed. J. Adam); Pojď se mnou do noci (1982, ed. J. Adam); Mušle, lastury a škeble... (1985, ed. M. Pohorský). – *Souborné vydání*: Sebrané spisy V. H. (nakl. Odeon, 1965–88, 11 sv., ed. V. Justl). ■ KORESPONDENCE: Dopisy tiskaři Vlastimilu Vokolkovi (z 1931–65, ed. J. Vladislav, s úvodem Z otevíraného deníku), Proměny (New York) 1990, č. 2. ■ REDIGOVANÉ časopisy: Život (1933–38, od 1936 s K. Šourkem), Program D 40 (1939–40); *knižníci*: Epilion (1948–49); *sborník*: Nová česká scéna (1937, s K. Šourkem, zvl. otisky č. 3–4 roč. 1937 s angl., fr. a něm. resumé). ■ USPOŘÁDAL A VYDAL: Lásky a smrt (výbor z lid. poezie, 1938, rozšíř. vyd. 1946, s F. Halasem) ■

LITERATURA: sb. Úderem tepny (1985, Viola-RAJ Praha 1). ■ ● ref. Blouznivý vějíř: F. Götz, NO 10. 4. 1927; A. N. (Novák), LidN 17. 7. 1927; A. C. Nor. Host 6, 1926/27, s. 138; K. Š. (Štorch), RA 2, 1926/27, s. 131 ●● ref. Triumf smrti: AMP (A. M. Piša), PL 25. 5. 1930 → Dvacátá léta (1969); A. N. (Novák), Lumír 57, 1930/31, s. 102 ●● ref. Kolury: Nk (B. Novák), RA 7, 1931/32, s. 323; V. Hrbek (Z. Kalista), Lumír 59, 1932/33, s. 37 ●● ref. Vanutí: J. Hora, Čes. slovo 1. 1. 1933 → Poezie a život (1959); AMP (A. M. Piša), PL 5. 3. 1933 → Třicátá léta (1971); V. Hrbek (Z. Kalista), Lumír 59, 1932/33, s. 216; F. X. Šalda, ŠZáp 5, 1932/33 → Kritické glosy k nové poezii české (1939) ●● ref. Oblouk: G. (F. Götz), NO 4. 3. 1934; A. N. (Novák), LidN 1. 4. 1934; AMP (A. M. Piša), PL 26. 5. 1934 → Třicátá léta (1971); J. B. Č. (Čapek), Naše doba 41, 1933/34, s. 565; A. Černík, Čin 1934, s. 417; V. Renč, Rozhledy 1934, č. 6; Nk (B. Novák), Magazin DP 2, 1934/35, s. 121 ●● J. Hora: Kritický básník, Čes. slovo 20. 3. 1936 → Poezie a život (1959); M. Dvořák: Poezie V. H., LUK 1936, s. 105; ● ref. Kamení, přicházíš...: G. (F. Götz), NO 28. 2. 1937; V. Černý, LidN 8. 3. 1937; AMP (A. M. Piša), PL 5. 5. 1937 → Třicátá léta (1971); F. Kropáč, Lumír 63, 1936/37, s. 447; J. Chalupský, Čin 1937, s. 134; J. Janů, Rozhledy 1937, s. 149; O. Králík, LUK 1937, s. 401 ●●

ref. překl. Slavení a Růže, Okna: K. Polák, PL 22. 12. 1937; H. Bonn, Rozhledy 1937, s. 258; J. Janů, LUK 1937, s. 479; L. Č. (Čivrný), U 1938, s. 163; Chal. (J. Chaloupecký), Čin 1938, s. 78 ●; ● ref. Září 1938: J. Hora, Čes. slovo 18. 11. 1938 → Poezie a život (1959); AMP (A. M. Piša), PL 20. 11. 1938 → Třicátá léta (1971); V. Černý, KM 1939, s. 27; V. Hrbek (Z. Kalista), Lumír 65, 1938/39, s. 299; -en (J. Orten), Čteme 1, 1938/39, s. 49; S. K. Neumann, Lid. kultura 1938, č. 16 → O umění (1958); B. V. (Václavek), U 1938, s. 244 ●; P. Bok (B. Václavek): Poezie a národní pospolitost, Index 1939, s. 34; V. Černý: Ještě o básnících ve dnech krize a ještě k básníkům, KM 1939, s. 1; O. Králík: Poučení z překladů, Akord 7, 1939/40, s. 105; ● ref. Sen: AMP (A. M. Piša), Nár. práce 9. 7. 1939 → Třicátá léta (1971); J. Hora, Čes. slovo 12. 9. 1939 → Poezie a život (1959); V. Černý, KM 1939, s. 321; M. Dvořák, Akord 7, 1939/40, s. 269; V. Renč, Řád 1940, s. 42 ●; ● ref. Záhřmotí: F. Götz, Čteme 2, 1939/40, s. 122; B. Václavek, LidN 22. 4. 1940; B. Polan, KM 1940, s. 172 → Život a slovo (1964); M. Dvořák, Akord 7, 1939/40, s. 269 ●; ● ref. První testament: AMP (A. M. Piša), Nár. práce 8. 12. 1940 → K vývoji české lyriky (1982); B. Jedlička, LidN 9. 12. 1940; V. Černý, KM 1941, s. 28; O. Králík, Výchledy 1941, s. 358 ●; ● ref. Lemuria: K. P. (Polák), Nár. práce 29. 12. 1940; B. Jedlička, LidN 27. 1. 1941 ●; ● ref. Tereza Planetová: J. Černý, LidN 24. 8. 1943; J. Morák, Řád 1944, s. 259; M. D. (Dvořák), Akord 11, 1943/44, s. 194; A. M. Piša, Nár. práce 8. 1. 1944 → K vývoji české lyriky (1982) ●; J. Černý: V. H., LidN 20. 2. 1944; J. Janů: Jinotaje v české poezii okupačních let, KM 1945, s. 227; ● ref. Panychida: K. P. (Polák), PL 14. 10. 1945; J. Janů, Svob. noviny 7. 12. 1945; B. Polan, KM 1945, s. 241 → Život a slovo (1964); M. Dvořák, Akord 12, 1945/46, s. 104 ●; ● ref. Dík Sovětskému svazu: J. Janů, Svob. noviny 17. 7. 1945; V. Černý, KM 1945, s. 25; A. M. Piša, Kytice 1, 1945/46, s. 22 → K vývoji české lyriky (1982); K. Bodlák, Listy 1, 1946/47, s. 151 ●; ● ref. Cesta mraku: A. M. Piša, Práce 3. 3. 1946 → K vývoji české lyriky (1982); G. (F. Götz), NO 10. 8. 1946; K. Bodlák, Listy 1, 1946/47, s. 147 ●; ● ref. Havraním brkem: G. (F. Götz), NO 17. 10. 1946; A. M. Piša, Kytice 1947, s. 39 → K vývoji české lyriky (1982); B. Polan, KM 1947, s. 32 → Život a slovo (1964) ●; M. Dvořák: Halas, H., Deml, Akord 13, 1946/47, s. 306; Ik (L. Kundera): Protipól surrealistického typu, Mladé archy 3, 1946/47, s. 310; ● ref. Tobě: L. Kundera, Rovnost 12. 11. 1947; G. (F. Götz), NO 13. 11. 1947; B. Polan, KM 1947, s. 138 ●; ● ref. Rudoarmějci: G. (F. Götz), NO 20. 5. 1947; M. Dvořák, Akord 14, 1947/48, s. 38; K. Bednář, Svob. slovo 21. 11. 1947; A. M. Piša, Kytice 1947, s. 278 → K vývoji české lyriky (1982) ●; K. Bodlák: Poezie V. H., Listy 1948, s. 40; Z. K. Slabý: Několik chvil s V. H., NŽ 1955, s. 967; J. Janů: O poezii V. H., NŽ 1955, s. 956; ● ref. Bajaja: V. Pazourek, HD 1956, s. 43; F. Tenčík, NŽ 1956, s. 1084; V. Karfiková, Květen 1956, s. 221 ●;

J. K. O. (V. Justl, O. Králík, J. Opelík): ref. Tři, HD 1958, s. 132; O. Králík: O metodě básnických překladů V. H., AUP Olomouc, Philologica 8, 1962 + in V. H.: Cestou (1962); J. Janů: H. básnické překlady, Plamen 1962, s. 112; J. Petrmichl in V. H.: Tereza Planetová (1962) → Literatura mého srdce (1979); V. Justl: Cestou překladatele básníka, LD 1. 4. 1962 + Podoby jednoho světa, ZM 1963, s. 204; J. Brabec: V. H., in sb. Jak čist poezii (1963) + Lyrika V. H., LitN 1964, č. 46; M. Červenka: Vědomí strasti, Plamen 1964, č. 5; A. Stich: H. lexikon ve sbírce Na postupu, Knižní kultura 1964, s. 349; V. Justl: Triumf smrti V. H., ČLit 1965, s. 399; B. Frýdl: Konstanty a vývoj v poezii V. H., Slovenské pohľady 1965, č. 9; B. Doležal: H. Noc s Hamletem, Tvář 1965, č. 7; P. Blažiček: První básně, ČLit 1966, s. 473; Z. Pešat: Hodina mezi všedností a tajemstvím, LitN 1966, č. 13; F. Hrubín in Lásky (1967); Z. Kožmín: Nesmířitelnost přistizená v nicotě, LitN 1967, č. 28 + H. Nokturnál, Plamen 1967, č. 11; S. Corduas: V. H. v italském překladu, Impuls 1967, s. 239; Z. Kožmín: Zašifrovaný svět, Plamen 1968, č. 8; A. M. Ripellino: Úvod k V. H., HD 1968, č. 2; P. Blažiček: Věčnost H. Rudoarmějců, ČLit 1968, s. 563; J. Jiša: Chlebníkov a H., Čs. rusistika 1968, s. 287; Z. Kožmín: Drama lyriky, HD 1968, č. 15; B. Doležal: Interpretace jako věc dobré vůle, Tvář 1969, č. 6; H. Kunstmann: Básníkův zápas s nocí, Proměny (New York) 1974, č. 1; ● k sedmdesátinám: M. Blahynka, Lit. měsíčník 1975, č. 7; J. Pelc, Tvorba 1975, č. 40; Z. R., Katol. noviny 16. 11. 1975 ●; M. Blahynka: H. nejvýznamnější, Lit. měsíčník 1977, č. 2 → Denní chléb (1978) + Poezie roku 1938, ČLit 1980, s. 201 + Ó vyrvat lhostejnosti (nekrolog), Lit. měsíčník 1980, č. 6; K. Sýs in Básník a spol. (1981); V. Justl: Poznámky k tématu V. H., SPFF Brno, D 29, 1982; V. Macura: V. H.: Rudoarmějci, Čes. jazyk a literatura 34, 1983/84, s. 389; J. Polišenský in V. H.: Mušle, lastury a škeble... (1985); J. Vladislav: Umění potapěčů (Deml a Holan), Studie (Řím) 1986, s. 23; Z. Kožmín in Interpretace básní (skripta, 1986); S. Richterová in Slova a ticho (Mnichov 1986); J. Holý in sb. Poetika české meziválečné literatury (1987); D. France Jakubec: Les trois étapes d'une élaboration poétique. Remarques sur une sémantique formelle chez V. H., sb. Czech Studies – České studie (Amsterdam – Atlanta 1990); V. Justl: Credo, quia absurdum..., Almanach autorů (1991, s. 163).

jm

Václav Karel Holan Rovenský

* 1644 *Rovensko pod Kamenicí* (R. pod Troskami)

† 27. 2. 1718 *hrad Valdštejn* u Sedmihorek

Varhaník, hudební skladatel a básník, pořadatel kanonálu.

Psán Rovenský podle rodiště. – Pocházel z poměrně zámožné, původně asi nekatolické rodiny, otec byl pekař a městský radní. H. získal základní vzdělání literní na farní škole v rodišti a hudební u rovenského varhaníka, studoval v jezuitské koleji v Jičíně, tam se snad také dále školil v hudbě. Byl všestranně talentovaný; jeho neklidná povaha ho nutila často měnit působišťe. Od 1662 byl kantorem (ludimagister), později též varhaníkem v Rovensku, odtud odešel do Jičína (Turnova?), 1668 se znovu vrátil učit do Rovenska a 1670–76 tam zastával i úřad radního písaře. Asi 1674 byl v Římě s výpravou českých poutníků (jeho předpokládaný pobyt v Římě se klade i do poč. 90. let). 1676–79 byl v Dobrovici na Mladoboleslavsku varhaníkem, jako hudebník působil i jinde (Sobotka?), v 90. letech byl varhaníkem a kapelmistrem chrámu sv. Petra a Pavla na Vyšehradě. 1704 byl opět v Rovensku, kde se mj. diletantsky zabýval sochařstvím a kamenictvím (sluneční hodiny, dvojce boží muka) a postaral se o novou výzdobu a vybavení (varhany) kostela sv. Václava, asi 1715–18 žil jako poustevník na hradě Valdštejně. Byl pohřben v rodišti ve svatováclavském (týnském) kostele v sklípku pod kazatelnou, v místě, které si sám zvolil a výtvarně vyzdobil.

H. hlavní, zřejmě celoživotní dílo, kancionál *Capella regia musicalis. Kaple královská zpěvní a muzikální ...*, svědčí o autorově vyspělém umění varhanickém, skladatelském a básnickém. Kancionál je uveden předmluvou J. I. Dlouhovského (chvála přírodního a kulturního bohatství Čech, proslulost českého zpěvu), v závěru je otištěno Učení křesťanské k spasení potřebné, v otázky a odpovědi veršem uvedené, od B. M. Zelenky, děkana z Brandýsa n. L. Vlastní kancionál, určený „na všechny svátky a slavnosti výroční“, obsahuje na 800 skladeb jednohlasých až pětihlasých. Většina skladeb je opatřena generálním basem a jako jediný mezi českými kancionály obsahuje H. soubor vedle vlastních duchovních písní také hudebně velmi zajímavé instrumentální kantáty pro sólový zpěv s doprovodem (varhany, smyčcové a žesťové nástroje). Ze starší české hymnologie přejímá dílo zejména skladby nejoblíbenější, už téměř zlidovělé (Hospodine, pomiluj ny; Svatý Václave; Buoh všemohúci aj.; též některé písně husitské), převážně se však orientuje na písně nového barokního slohu (zvláště Michnovy, Bridelovy, Dlouhovského, Kadlinského), jsou tu obsaženy pravděpodobně i skladby soudo-

bých autorů dnes již neznámých. V doprovodném výkladu hovoří H. také o svých výtvorech; předpokládá se, že je vždy souběžně autorem textu i hudby a že jde o nemalý počet písní. Připisuje se mu mj. sedm skladeb z poměrně rozsáhlého oddílu písní svatováclavských a osobité překlady nebo parafráze starších, leckdy proslulých písní, které jsou v novém zpracování jednou obsahově zhušťovány, jindy i významově pozměněny (např. Stabat Mater dolorosa/iuxta crucem lacrimosa ... – Stála Matka plesající/vedle trůnu s veselostí ...). Pro H. poetickou tvorbu, která není dosud patřičně objasněna a jejíž rozsah je zatím vymezen jen hypoteticky, zdá se být příznačná zvláštní robustnost ve výrazu a v představivosti (metafory) a muzikální utváření básnického textu (eufonie, rýmové efekty). H. kancionálu, jehož značné nároky na hudební interpretaci jsou dokladem o dovednosti a umělecké hodnotě českého chrámového lidového zpěvu, užívalo se až do počátku 20. století, některé písně přešly do pozdějších kancionálů, dokonce i do zpěvníků 20. stol. (např. domněle H. píseň Ach můj nejsladší Ježíši v Českém kancionálu D. Orla z 1921); české rekvie z H. kancionálu se provozovalo (v úpravě J. L. Zvonaře) při národních smutečních slavnostech (za J. Jungmanna, V. Hanku aj.). – H. také zpracoval a vydal pašije podle sv. Matouše a podle sv. Jana. V kancionálu (poznámka na s. 348) uvedená další knižně vydaná díla H. („písně pohřební, škály muzikální a kalendář trvající s aritmetikou“) nejsou dnes známa ani podle titulu.

KNIŽNĚ: Pašije P. Ježíše Krista podle sepsání svatého Matouše, jenž se zpívá na neděli Květnou (1690); Pašije P. Ježíše Krista na Veliký pátek podle sepsání svatého Jana (1692); *Capella regia musicalis. Kaple královská zpěvní a muzikální* v řeči a v jazyku českém svatováclavském ... to jest Kancionál a kniha zpěvní ... (1693, dotištěno 1694). ■ EDICE (písní z kancionálu): J. L. Zvonař in *Hudební památky české* 1–4 (b. d., 1863–64); K. Konrád in *Dějiny posvátného zpěvu staročeského* od 15. věku ... (1893); Z. Kalista in *České baroko* (1941); *Stála matka plesající* (ed. M. Venhoda), *Praporec* 4, 1942. ■

BIBLIOGRAFIE: Knihopis č. 3 107–3 111, I 458; J. Bužga: *Capella regia musicalis* V. K. H. Rovenského (rejstřík ke kancionálu), ČNM 1955. ■ LITERATURA: L. Zvonař: *O skladbách V. K. H. Rovenského*, *Dalibor* 1862; J. Jireček in *Hymnologia Bohemica* ... (1878); J. Srb in *Dějiny hudby v Čechách a na Moravě* (1891); A. Rybička: V. K. H. (Dodatky a opravy k biografii ...), ČČM 1892, s. 517; A. Pod-

laha: V. K. H. (Dodatky a opravy k biografii ...), ČČM 1895, s. 319; J. V. Šimák: V. K. H. R. (Dodatky a opravy k biografii ...), ČČM 1895, s. 513; V. Bitnar: Svatováclavské písně H. Rovenského, Časopis katol. duchovenstva 1926; E. Trola: V. K. H. R., Cyril 1930; V. Bitnar in O českém baroku slovesném (1932); Z. Kalista in České baroko (1941); F. Tichý: V. K. H. R., Cecilie 1944; J. Podobský: Kaple královská, Beseda 1948; Z. Tichá in Česká poezie 17. a 18. století (1974); A. Škarka in Půl tisíciletí českého písemnictví (1986).

mo

Miloš Holas

* 19. 5. 1906 Vizovice

Lyrický básník, autor dětské literatury s dobrodružnými náměty.

Vl. jm. Miloslav H. – Po maturitě (1925) na klasickém gymnáziu v Kroměříži studoval v Praze na UK slovenské literatury a moderní filologii (doktorát 1936 prací *Josef Uher, pokus o profil básníka*). 1928–31 pracoval jako redakční tajemník v nakl. Aventinum, 1931–33 konal vojenskou prezenční službu; během přípravy disertační práce žil jako spisovatel z povolání. Od 1937 působil jako redaktor: do 1938 v nakl. Sfinx, poté v nakl. J. R. Vilímek, od 1945 ve vydavatelství Práce, zde v knižnicích Románové novinky, Dikobraz a v časopise Mateřídouška. Na odpočinek odešel 1971, 1972 se přestěhoval do Hradce Králové.

H. lyrizující román s naturalistickými prvky *Smutek z těla* přinesl obrazy sociální bída a proletářské erotiky. V následujících sbírkách formálně vytříbených veršů, psaných zpočátku většinou v melancholické tónině, převládla reflexe a motivy touhy i okouzlení něžným ženstvím. Pro mládež napsal H. volnou trilogii o prázdninových dobrodružstvích tří chlapců, jejíž pestrý děj položil důraz na mravní kvality člověka: čestnost, nezištnost, obětavost a citlivý vztah k lidem i k přírodě. Praktickým cílům procvičování paměti a základů čtení u malých dětí byly určeny knihy *Abeceda* a *Veselá zvířátka*. Významná byla i H. bohatá časopisecká publikační činnost.

ŠIFRY: as., -as, m. h., M. H. ■ PŘÍSPĚVKY in: Cesta (1927–30); Čes. slovo; Čin (1930–34); ELK

(1937–38); Host (od 1927); Lid. noviny (od 1931); Listy pro umění a kritiku (1933); Lit. noviny (od 1937); Magazin DP (1934–37); Mateřídouška; Nár. práce (1940); Panoráma (od 1937); Poezie (1932); Právo lidu (od 1934); Ranní noviny (od 1933); Rozhledy po literatuře a umění (od 1933); Rozprawy Aventina (1928–34); Rudá záře (1934); Sever a východ (1927); Studentský časopis (1925–27, básnické prvotiny); Tvar (1929). ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: Smutek z těla (R 1929); Rondely (BB 1930); Hodiny na krbu (BB 1933, z 1. 1924–32); Úzkost krásy (BB 1933); Klamný sníh (1934); Ukradený dárek (R pro ml., 1940); Dobyté tajemství (R pro ml., 1941); Abeceda (BB pro ml., 1946); Ohrožený les (R pro ml., 1948); Abenteuer im ZOO (PP 1961, s J. Felixem); Neue Abenteuer im ZOO (PP 1963, s J. Felixem); Veselá zvířátka (PP pro ml., 1970); Pátrejte s námi (PP pro ml., 1971); Ukradený dárek, Dobyté tajemství, Ohrožený les). ■ REDIGOVAL *časopisy*: ELK (1938), Mateřídouška (1945–1. 9. 1950, z toho 1945–1. 7. 1950 s F. Hrubínem, B. Mencákem); *knižnici*: Dikobraz, č. 1. ■ USPOŘÁDAL A VYDAL: V. Říha: Paleček (pohádky, 1947) + Dvanáct pohádek z onoho světa (1948). ■

LITERATURA: ● ref. Smutek z těla: Z. V., Čin 1, 1929/30, s. 377; p. f. (P. Fraenkl), Naše doba 37, 1929/30, s. 252; -a (J. Hora), Telegraf 16. 1. 1930; AMP (A. M. Piša), Večerník PL 13. 2. 1930; G. (F. Götz), NO 13. 4. 1930; B. Jedlička, LidN 29. 4. 1930; -ský, LitN 1930, č. 6 ●; ● ref. Úzkost krásy: -rt (J. Seifert), Ranní noviny 25. 11. 1933; AMP (A. M. Piša), PL 13. 1. 1934; f. s. (F. Soldan), RA 9, 1933/34, s. 67; M. H. (Hlávka), Studentský časopis 13, 1933/34, s. 155 ●; ● ref. Ukradený dárek: kp. (K. Polák), Nár. práce 3. 12. 1940; E. Morávek, Úhor 1940, s. 156; P., LitN 1941, s. 46 ●; ● ref. Dobyté tajemství: M.-B., Děln. osvěta 1941, s. 305; V. Pazourek, LidN 26. 11. 1941; lnz (L. N. Zvěřina), Čteme 1942, s. 48; M. Adamcová, Úhor 1942, s. 12 ●; ● ref. Abeceda: J. Šlajer, Štěpnice 1, 1946/47, s. 249; vpa (V. Pazourek), Svob. noviny 29. 4. 1947 ●; vlk (V. Kukla): ref. nové vyd. Ukradený dárek, Štěpnice 1, 1946/47, s. 61; (vc): Psycholog dětské duše, LD 19. 5. 1971; M. Matějovicová: ref. Pátrejte s námi, ZM 1971, s. 687.

sb

František Holeček (1)

* 3. 12. 1866 Praha

† 6. 10. 1938 Praha

Povídkař, fejetonista a autor beletrizovaných vzpomínek na život pražského Podskalí z konce 19. století, překladatel německé literatury.

Pocházel z početné rodiny pradleny a nádeníka, usazené v Praze-Podskalí. Školní docházku zahájil na evang. škole v Klimentské ul., od druhé do páté třídy navštěvoval školu v Podskalí, poté chodil ještě tři roky do něm. školy ve Spálené ul. Na další vzdělání neměl prostředky, vyučil se sazečem v tiskárně V. Nagla v Jindřišské ul. a po vyučení pracoval jako sazeč a korektor tiskárny Politika. Usilovně se sám vzdělával, překonával existenční nesnáze (vychoval šest dětí) a od 1905 zveřejňoval své literární práce, převážně v sociálně demokratickém tisku.

Většinu svých povídek a fejetonů vytěžil H. ze vzpomínek a zkušeností proletáře, rodáka z pražského předměstí. Pamětnický úhel pohledu realizoval kombinací dokumentárních záběrů s osobním tónem humorných, někdy i nostalgických evokací staré Prahy a jejího lidového živlu (např. cyklus *Z podskalských figurek* publikovaný v *Právu lidu* a *Rudých květech*). Také svou jedinou knihou (*V pražském Podskalí, jak bývalo...*) usiloval podat svědectví o zaslých časech, o zmizelém krajinném rázu rodných míst, o životě, zvycích a zvláštních profesích „pobřežního národu“ Podskaláků. – Časopisecky a knižně zveřejnil několik překladů, z nichž nejvýznamnější byly soubory próz H. Manna a G. Meyrinka.

ŠIFRA: frček. ■ PŘÍSPĚVKY in: Dělnický kalendář Čs. strany sociálně demokratické na r. 1906 (1905); Nár. politika; Právo lidu (1905–32); Rudé květy (1905–15). ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: V pražském Podskalí, jak bývalo... (vzpomínky, 1931). – *Překlady*: S. Kohn: David Leb Magdeburger (1908); Výbor z prací G. Meyrinka 1, 2 (1910–11); H. Mann: Pippo Spano a jiné novely (b. d., 1915). ■

LITERATURA: an.: Náš kalendář (téz o H. příspěvků v Děln. kalendáři), PL 6. 9. 1905; ● ref. překl. Pippo Spano...: Kaz. (F. S. Procházka), Zvon 15, 1914/15, s. 322; K. S. (Sezima), Lumír 1915, s. 384 ●.

et

František Holeček (2)

* 15. 7. 1871 *Vlkonice* u Horažďovic

† 31. 10. 1947 *Praha*

Literární kritik a historik, zpočátku pišící i prózy a verše, příslušník Katolické moderny z přelomu sto-

letí; autor čítanek, redaktor a přispěvatel pedagogického tisku.

Otec spisovatelky Emy Holečkové. Pocházel ze selské rodiny. Absolvoval gymnázium v Klatovech (mat. 1890) a bohoslovecké studium v Čes. Budějovicích; po vysvěcení na kněze (1894) byl kaplanem v Blovicích u Plzně. Již za studií se stal stoupencem reformních snah uvnitř katolické církve, 1895 vystoupil společně s družinou Katolické moderny v almanachu Pod jedním praporem a od 1896 přispíval do jejího orgánu *Nový život*. Tato aktivita vyvolala nepřízeň církevních představených (přispěla k tomu i denunce Plzeňských listů mířící proti H. románu *Trosky rozbitého života*), jejímž následkem bylo H. přeložení (1897) do malé farnosti Petrovic u Sušice. 1898 byl odškodněn místem katechety ve Strakonících, záhy nato se však rozhodl opustit kněžský stav (laicizován až 1911). 1901–06 studoval na pražské filoz. fakultě a získal středoškolskou aprobaci čeština-francouzština. Dvě léta byl suplujícím profesorem náboženství na 1. vinohradské reálce, 1908 přešel jako profesor filologických předmětů na reálku do Písku, kde se později oženil se svou žačkou. 1919 se vrátil natrvalo do Prahy, stal se profesorem a od 1922 také zatímním správcem 2. reálky na Vinohradech, 1925 zemským školním inspektorem, 1936 odešel do důchodu. Za zásluhy o šíření francouzštiny byl odměněn francouzskými čestnými tituly, Francie byla také nejčastějším cílem jeho zahraničních cest. Během svého školského působení se angažoval v Ústředním spolku čs. profesorů jako místopředseda (rovněž jako starosta místních odborů v Písku a v Praze) a redaktor spolkového věstníku. Pohřben byl v Praze-Strašnicích.

Jako kritik Katolické moderny usiloval H. o vyrovnání křesťanského učení s moderními duchovními proudy. Sám teoreticky uvažoval o možnosti sladit estetické východisko katolických modernistů (aristotelsko-tomistická nauka) a názory pozitivisty H. Taina (stať v Lit. listech 1896) a prakticky také spojoval zevrubnou racionální analýzu, svědčící o poučení soudobou sociologickou a psychologickou kritikou, s ideologií katolicismu. Orientoval se zvláště na francouzskou literaturu, obsírněji pojednával o H. Tainovi, F. Brunetiérovi, A. Franceovi, P. Bourgetovi, Ch. Baudelairovi, P. Verlainovi, J. K. Huysmansovi a mimoto v referátech

sledoval další autory, cizí i domácí; z české literatury rozebral dílo F. Pravdy a v osobnosti F. L. Čelakovského charakterizoval typ národního básníka. V souladu s názorem o totožnosti krásy s dobrem vyzvedal mravně zušlechťující, ideální povahu umění (blízký mu byl moralistní kritik F. Brunetière) a proti soudobým projevům dekadence, skepse a nihilismu stavěl díla hledající oporu ve víře (sympatie k novokřesťanskému hnutí ve Francii). V tomto duchu se nesly také jeho vlastní literární pokusy, několik básní, povídek a románové torzo s kriticky pojatým typem rozpolceného intelektuála. Později se věnoval didaktické literatuře; soustředil se hlavně na přípravu čítanek pro nižší třídy středních škol. Na počátku 20. let se připojil k dosavadnímu autorovi čítanek F. V. Vykoukalovi a podílel se na úpravách jejich četných dalších vydání, z nichž poslední vyšlo ještě po 1945.

PSEUDONYM, ŠIFRY: Ot. Zlačinská (Nový život 1896); Fr. H-ek., Fr. H-k., H-ek Fr., H-k Fr. ■ PŘÍSPĚVKY in: Alétheia (1901–02; 1901 Dr. Aug. Smetana, jeho filozofie a Paměti kněze z církve vyobcovaného, t. r. i sep.); Hlídka literární, pokr. Hlídka (od 1893; 1906 František Pravda. Obraz jeho literární činnosti, t. r. i sep.); Lit. listy (1894–97); Muzeum (od 1891); Nový život (1896–1903; 1896 P. Utahal ji, 1897 torzo R. Trosky rozbitého života); Obrana (1893 P. Cinna); Otavan; alm. Pod jedním praporem (1895); Rádce duchovní (1900–01); Střední škola (od 1921); Týn (1918–19); Věstník čs. profesorů (od 1918). ■ REDIGOVAL časopis: Věstník čs. profesorů (1921–24). ■ USPOŘÁDAL A VYDAL: Kostelní zpěvy a modlitby (1906, s F. Vláškem); Čítanka pro první třídu středních škol (od 5. vyd. 1920 s F. V. Vykoukalem, od 10. vyd. 1936 též s A. Procházkou); Čítanka pro čtvrtou třídu středních škol (od 4. vyd. 1920 s F. V. Vykoukalem, od 10. vyd. 1938 též s A. Procházkou); Čítanka pro druhou třídu středních škol (od 7. vyd. 1922 s F. V. Vykoukalem, od 11. vyd. 1937 též s A. Procházkou); Čítanka pro třetí třídu středních škol (od 4. vyd. 1922 s F. V. Vykoukalem, od 9. vyd. 1934 též s A. Procházkou); Metodická příručka k českým čítankám 1–4 (1934–36, s F. V. Vykoukalem, A. Procházkou). ■

LITERATURA: F. V. Krejčí: Glosy ke sjezdu Nového života (též o ref. F. H. o katol. divadle a dramatu), Rozhledy 6, 1896/97, s. 1 123; E. z Lešehradu: Naši moderní kritikové, Srdce 1, 1901/02; F. Šimek: ref. Metodická příručka k českým čítankám 3, Střední škola 1936, s. 165; V. Bitnar: Literární kritika Katolické moderny, sb. O českou lit. kritiku (1940); kp: F. H. sedmdesátníkem, LidN 15. 7. 1941; ● nekrology: F. Šimek, NO 6. 11. 1947; jb., Práce 6. 11. 1947 ●;

F. Šimek: F. H., Náboženská revue 1955, s. 72; K. Statečný: Z korespondence F. Holečkovi, Náboženská revue 1955, s. 126.

et

F. S. Holeček

* 26. 4. 1865 Praha

† 5. 6. 1929 Praha

Prozaik, autor črt, povídek a románů ze života pražských středních vrstev.

VI. jm. František H. – Studoval gymnázium a práva v Praze. Od 1888 pracoval ve státních službách, nejprve jako úředník místodržitelské účtárny, později ve funkci vrchního finančního rady zemské politické správy. Literatuře se věnoval od počátku 90. let, kdy také začal časopisecky publikovat, zprvu ve Světozoru, pak v dalších časopisech. Byl členem Spolku českých spisovatelů beletristů Máj, působil ve správním výboru jeho nakladatelského družstva a též jako náhradník (od 1921) a člen (od 1927) výboru jeho penzijního fondu.

Tematický rozsah H. próz není velký. Autor se soustředil na detailně charakterizované prostředí pražského měšťanstva a inteligence z přelomu století a strážlivým tónem podává všední příběhy jeho postav. Žánrová drobnokresba, charakterizující črty a povídky (*V rukou sudiček, Vyznavači slunce a jiné povídky*), pronikla i do H. rozsáhlejších novelistických a románových prací (*Nový svět* aj.), v nichž se zřetelněji odrážejí některé dobově aktuální problémy (snaha o společenské uplatnění a osamostatnění ženy, soudobý národnostní zápas).

PŘÍSPĚVKY in: Hlas národa (1901–04); Květy (1893–1901); Lumír (1898–1901); Máj (1903–14); Nár. listy; Nár. politika; Niva (1893–96); Světozor (1892–98); Švanda dudák (1892–93); Topičův sborník (1924–25); Venkov (1924–29); Vesna (1894); Zlatá Praha (1898–1901); Zvon (1904). ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: V rukou sudiček (PP b. d., 1904); Vyznavači slunce a jiné povídky (1905); Nový svět (R b. d., 1906); Před jasným dnem (P 1913); Rozmarino, zeleně se (R 1914). ■

LITERATURA: ● ref. V rukou sudiček: O. T. (Theer), Lumír 33, 1904/05, s. 244; ER., Zlatá Praha 22, 1904/05, s. 156; -áský, Zvon 5, 1904/05, s. 269; F. V. Vykoukal, Osvěta 1905, s. 754 ●; -áský: ref. Vyznavači slunce..., Zvon 6, 1905/06; ● ref. Nový svět: -dráp-, Lumír 35, 1906/07, s. 187; Ds. (J. D. Konrád),

Máj 5, 1906/07, s. 317; V. Kol., Zvon 7, 1906/07 ●; F. V. Vykoukal: ref. Před jasným dnem, Osvěta 1914, s. 475; an.: nekrolog, Lit. rozhledy 13, 1928/29, s. 260.

et

Josef Holeček

* 27. 2. 1853 *Stožice* u Vodňan

† 6. 3. 1929 *Praha*

Prozaik a básník, autor rozsáhlé epopoje jihočeského venkova a práz zobrazujících osvobozovací boje i mírový život Černé Hory, překladatel jihoslovanské, bulharské a finské lidové poezie; novinář a publicista ovlivněný slavjanofilstvím a zabývající se soudobým životem i historií slovanských národů.

Pocházel ze starého selského rodu. V dětství byl určen pro kněžské povolání, po studiích na gymnáziu v Písku (1863–68) a na čes. gymnáziu v Čes. Budějovicích (1868–69) však absolvoval vyšší hospodářskou školu v Táboře (1873). Zde navázal kontakt s jihoslovanskými a bulharskými studenty a seznamoval se s jejich mateřštinou a národními literaturami. Po studiích podnikl 1873 s F. Heritesem a O. Mokřým cestu na Slovensko, od října t. r. konal jednoroční vojenskou službu. 1874 přijal na Hádkovo doporučení místo vychovatele v Záhřebu; když 1875 vypuklo povstání v Hercegovině, odejel na bojiště a stal se dopisovatelem Nár. listů. Ve stejné funkci působil 1876–77 v Černé Hoře za osvobozovacích bojů proti Turkům; 1877 tam byl jmenován historiografem země. Po návratu pracoval jako žurnalista v redakci Posla z Prahy (1877), Brousku (1878–79), krátce redigoval a sám vydával Slovanské listy (1879). Byl také jednatelem, pak předsedou Umělecké besedy. 1882 odjel na stipendium Svatoboru opět do Černé Hory, 1884 navštívil Slovensko (oslavy S. Tomášika). 1884 se stal členem redakce Nár. listů, kde vedl slovanskou rubriku až do svého penzionování 1918. Několikrát navštívil Rusko: 1887, kdy se seznámil s předními slavjanofily, 1899 u příležitosti Puškinových oslav (tehdy zavítal i do Cařihradu a Malé Asie) a 1909, kdy se účastnil oslav Gogola (navštívil též Bělehrad a Sofii). Na Balkán se vracel vícekrát (i 1885, 1897, 1924). Po 1918 se věnoval literatuře a organizaci Všeslovanského svazu novinářů, jehož byl od 1902 předsedou. Zemřel po záchvatu mrtvice, urna s popelem byla uložena na vinohradském hřbitově. – Dcera Jelena H.

(1899–1980, prov. Heidenreichová-Dolanská), koncertní pěvkyně, se věnovala divadelní a hudební kritice a překládala, hlavně operní libreta.

Po časopisecky publikovaných romantických básních (později obsahujících rysy lidové baladiky) se H. věnoval překladu epické poezie balkánských Slovanů (Junácké písně národa bulharského, Srbská národní epika), karelofinského eposu (Kalevala) a finské lyriky (Kanteletar). V překladech, stejně jako ve fejetonech i v prózách líčících boje jižních Slovanů s Turky (*Za svobodu, Černohorské povídky*) se orientoval na základní etické hodnoty určující charakter národů a vyvěrající z jejich boje proti mocným nepřátelům. Zobrazením národního sebevědomí, statečnosti, odvahy a družnosti Černohorců (*Junácké kresby černohorské*) stavěl zároveň zrcadlo českým poměrům, v řadě cestopisných črt projevily také obdiv k patriarchálně idylickému prostředí Černé Hory v dobách klidu (*Černá Hora v míru*). Přímou kritiku české malosti a protirakouský postoj vyjádřil v humorných obrázcích z vojenské služby (*Obšit*), v publicistických pracích (*Zrcadlo naší národní společnosti*) i v knize cestovatelských zážitků a zkušeností *Zájezd na Rus*, založené na srovnání rakouských a ruských poměrů; v ní postavil do protikladu k západní strohosti a mechaničnosti citové bohatství a přirozenou inteligenci ruského mužika a carské Rusko představil jako ideální, slovansky svébytný stát. Seznámení s myšlenkami ruských slavjanofilů pak dalo H. zkušenostem a obdivu vyhraněný ideový směr. V dalších publicistických pracích se cílevědomě zamýšlel nad životem slovanských národů a cestu k jejich společenskému ozdravení hledal v renesanci tradičních postojů a životních forem. V českém národě, zklamán také historickou úlohou šlechty, se obrátil k lidovým vrstvám a zdroj národní síly a moudrosti našel v tradici selství. Svoje ideové a umělecké záměry posléze realizoval v rozsáhlém prozaickém eposu *Naši*, na jehož deseti svazcích pracoval od 1888 do konce života, aniž dílo dokončil (poslední knihu *Šlechtic a sedlák* vydala z nehotového rukopisu H. dcera). V *Naších* vytvořil H. obraz patriarchálního života na jihočeské vesnici a zachytil i jeho postupný rozpad způsobený rozmachem kapitalistického podnikání kolem poloviny 19. století. Počínaje první částí první knihy (*Jak u nás žijou i umírají*), koncipovanou zprvu jen jako obrázek harmonického soužití

jihomočeských vesničanů s přírodou, budoval H. dílo, jež v obsáhlé mozaikové kompozici podává obraz lidských vztahů vyrůstajících z přirozeného, tradičního soužití českého vesnického kolektivu. V prvních třech knihách (první o dvou svazcích: *Jak u nás žijou i umírají* a *František a Bartoň*, druhá *Bartoň*, třetí *Výprava*) zobrazil na základě vzpomínek z dětství ideální vesnickou kolektivitu založenou na vzájemné mravní i hmotné závislosti a zároveň i na vzájemné důvěře, jež jedinci umožňovala jednat svobodně a s přirozenou lidskou hrdosťou. V představách a zkušenostech malého venkovského chlapce splývá život člověka, zvířat i rostlin v jediný celek. Podobně se i realita prolíná se světem pohádek a se snem; oboje vyvolává pocit bezpečí domova. Zejména tyto části H. díla jsou silně poetizovány a jsou plny humorné naivity dětského vnímání, které zdůvěrňuje a umocňuje autorův subjektivní prožitek. Postupně H. rozšiřoval představu domova a přecházel k životu obce. Kladné typy jihomočeských sedláků a dvojí myslitelskou tradici kraje (vycházející jednak z Chelčického, jednak z husitství) reprezentuje náboženský hloubal Kojan, nacházející v pasivní křesťanské lásce řešení všech sociálních rozporů doby, a Králenec, radikální obránce tradičního způsobu vesnického života. K nim přistupují v dalších svazcích (*Boubín*, *Adamova svatba*, *Rok smrti*) i postavy, které se z vesnického společenství vytrhly, a zejména síly tomuto společenství nepřátelské. Vedle zástupců katolické církve jsou to hlavně majitelé velkostatku (kníže Egon, typ bezohledného cynika, a kněžna Ada, žijící v představách středověké šlechtické suverenity a v sebeklamu o svém uměleckém talentu) a jejich pomocník, židovský obchodník a lichvář; ti na rozdíl od sedláků považují půdu ne za životelku, ale za zboží. V drsně realistických obrazech, názorně ukazujících bezohlednost kapitalistického podnikání i naivní důvěřivost venkovanů, zachytil H. vnitřní rozkladné síly: tragédie lidí propadajících opilství, touze po pohodlném životě ve městě (Šindelářka) a snaze vyrovnat se aristokratické společnosti (Špirek). Nakonec H. vřadil patriarchální život obce i do historických dějů za prusko-rakouské války 1866 (*Mrazy*, *Emisaři*). Příchodem pruských emisarů vyvstalo nové nebezpečí v podobě orientace českého národa na německou (západní) kulturu. V obsáhlých ideových disputacích a dlouhých monologech (mj. o celibátu a o umění) se posta-

vy stávají pouhými hlasateli myšlenek, ať už o vplynutí českého národa do oblasti německé kultury (emisar Semerák), ať o jeho sblížení se západním socialistickým hnutím (emisar Uhlík). Proti nim staví H. Kojanovy vize o společenství půdy a o komunitě založené na křesťanské lásce. Devátý svazek (*Máje*), naznačující přijetí Kojanových idejí vesnickým lidem, otvírá další příběhy cyklu, které však H. realizoval v desátém svazku už jen částečně. Ve své epopeji H. charakteristicky aplikoval postupy příznačné pro lidové vyprávěčství a folklórní veršovaný epos, jež spočívaly v plynulém přiřazování nových tematických celků vznikajících z drobných podnětů uvnitř vyprávěných příběhů, mimoto využíval útvarů starší náboženské a filozofické literatury (traktát, disputace) i prostředků soudobě lyrizované prózy. – Svou představu selství podpořil H. po první světové válce publicistickými pracemi (*Česká šlechta*, *Národní moudrost*, *První třetíletí Československé republiky*, *Selství*); ty však jen umocnily otažitost jeho vize od reálného poválečného života (byly také využívány politicky). Ve svých beletristických pracích tehdy H. pokračoval veršovaným eposem z bojů jižních Slovanů s Turky (*Sokolovič*) a „románovým“ zpracováním vzpomínek, v nichž zachytil vedle vlastního života i atmosféru doby a charakterizoval řadu osobností české politiky a umění 19. století (*Pero*).

ŠIFRY; -ek, H., J. Hč. ■ PŘÍSPĚVKY in: alm. Anemónky (1871); Besedy lidu (1901); Brázda; Cesta (1919–20); Časopis pro moderní filologii (1913); Čes. revue (1912); Čes. včela (1876); Čes. student (1869); Jihomočeský sborník Budivoje, spolku akademiků jihomočeských (1917); Květy (1879–1913; 1911–13 poslední tři knihy Naších); Lid. noviny (1927–30); Lípa (1917–18 Pero); Lit. noviny (1927); Lit. rozhledy (1924); Lumír (1873–78, 1898–1903, 1929; 1900/01 a 1902/03 ukázky z Naších); Máj (1912); sb. Mistr Jan Hus v životě a památkách lidu (1915); Mor. slez. revue (od 1908; 1909–11 Naši 8); Národ (1918–19); Nár. listy (1875–1918); Nár. obzor (1906–07); Nár. osvobození (1931 Moje svépomoc); Osvěta (1876–1909); Pramen (1921); Právo lidu (1902–03); Prémie Umělecké besedy (1908); Rozhledy (1899–1900); Ruch (1883–84); Slovanský sborník (1881); Střední škola (1923); Studentské listy (1881); Světozor (1870–1923); Švanda dudák (1885); Topičův sborník (1917–25); Venkov (1924–27); Zlatá Praha (1885–1920; 1917 Pero); Zvon (1901–21); Ženský svět (1918–21). ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: Černá Hora (populárně naučná próza, 1876, obs. i překlad básně); Za svobodu 1–3 (FF 1878–80); Černočeské povídky 1, 2 (1880, 1881); Rozmanité čtení 1–3 (PP 1881, 1886,

1893); Černá Hora v míru 1, 2 (PP 1883); Junácké kresby černohorské 1–3 (PP 1884, 1888, 1889); Obšit (P 1887); Zájezd na Rus 1, 2 (PP 1896, 1903); Jak u nás žijou a umírají (P 1888); Naši 1 (P; 1. část Jak u nás lidé žijou a umírají, 1898; 2. část Léto, 1901; 1910 s tit. Jak u nás žijou i umírají. Frantík a Bartoň); Na Černou Horu a Černá Hora koncem věku (PP 1899); Bosna a Hercegovina za okupace (PP 1901); Naši 2. Bartoň (P 1902); Naši 3. Výprava (P 1904); Naši 4. Boubín (P 1906); Naši 5. Adamova svatba (P 1907); Naši 6. Rok smrti (P 1908); Velické palouky (P 1908); Naši 7. Vojna (P 1909; 1919 s tit. Mraky. Vojna 1); Naši 8, sv. 1. Emisaři, Vojna 2 (P 1921); Naši 8, sv. 2. Emisaři 2, Křtiny, Vojna 3 (P 1922); Sokolovič (B 1922); Pero 1–4 (vzpomínky, 1922–25); Naši 9. Máje (P 1923); V Jugoslávii roku 1924 (FF 1927); Mráz čili rok 1916 (B 1929); – posmrtně: Naši 10. Šlechtic a sedlák (P 1930, ed. J. Holečková-Dolanská); Má svépomoc (vzpomínky, 1931, doplněk kn. Pero, ed. Jar. Holeček). – *Překlady*: Junácké písně národa bulharského (1874); Milostné písně národa bulharského (1874); Písně hercegovské (1876); Kalevala 1–5 (1894–96); Kanteletar. Národní finská lyrika 1, 2 (1904–05); Srbská národní epika 1–4 (1909, 1913, 1923, 1926); Národní epika bosenských mohamedánů 1, 2 (1917, 1921); Kralevic Marko (1922). – *Ostatní práce*: Podejme ruku Slovákům! (1881); Zrcadlo naší národní společnosti (1881); Církev latinská a náboženská jednota Slovanů (1885); Ruskočeské kapitoly (1891); Tragédie Julia Grégra (1914–18); Česká šlechta (1918); Národní moudrost (1919); Prvé tříletí Československé republiky (1922); Selství (1928). – *Výbory*: Černohorští junáci (1902, ed. J. Rybář); Chlapci ze Stožic (1905, ed. K. V. Krejčí); Frantík a Bartoň, chlapci ze Stožic (1916, ed. autor; rozšíř. a upr. vyd. 1958, ed. M. Loulová); Z Našich (1925, ed. J. Voborník); Kořinek (1947, ed. J. Holečková-Dolanská); Posvěcení u Kojanů (1949, ed. M. Kroh); Nekrvavé obrazy z vojny (1955, ed. J. Vaníček); Naši (1973, ed. B. Svozil); Pero (1976, ed. A. Linke). – *Souborné vydání*: Sebrané spisy J. H. (nakl. F. Topič, 1909–32, 25 sv.). ■ KORESPONDENCE: H. Siebenschein: J. H. o nakladatelích (E. Špindlerovi z 1878–79), LidN 6. 4. 1929; P. Antošová: Několik H. listů Augustě Šebestové z let 1880–1894, VVM 1947, s. 446. ■ REDIGOVANÉ noviny: Slovanské listy (1879); sborník: Literární prémie Umělecké besedy na rok 1888. ■

BIBLIOGRAFIE: in J. Voborník: J. H. (1913); J. Mikuškovičová: J. H. Výběrová bibliografie (1969, rozmnoženo). ■ LITERATURA: J. Karásek: Příspěvek k psychologii českého lidu: Naši J. H. (1907); J. Voborník: J. H. (1913); F. Obrtel: U nás doma (1925); E. Chalupný: Dílo J. H. (1926); A. Řezáč: Vzpomínky na J. H. (1930); V. Polanský (Jer. Holeček): O J. H. (1940). ■ ● ref. překl. Junácké písně ...: V. Hálek, NL 21. 4. 1874 → O umění (1954); O. M. (Mokrý), Lumír 1875, s. 625 ●; an.: ref. překl. Písně hercegovské, Čes. včela 1876, s. 62; ● ref. Za svobodu 1–3: B. Čermák, Čes. včela 1878, s. 335, 1879, s. 143, 1880, s. 208; H-a.

(H. Babička), Koleda 1879, s. 14; J. Hn. (Herben), Koleda 1879, s. 224; S., Květy 1879, sv. 1, s. 135; J. T., Lumír 1879, s. 256 ●; J. Herben: ref. Podejme ruku Slovákům!, Koleda 1880, s. 285, 302; ● ref. Černohorské povídky 1, 2: S., Květy 1880, sv. 1, s. 498; P. Sobotka, Osvěta 1880, s. 351; O., Květy 1881, sv. 2, s. 116; S. (P. Sobotka), Světozor 1881, s. 303 ●; ● ref. Rozmanité čtení 1, 2: O. M. (Mokrý), Květy 1880, sv. 2, s. 757; A. F. Tichý (F. Dlouhý), Lit. listy 8, 1886/87, s. 156; F. V. Vykoukal, Světozor 21, 1886/87, s. 253 ●; ● ref. Černá Hora v míru: O. M. (Mokrý), Květy 1882, sv. 2, s. 623; ch (F. Chalupa), Ruch 1882, s. 431 a 1883, s. 126; S. (P. Sobotka), Světozor 1882, s. 539; -auf (A. Šnajdauf), Ruch 1883, s. 477 a 1884, s. 57; F. V. Vykoukal, Květy 1884, s. 740 ●; ● ref. Junácké kresby černohorské 1: ch, Světozor 1884, s. 496; -ý, Lit. listy 1885, s. 50 ●; J. Neruda: J. H., Humor. listy 26. 7. 1884 → Podobizny 2 (1952); ● ref. Jak u nás žijou i umírají: A. F. Tichý (F. Dlouhý), Lit. listy 9, 1887/88, s. 99; F. V. Vykoukal, Světozor 22, 1887/88, s. 175; A. V. (Vrzal), Hlídka literární 1888, s. 146 ●; -a-: ref. překl. Kalevala, Světozor 31, 1896/97, s. 22; ● ref. Naši 1: -i- (L. Quis), Světozor 32, 1897/98, s. 320; F. X. Š. (Šalda), Lumír 27, 1898/99 → KP 4 (1951); F. V. Krejčí, Rozhledy 9, 1899/1900, s. 41; jv (J. Vodák), Besedy Času 1900, s. 84 ●; ● ref. Naši 2: S. (F. Sekanina), Zlatá Praha 19, 1901/02, s. 23; A. Tuček, Zvon 2, 1901/02, s. 42; Vbk (J. Voborník), NL 4. 10. 1902 ●; V. Červinka: J. H., Lumír 32, 1903/04, s. 102; F. V. Vykoukal: ref. Naši 3, Osvěta 1904, s. 263; -a-: ref. překl. Kanteletar, Máj 3, 1904/05, s. 696; V. Kol. (V. Červinka): ref. Naši 3–6, Zvon 8, 1907/08, s. 604, 620; ● ref. Naši 6: F. V. Vykoukal, Osvěta 1908, s. 167; E. Sokol, MSIR 5, 1908/09, s. 329 ●; ● ref. Srbská národní epika 1: K. (R. J. Kronbauer), Máj 7, 1908/09, s. 481; F. X. Šalda, Novina 2, 1908/09, s. 601 → KP 7 (1953); F. Sekanina, Zvon 9, 1908/09, s. 645 ●; A. Pražák: Národní filosofie H. Našich, 18. výr. zpráva gymnázia Minerva (1908) → O národ (1946); Dlr.: ref. Naši 7, Nár. obzor 27. 2., 27. 3. a 17. 4. 1909; -er.: J. H., Lit. rozhledy 1912, s. 49; ● k šedesátinám: an., Máj 11, 1912/13, s. 289; an., Přehled 11, 1912/13, s. 402; an., Ruch 1, 1912/13, s. 25; J. Voborník, Zlatá Praha 30, 1912/13, s. 297; S. (F. Sekanina), Zvon 13, 1912/13, s. 331; V. D. (Dyk), Samostatnost 23. 2. 1913 ●; ● ref. překl. Národní epika bosenských mohamedánů: -pa (F. S. Procházka), Zvon 18, 1917/18, s. 126; F. T. (Tichý), Lipa 2, 1918/19, s. 202 ●; ● ref. Naši 8: F. Oberpfälcer (Jílek), NŘ 1921, s. 237; E. Chalupný, Tribuna 4. 3. 1922 ●; ● ref. Sokolovič: Kp (J. Knap), Most 1, 1921/22, s. 144; Vbk (J. Voborník), Světozor 22, 1921/22, s. 638; -pa (F. S. Procházka), Zvon 22, 1921/22, s. 530; E. Chalupný, Tribuna 16. 4. 1922 ●; ● ref. Pero 1: A. N. (Novák), LidN 12. 7. 1922; K. (F. V. Krejčí), PL 3. 9. 1922; J. V. Sedlák, Tribuna 15. 10. 1922 ●; I. A. Bláha: H. selská sociologie, MSIR 16, 1922/23, s. 145; K. H. (Hikl): H. Naši, Naše doba 30, 1922/23, s. 306; ● k sedmdesátinám: M. Hýsek, Naše doba 30, 1922/23, s. 332; J. Páta, Světozor 23, 1922/

23, s. 260; F. Sedláček, *Lumír* 1923, s. 125; F. V. Krejčí, *PL* 27. 2. 1923; F. X. Šalda, *Tribuna* 11. 3. 1923 → *KP* 12 (1959) ●; F. Sekanina: Národně a slovanský výchovný význam J. H., *Zvon* 23, 1922/23, s. 327; ● ref. Naši 9: drb. (J. Borecký), *Zvon* 23, 1922/23, s. 378; -vb- (V. Brtník), *Topičův sborník* 10, 1922/23, s. 327 ●; ● ref. Pero 2: -vb- (V. Brtník), *Topičův sborník* 10, 1922/23, s. 522 a *Zvon* 23, 1922/23, s. 474; K. Sezima, *Lumír* 1923, s. 19, 524; E. Chalupný, *Tribuna* 22. 4. 1923 ●; ● ref. Pero 3: J. V. Sedlák, *Kritika* 1924, s. 257; A. N. (Novák), *LidN* 2. 4. 1924; A. Pražák, *Nová svoboda* 1924, s. 167; V. Brtník, *Venkov* 12. 4. 1924 ●; J. Jirásek: Rusofilství J. H., *Naše doba* 33, 1925/26, s. 208; ● ref. Pero 4: H. (J. Heidenreich), *LidN* 5. 1. 1926; V. Brtník, *Venkov* 4. 3. 1926 ●; F. Kovárna: Osobnost epická, *RA* 3, 1927/28, s. 167; F. X. Šalda: Patriarcha, *Lit. svět* 1, 1927/28, č. 11 + J. H. a jeho selský epos, *L'Europe centrale* 2, 1927/28 → obojí *KP* 13 (1963); ● k pětasedmdesátinám: E. Chalupný, *Lit. svět* 1, 1927/28, č. 11; V. Zelinka, *Zvon* 28, 1927/28, s. 329; G. (F. Götz), *NO* 26. 2. 1928; ax (E. Vachek), *PL* 26. 2. 1928; -a (J. Hora), *RP* 28. 2. 1928; J. Hostovský, *Tribuna* 26. 2. 1928; J. Knap, *Venkov* 26. 2. 1928; M. Hýsek, *Lit. rozhledy* 12, 1927/28, s. 197 ●; ● nekrology: J. O. Novotný, *Cesta* 11, 1928/29, s. 373; J. Vodák, *Lit. rozhledy* 13, 1928/29, s. 181; M. Novotný, *tamtéž*, s. 183; V. D. (Dyk), *Lumír* 55, 1928/29, s. 335; O. Š. M. (Štorch-Marien), *RA* 4, 1928/29, s. 245; F. Kovárna, *RA* 4, 1928/29, s. 259; Ant. Veselý, *Světozor* 29, 1928/29, s. 543; A. Novák, *LidN* 7. 3. 1929; G. (F. Götz), *NO* 7. 3. 1929; K. Čapek, *LidN* 7. 3. 1929 → *Ratolest a vavříin* (1947); -a (J. Hora), *RP* 7. 3. 1929; K. (F. V. Krejčí), *PL* 8. 3. 1929; F. Táborský, *Almanach ČAVU na rok 1930* ●; ● ref. Mráz ...: -pa- (F. S. Procházka), *Zvon* 29, 1928/29, s. 558; -ne (A. Novák), *LidN* 20. 4. 1929; AMP (A. M. Piša), *PL* 26. 5. 1929; J. Knap, *Venkov* 26. 5. 1929 ●; J. Holečková: Naši a naši, *Panoráma* 7, 1929/30, s. 212; ● ref. Naši 10: F. X. Šalda, *ŠZáp* 3, 1930/31, s. 68; A. N. (Novák), *LidN* 23. 11. 1930; G. (F. Götz), *NO* 19. 10. 1930; V. Brtník, *Venkov* 2. 10. 1930; Kp. (J. Knap), *Venkov* 12. 10. 1930 ●; J. Holečková: Poslední kniha Našich, *Panoráma* 8, 1930/31, s. 137; bmK (B. M. Klika): Poznámka k článku J. Holečkové, *tamtéž*, s. 138; J. Holečková: Příběh lásky, *Panoráma* 8, 1930/31, s. 140 + *Bouře a Máje*, *tamtéž*, s. 190; J. Horák: J. H., *Ročenka Slovanského ústavu za rok 1929/30* → *Z dějin literatur slovanských* (1948); J. Suk: Pouť na Našimi, *Panoráma* 10, 1932/33, s. 17, 38, 58, 76, 96; ● ref. Má svépomoc: V. Brtník, *Venkov* 2. 7. 1932; M. N. (Novotný), *LidN* 11. 1. 1933 ●; ● 80. výr. nar.: J. Paša, *Venkov* 25. 2. 1933; A. N. (Novák), *LidN* 26. 2. 1933; F. Obrtel, *Venkov* 26. 2. 1933 ●; V. Hosnědl: J. H., epik jihočeského lidu, *Venkov* 14. 6. 1933; A. N. (Novák): Básník a myslitel mýtotočrný, *LidN* 6. a 7. 3. 1939; K. P. (Polák): H. mýtus selství, *Nár. práce* 5. 3. 1939; E. Chalupný: J. H., věstec národa, *Venkov* 5. 3. 1939; J. Knap: H. dílo, *Venkov* 5. 3. 1939;

K. Sezima: Vojvoda, *Doba* 1, 1946/47, s. 215; J. Holečková-Dolanská in J. H.: *Kořinec* (1947); L. Šmíd: H. a Baarovo selství, *Slovesná věda* 1, 1947/48, s. 247; M. Kroh in J. H.: *Posvícení u Kojanů* (1949); J. Dolanský: H. cesta k Našim, in J. H.: *Naši* 1 (1949) + *Kojanova báseň a pravda*, in J. H.: *Naši* 2 (1950); ● 100. výr. nar.: J. Dolanský, *LitN* 1953, č. 9; E. Strohsová, *Obrana lidu* 27. 2. 1953; G. Procházka, *Zeměd. noviny* 27. 2. 1953; s., *LD* 27. 2. 1953 ●; J. Dolanský: J. H. a Slovanstvo, *Slovanský přehled* 1953, s. 89 + in J. H.: *Černohorští junáci* (1954); J. Vaníček in J. H.: *Nekrvavé obrázky z vojny* (1955); J. Dolanský: H. Naši a L. N. Tolstoj, sb. F. Wollmanovi k sedmdesátinám (1958); J. Holečková-Dolanská in J. H.: *František a Bartoň, chlapi ze Stožic* (1958); L. Tůma *Zevloun in Alej vzpomínek* (1958); F. Hanuš in J. H.: *Naši* 3 (1958); M. Pohorský: *Nepřítelství feudálního a selského světa v H. Našich*, in J. H.: *Naši* 4 (1959); gf (G. Franc): *Vzpomínáme spisovatele J. H.*, *LD* 5. 3. 1959; R. M. (Málek): J. H., *Kult. polit. kalendář* 1959; M. Kvapil: *Pisma J. H. z Bosne i Hercegovine*, *Slavia* 37, 1968, s. 137; J. Janáčková: *Poetizace v H. idylické epopeji*, *ČLit* 1969 + *H. spor se čtenářem*, *AUC Praha, Philologica* 2–4. *Slavica Pragensia* 12, 1970 + in J. H.: *Naši* (1973) + in J. H.: *Pero* (1976); J. Suvarský: *Spisovatel J. H. a pravoslavlí*, *Hlas pravoslavlí* 1975, s. 54; K. Kardyni-Pelikánová: *Panoramické powieści chłopskie v Czechach i w Polsce na przełomie 19. i 20. wieku*, *Slavia* 1975, s. 259; J. B. Čapek: *Dva pokračovatelé tvůrčí tradice jižních Čech*, *Kostnické jiskry* 1979, č. 16; B. Svadblová: *Ctí a nečtou*, *Čes. jazyk a literatura* 1984, s. 327.

dh

Ema Holečková

* 5. 1. 1922 *Praha*

Prozatěrka reflektující citové a mravní problémy mladé válečné generace; lékařka a vědecká pracovnice v oboru cytofyziologie.

Dcera středoškolského pedagoga, lit. kritika a historika Františka H. (1871–1947). V Praze absolvovala gymnázium E. Krásnohorské (mat. 1941) a jednoroční abiturientský kurs na učitelském ústavu, po němž učila na obecné, měšťanské a rodinné škole. Od podzimu 1944 do května 1945 byla pracovně nasazena. Záhy začala s literární a publicistickou činností (od tercie přispívala do *Studentského časopisu*) a angažovala se též ve vinohradském studentském divadle (s V. Voskou, J. Chvalinou, L. Pelikánovou, E. Košťálem ad.). V poválečné době u ní převážil odborný medicínský zájem (naposledy se

představila v 50. letech jako dramaticka). 1945–49 studovala na fakultě všeobecného lékařství UK a zde pak působila jako asistentka, od 1952 pracovala v Ústavu pro výzkum výživy lidu a po jeho reorganizaci přešla do Fyziologického ústavu ČSAV. Přitom nadále přednášela na fakultě všeobecného lékařství obecnou biologii (habilitace 1968); v badatelské práci se orientovala na obor cytofyziologie. Vykonal četné studijní cesty do ciziny; je členkou zahraničních vědeckých společností.

H. počáteční prózy jsou až na několik anekdotických epizod silně emotivní a mnohdy též alegorizovanou výpovědí o životních pocitech a tužbách válečné generace; v pohádkově snových příbězích a scénériích zrcadlí bolestné kolize i vitální rozdyčténost mládí, jeho statečné výpravy za velkými činy a velkými láskami i ustavičnou polaritu zklamávané a znovu se rodící naděje. Zatímco v baladických povídkách (*Slepá ulička*) se hrdinové stávali obětmi chiméry, vlastní slabosti či nepřízné poměrů, román *Kraj mého mládí* vyzvedl čin a v báchorovitě vyhoceném konfliktu dobra a zla nechal zvítězit „lidi s čistým srdcem a ráznýma rukama“. Problém citové a mravní opravdovosti a odpovědnosti nastolily i poválečný román *Jistota* a historické drama *Začátek dobrodružství* o osudech Jana Lucemburského a Elišky Přemyslovny.

PSEUDONYM: Ema Holmanová. ■ PŘÍSPĚVKY in: Lid. noviny (1943); Studentský časopis (1935–41); sb. Sv. Čechovi (1946, stať Záchvěvy křídel umění); dále odbor. články v lékařských čas. domácích i zahraničních. ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: *Slepá ulička* (PP 1944); *Kraj mého mládí* (R 1944); *Jistota* (R 1946); *Začátek dobrodružství* (D 1958, i prem., pseud. Ema Holmanová). – *Ostatní práce*: odborné studie z oboru cytofyziologie. ■

LITERATURA: strn. (J. Strnadel): ref. *Slepá ulička*, Nár. práce 14. 9. 1944; ● ref. *Jistota*: J. Hrubeš, Kult. politika 2, 1946/47, č. 39; A. Hrubý, KM 1947, s. 290; cd, Rovnost 29. 7. 1947; Brk (F. Buriánek), Zeměd. noviny 9. 10. 1947 ●.

Jan z Holešova

† 1436 *Rajhrad*

Autor latinsky psaných náboženskohistorických výkladů.

Benediktin břevnovského kláštera; později – snad v souvislosti s husitskými válkami – přesídlil do řádového kláštera v Rajhradě.

Autor výkladu o písni Hospodine, pomiluj ny (*Exposicio cantici sancti Adalberti*) z 1397. V tomto v naší středověké literatuře jediném speciálním pojednání o písňové skladbě je nejstarší česká duchovní píseň předmětem podrobného filologického a náboženského výkladu jako latinské školní texty v soudobých komentářích. Spis je svědectvím o účtě, jíž se píseň připisovaná sv. Vojtěchu těšila u prostých věřících i v církvi. Z doby kolem 1410 pochází pojednání o Štědrém večeru *Largissimus vesper seu Colledae historia*, popisující štedrovečerní zvyky; dobový náboženský a historizující komentář je zaměřen k obhajobě jejich pravověrnosti a zároveň k tomu, aby odmítl jejich magický lidový výklad.

KNIŽNĚ (posmrtně): *Exposicio cantici sancti Adalberti Hospodine, pomiluj ny*, in M. B. Bolelucky: *Rosa mystica sive Vita s. Woytiechi* (1668). ■ EDICE: A. Th. Fasseau: *Largissimus vesper seu Colledae historia*, authore Joanne Holleschoviensi (Olomouc 1761); H. Usener: *Das Weihnachtsfest* (Bonn 1889, *Largissimus vesper*...); in Z. Nejedlý: *Dějiny předhusitského zpěvu v Čechách* (1904, nově *Dějiny husitského zpěvu* 1, 1954; *Exposicio cantici s. Adalberti*...); A. Brückner: *Przyczynki do dziejów języka polskiego, Largum sero Jana Holeszowskiego*, Rozprawy Akademii umiejętności, wydział filologiczny, sv. 54, Krakov 1916. ■

LITERATURA: V. Brandl: *Žiži*, ČMM 1880; Z. Nejedlý in *Dějiny předhusitského zpěvu v Čechách* (1904, nově *Dějiny husitského zpěvu* 1, 1954); Č. Zíbrt: *Břevnovský mnich Aleš o staročeském slavení vánoč* (o koledě) ve věku 14., ČL 1924; V. Flajšhans: *Břevnovský mnich Aleš o staročeském slavení vánoč* (o koledě) ve věku 14., ČL 1925 + *Nový rukopis Štědrého večera od Jana Holešovského z r. 1414*, ČL 1926; F. Tichý: *Rajhradský rukopis traktátu o písni Hospodine, pomiluj ny od Jana z Holešova*, ČMF 1935.

jk

et

Ferdinand Holinka Čáslavský

* 21. 9. 1857 *Čáslav*

† 29. 4. 1943 *Mělník*

Překladatel z polštiny, autor příspěvků o organizaci školství.

Podepisoval se též Ferd. H. Čáslavský. – Studoval na nižší reálce ve svém rodišti, 1872 přestou-

pil na učitelský ústav v Kutné Hoře (mat. 1876). Jeho zálibou se staly slovanské jazyky, naučil se polsky, rusky a slovinsky; učinil pokus překládat ze všech tří jazyků, setrval jen u polštiny. Učil na obecné škole v Křivsoudově u Ledče n. Sáz. (1876–77) a v Ledči (1877–83), na Staroboleslavsku ve Vnoři (od 1883) a po 1900 v Toušeni, kde se stal řídícím učitelem, naposled byl ředitelem školy v Panenských Břežanech u Prahy. 1876–1914 spolupracoval s mnoha pedagogickými časopisy a přispěl hesly o polském školství do Stručného slovníku pedagogického (1891–1909). Pravidelně informoval českou pedagogickou veřejnost o uspořádání a reformách školství v různých evropských státech, většinou na základě polských pramenů.

Knižně debutoval 1882 překladem dvou jednoaktových frašek v Mikulášově edici Besední divadlo (J. I. Kraszewski, S. Koźmian). Výběr překladů z polštiny pro časopisy podržoval spíše hlediskům pedagogickým než literárním. Překládal drobné humoresky a povídky, řidčeji pak verše pro děti.

ŠIFRY: F. Č. H., Hla (Stručný slovník pedagogický). ■ PŘÍSPĚVKY in: Besedy lidu (1895–96); Budečská zahrada (1883, 1886–88); Čes. politika (1892–93); Čes. škola (1887, 1889, 1891, 1895–98, 1906–14); kal. Československý rolník (1927); Čes. učitel (1906, 1909); Domácnost (1882, 1884); Jarý věk (1886–87); Kalendář Havlíček (1912); Kalendář Palacký (1905, 1906); Koleda (1878–81); Komenský (1877); Lípa (čítanka, 1920); Lumír (1877–78, 1881, 1886, 1891, 1998); Matice dítek (Chrudim, 1886–87); Matice dítek (Polička, 1885–86); Nár. listy (1885, 1892–93, 1897, 1907); Nár. obzor (1908); Občan (Brno, 1880); Paleček (1882–84); Pedagog. rozhledy (1891–1909); Paedagogium (1881–86); Pěstoun (Polička, 1884–89); Posel z Budče (1882–98); Ruch (1881, 1886–87); Slavia (1876–78); Světozor (1879–84, 1886); Učitelské noviny (1883, 1885–86, 1890–91); Venkov (1907); Vesna (Velké Meziříčí, 1886–87); Zábavné listy (1879–81, 1885, 1892–93); Zlaté mládí (1886); Zora (1882). ■ KNIŽNĚ. *Překlady*: J. I. Kraszewski: Slamená vdova (b. d., 1882); S. Koźmian: Než bez věna (b. d., 1882); F. Waligórski: Ruka Prozřetelnosti (1884); R. Starkel: Važ si dědictví otců! (1884); J. Łętowski: Prostá láska (b. d., 1895); F. Zahajkiewicz: Zápisky moudré mouchy (1895); P. Krakowowa: Z upomínek mladé sirotky (1895); Z polských luhů (výbor z próz, 1909). ■

LITERATURA: ● ref. Z polských luhů: K. A. Polanek, Komenský 38, 1909/10, s. 220; -il (E. Navrátil), Vzdělání lidu 1911, s. 116; A. Roupec, Úhor 1914, s. 141 ●; B. Fořt: Naši oslavenci, Naše kniha 1927, s. 122.

Marie Holková

* 21. 5. 1908 Vítkovice u Ostravy

Spisovatelka poetických, výchovně zaměřených próz pro děti a mládež, autorka psychologických povídek z období druhé světové války.

Původem z rodiny drobného rolníka, měšťan. školu vychodila v Brušperku u Frýdku-Místku, od 1925 studovala na učitelském ústavu v Praze (mat. 1929). 1929–31 učila na české menšinové škole ve Winterslagu v Belgii, v druhé polovině roku 1931 ve Staré Boleslavi, po návratu do Prahy 1932 složila zkoušku učitelské způsobilosti a působila pak na mnoha pražských školách, včetně pokusných škol reformních. 1941 se začala léčit (plicní tuberkulóza), od 1944 do ledna 1964 byla v invalidním důchodu. V té době se hodně věnovala prozaické i dramatické tvorbě pro děti, časopisecky publikovala povídky a pohádky, v divadlech pro mládež byly realizovány její dramatizace klasických i původních pohádek, poměrně rozsáhlá byla i její spolupráce s rozhlasem, pro který psala hry pro mládež a drobné dramatické scénky. Doplňovala si rovněž jazykové vzdělání studiem francouzštiny a angličtiny (univerzitní zkoušky 1948, 1949) a esperanta. 1950–57 externě redigovala nedělní rubriku pro děti v deníku Lidová demokracie. 1964 krátce působila v dětském domově se zvýšenou péčí, pracovala v Čedoku a od září téhož roku byla vychovatelkou v domově mládeže; do důchodu odešla 1968.

Tvorba M. H. je určena především mládeži. Pro ni napsala vlastenecky laděný příběh na motivy svatováclavské legendy *Tisíc tomu let*, lyrický příběh mladistvé světice, pokorné a mravně čisté, *Terezka Martinová* a prózu *Děvče z tichého městečka* na aktuální téma vzdělávání dívek a jejich touhy po samostatnosti. Kromě těchto rozsáhlejších próz napsala řadu pohádek akcentujících poetický výraz a výchovnou tendenci. Dospělým určila H. svazek psychologických a lyrizovaných povídek *Hodina před půlnocí*. Evokovala v nich válku a okupaci, a to nepřímo v podobě tíživé, až přízračné atmosféry, každodenně deptající jedincův život; zlu čelí přesvědčením o existenci boží a důvěrou v účinnost křesťanských principů.

is

PŘÍSPĚVKY in: sb. Co má znát a umět pionýr (1961); Cyrilometodějský kalendář (od 1975); Dětská neděle (1938–39); sb. Dobrá cesta (1947); Dorost (1945); Kalendář Malého čtenáře na rok 1939 (1940); Kalendář Matice Cyrilometodějské (1947, 1949); Katol. žena (1944–48); Katol. noviny (od 1963); sb. Květnová revoluce (1946); Květy mládí (1939); Lido-vý kalendář (1959); Malý kalendář Dětské neděle (1942); Naš rok (1947–48); Naše rodina (1969–75); kal. Rodina (1947–48); Slovenský učitel (1938); Svatováclavský kalendář (1948); sb. Týden dětské radosti (1947); Venkován (1949); sb. Život teprve začíná (1944). ■ **KNÍŽNĚ.** *Beletrie*: Radostné chvíle ve škole (scénky pro dětská vystoupení, 1937); Tisíc tomu let (P pro ml., b. d., 1939); Bohuš z Terebky (P pro ml., 1940); Děvče z tichého městečka (P pro ml., 1941); Na stříbrném obláčku (pohádky, 1943); O pošetilé myšce a jiné pohádky (1943); Popelka (D pro ml., 1946, prem. 1945); Hodina před půlnocí (PP 1946); Tereška Martinová (P pro ml., 1946); O veselém pěvci (D pro ml., 1957, prem. 1958); Královnin prsten (D pro ml., 1958); Čarovné housle (libreto opery pro ml., 1959, hudba S. Mach, prem. 1957). ■ **SCĚNICKY.** *Hra*: Zlatý kolovrat (pro ml., 1939). ■ **REDIGOVALA kalendář**: Rodina ... na rok 1948 (1947, s L. Priknerovou) ... a na rok 1949 (1948). ■ **USPOŘÁDALA A VYDALA**: Česká neděle (modlitby pro katol. dorost, 1948). ■

LITERATURA: ● ref. Zlatý kolovrat: rch., Venkov 20. 10. 1939; V. P. (Petříková), LidN 20. 10. 1939; -ühl- (B. Mühlstein), Naše zprávy 25. 10. 1939 ●; ● ref. Tisíc tomu let: M. M. (Majerová), LidN 6. 12. 1939; F. Křelina, Venkov 22. 12. 1939; -c-, Zvon 40, 1939/40, s. 206; Ed. Štorch, Úhor 1939, s. 172 ●; ● ref. Bohuš z Terebky: M. M. (Majerová), LidN 18. 12. 1940; drb (J. Borecký), Zvon 41, 1940/41, s. 294; Ed. Morávek, Úhor 1940, s. 156 ●; B. Šretrová: ref. Děvče z tichého městečka, Úhor 1941, s. 184; Pchč. (J. Pecháček): ref. Na stříbrném obláčku, Úhor 1944, s. 8; ● ref. Hodina před půlnocí: F. Kafka, Svob. noviny 14. 7. 1946; J. Linhart, KM 1946, s. 359 ●; M. Mellanová in M. H.: Popelka (1946); ● ref. Popelka: kp (K. Polák), Štěpnice 1, 1946/47, s. 123; M. Křovák, Svoboda 15. 1. 1967 (divad. provedení) ●; ● ref. nově vyd. Děvče z tichého městečka: JK, Moravskoslezská osvěta 1, 1946/47, s. 118; N. Č. (Černý), Komenský 71, 1946/47, s. 493 ●; ● ref. Tereška Martinová (i další vyd.): Vl. V. (Vévoda), LD 14. 1. 1947; V. Vařejková, ZM 1971, s. 48 ●.

mn

Josef František Hollmann

* 1. 4. 1802 Jičín

† 12. 8. 1850 Jičín

Překladatel poezie a prózy, autor komedií, básník. Především básnickými překlady (Ossian, W. Scott) přísluší do preromantického proudu obrozenské literatury.

Syn kotláře a jičínského měšťana. Užíval také osobního jména Josef František P. (Paduánský) nebo pouze Josef a psal se i Holmann. – V Jičíně a v Hradci Král. vystudoval gymnázium, v Praze od 1818 tzv. filozofii (též žák B. Bolzana) a od 1820 byl v Praze zapsán na právech. Pro účast na studentských nepokojích byl odveden k vojsku, otec jej vykoupil. H. pokračoval ve studiích ve Vídni, ale zřejmě je nedokončil. Ve Vídni se jako společník pohyboval v kruzích zahraničních diplomatů (znalost italštiny, francouzštiny, španělštiny, polštiny, ruštiny, angličtiny). 1826 se oženil a natrvalo usadil v Jičíně, od 1835 byl zaměstnán jako kancelista na krajském úřadě; byl též pověřován funkcí tlumočníka (1846 ruská velkokněžna Olga v Jičíně). Pro činnost za revoluce 1848 byl pak pod policejním dohledem. Mezi H. přátele patřili F. L. Čelakovský, J. Jungmann, S. K. Macháček, F. Šír. Zemřel na choleru.

K preromantickým tendencím české literatury se H. řadí svými básnickými překlady z anglické literatury (vesměs doprovázenými rozměrným komentářem). Ossianovy básně, obsahující tři skladby (Fingal o 6 zpěvech, Kuthulínova smrt, Darthula), které přeložil volně rytmovaným nerýmovaným veršem, byly nadlouho jedinou českou knižní publikací tohoto díla. (Údaj v Jugmannově Historii, 1849, VI, 549 – a odtud i v další literatuře –, že H. má v rukopise z 1825 další překlady z Ossiana, je nesprávný.) Překlad více hledí k plynulosti a významové přehlednosti jazykového vyjádření než k umělecké účinnosti, stejně jako převod básnické skladby W. Scotta The Lay of the Last Minstrel s názvem Píseň posledního skotského barda. Toto dílo, které až do počátku 60. let (tvorba májovců) představuje u nás nejrozsáhlejší básnickou sbírku psanou jambickým veršem, vyšlo již za situace jinak umělecky orientované (v roce vydání Máchova Máje a Klácelových Lyrických básní) a nevyvolalo ohlas. Z původní tvorby vydal H. knižně dvouaktovou

frašku *Sázka* a veselohru ve dvou jednáních *Zhojení podagry*. První se posmívá kocourkovským poměrům českého maloměsta, žijícího v sebevědomé omezenosti a izolaci, v druhé jsou předmětem výsměchu nevzdělání vesničané, maloměstská inteligence a hochštapleři z Prahy. Nepočetnou původní poezii (epigramy, též časoměrné, nábožná a morálně výchovná lyrika, pověsti) publikoval H. jen časopisecky.

ŠIFRA: J. F. P. H. ** n. ■ PŘÍSPĚVKY in: Čechoslav (1822–23). ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: Původní dramatické hry (1845, obs. *Sázka*, *Zhojení podagry*). – *Překlady*: J. Macpherson: *Ossianovy básně* (1827); K. F. van der Velde: *Sbírka povídek zábavných* 3. *Čarovnice Hiorba* (1828); J. P. C. Florian: *Novely* 1–3 (1829); W. Scott: *Píseň posledního skotského barda* (1836). ■

LITERATURA: an. (K. Havlíček Borovský): ref. Původní dramatické hry, *Pražské noviny* 16. 7. 1846; an.: nekrolog, *Květy* 1850, s. 35; J. J. Jungmann in *Korespondence* (1956); J. Plich in *Souhvězdí domova* (1960).

mo

Emil Holub

* 7. 10. 1847 *Holice* u Pardubic

† 21. 2. 1902 *Vídeň* (Rakousko)

Lékař, cestovatel, autor popularizujících cestopisných knih o jižní Africe.

Vl. jm. Emilián Karel Jan H. – Jediné dítě v rodině lékaře, 1857 se rodiče přestěhovali do Pátku u Loun. Po základní škole v Holicích a gymnaziálních studiích (1858 gymnázium na Malé Straně v Praze, 1859–66 v Žatci) vystudoval v Praze lékařskou fakultu (1866–72). Pod vlivem Livingstonových cestovatelských úspěchů se připravoval od chlapeckých let na dráhu cestovatele. 18. 5. 1872 odplul do Port Elisabethu v jižní Africe, odkud během sedmi let podnikl bez prostředků a zkušeností tři výpravy až k řece Zambezi. Na cestách se zpočátku živil jako lékař. V říjnu 1879 se vrátil do Čech s četnými národopisnými a přírodovědnými sbírkami, jež umístil v rotundě vídeňského Prátru; t. r. je vystavoval v Praze, 1880 ve Vídni. O svých cestovních zážitcích přednášel v Německu, Anglii a Rakousku-Uhersku. Druhou cestu do Afriky podnikl v říjnu 1883 brzy po svatbě; provázela ho manželka a šest pomocníků. Tehdy pronikl do dosud neprobádaných oblastí Afriky až

za řeku Luenge, do země Mašukulumbů. Ne přátelské přijetí u kmene, spojené se zničením zavazadel a výsledků výzkumu, i nemoci donutily H. 1887 k návratu do vlasti. 1891 uspořádal souhrnnou výstavu svých sbírek ve Vídni, 1892 v Praze. Po návratu se živil literárním zpracováním svých zážitků a přednáškami, v zimě 1894–95 pořádal přednáškové turné po USA. Své sbírky nabídl Národnímu muzeu v Praze; po odmítnutí je rozdál řadě vědeckých institucí a muzeí v celém světě a školám v Čechách a na Moravě. 1891 se stal čestným členem Zeměpisné společnosti ve Vídni. Zemřel v bídě na následky žluté zimnice a byl pohřben na vídeňském ústředním hřbitově. H. cestovní deníky i řada dokumentů jsou uloženy v Náprstkově muzeu v Praze. – H. život byl několikrát zpracován beletristicky (E. Valenta: *Druhé housle*, 1942; F. Běhounek: *Na sever od Zambezi*, 1947; V. Lev: *Za velkým dobrodružstvím*, 1947; M. V. Kratochvíl: *Bílý muž v cizím světadíle*, in *Objevitelé a dobyvatelé*, 1960).

H. popularizační práce, proniknuté vlasteneckým cítěním, patří mezi první české cestopisy podrobně se zabývající jižní Afrikou. Literární projev v nich je zcela podřízen tématu. Bezprostředně, avšak bez stylistické vytríbenosti, vypráví H. své cestovatelské zážitky, které hojně prokládá geografickými, meteorologickými, přírodovědnými, etnologickými, sociologickými, historickými a národohospodářskými údaji a záznamy. V první cestopisné knize převažuje odborná popisnost, *Druhá cesta po jižní Africe*, vědecky hodnotnější a kompozičně vyzrálejší, dosahuje také větší vypravěčské spon-taneity.

PŘÍSPĚVKY in: *Časopis lékařů českých* (1882); *Čes. noviny* (1881); *Čes. včela* (1876–77); *Eastern Star* (1878); *Hlas národa* (1886); *Illustrated Africa*, pokr. *Illustrated Christian World...*; *The Independent* (1877); *Nár. listy* (1872–87); *The Natal Colonist* (1877); *Osvěta* (1881); *Politik* (1877–79); *Posel z Prahy* (1878); *Pražské hospodářské noviny* (1880); *Pšov-an* (Mělník, 1881); *Sborník Čes. společnosti zeměvědné* (1896–1902); *Světlozor* (1872–91); *Zlatá Praha* (1887–88). ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: *Sedm let v jižní Africe* 1, 2 (cestopis, 1880, 1881; rozšíř. vyd. dopln. o H. články upravil Kuzma, tj. J. Ch. Novotný, 1948); *Druhá cesta po jižní Africe*. Z Kapského Města do země Mašukulumbů 1, 2 (cestopis, 1889, 1890). – *Ostatní práce*: Důležitost stavu lékařského v krajích zaokeánských a jeho zvrtný vliv na vědu a národohospodářství ve vlasti a říši (1882); *Kolonizace Afriky* (1882). ■ KORESPONDENCE: J. V. Želízko: Z do-

pisův afrického cestovatele Dra E. H. (J. Křížové a V. Náprstkovi z 1873–96), Osvěta 1910 + Život a utrpení afrického cestovatele dra E. H. v posledních dopisech 1897–1902 (J. V. Želízko, 1922); m. n. (M. Novotný): E. H. (J. Štolbovi z 1882 a 1900), LidN 20. 2. 1932. ■

LITERATURA: B. Bauše: Život a cesty Dr. E. H. (1907); J. M. Dlouhý: Dr. E. H., člověk a cestovatel (1940); K. Uhl: Dr. E. H., slavný český cestovatel po jižní Africe (1946) + Z posledních let života afrického cestovatele a badatele dr. E. H. (1946); sb. Dr. E. H., africký cestovatel (1947); J. Krámský: Dílo a osobnost dr. E. H. v dopisech cizinců (1947); F. Ottmar, V. Faltys: Dr. E. H. a rodné Holice (1947); J. Langr: O cestách E. H. (1949); C. Votrubec: Jihoafrické cesty E. H. (1954); J. Baum: H. a Mašukulumbové (1955). ■ J. Neruda: E. H., Humorist. listy 1879 → Podobizny 1 (1951); J. V. Želízko: Dr. E. H. a jeho výzkumné cesty v jižní Africe, Sb. Čes. společnosti zeměvědné v Praze 1902; J. V. Prášek: Dr. E. H., Osvěta 1902; J. V. Želízko: Z upomínek na dr. E. H., Vídeňský nár. kalendář 1907 + Dr. E. H. a jeho vědecký význam, Příroda 1922; M. Navrátil: Dr. E. H., Praktický lékař 1928; J. V. Želízko: Osud přírodovědeckých a národopisných sbírek afrického badatele dr. E. H., ČNM 1931; J. M. Dlouhý: Neznámý dr. E. H., NL 14. 4. 1940; K. Z. Klíma: Záhada kolem dr. E. H., LidN 6. 7. 1941; E. Valenta: Zamyšlení nad dr. H., Svět v obrazech 1947, č. 40; A. Hrubý: E. H., Svob. noviny 5. 10. 1947; J. Dlouhý: Dr. E. H., Karavana 1947, č. 8; Kuzma (J. Ch. Novotný) in E. H.: Sedm let v jižní Africe (1948); B. Horák, M. Stadlerová: E. H. – Josef Kořenský, Sb. Čs. společnosti zeměpisné (1955); L. Holý: Národopisné práce E. H., Dějiny a současnost 1959; J. Kunský: Za řekou Zambezi in Naši cestovatelé 2 (1961); V. Špinka: E. H., Kult. politický kalendář 1962.

sb

František Holub Šimanovský

* 21. 4. 1874 *Šimanov* u Havlíčkova Brodu
† 5. 2. 1951 *Brno*

Autor drobných antiklerikálních humoresek, novín.

Absolvoval gymnázium v Německém (Havlíčkově) Brodě (mat. 1894) a 1895 obdržel vysvědčení učitelské způsobilosti na učitelském ústavu v Kutné Hoře. Učil na jihomoravském venkově v Opatově, Čáslavicích, Předíně, Věterově (1901–03), Vacenovicích (1903–11) a Břesovicích (Vřesovice). Od 1906 byl dopisovatelem Rovnosti. Šikanován pro své pokrokové názory (mj. soudní spor s farářem ve Vacenovicích, pro

který byl přeložen do Břesovic), opustil před první svět. válkou školství a pracoval jako redaktor Rovnosti, později též časopisů Červánky, Jihočech a Buditel. Do školy se vrátil po válce a stal se řídícím učitelem v Brně-Židenicích, kde také strávil zbytek života.

Od mládí časopisecky publikoval povídky, humoresky, fejetony, pamflety a osvětářské články. Jeho knížky drobných povídek humoristického a satirického rázu (*Moli v kutně, Nesvěcené obrázky, Nekřtěňátka, Črty s čerty i svatými*) charakterizuje antiklerikální intence, jejíž primitivní podání vede až k povrchním parodiím náboženských textů (*Bible pikantní, Antikristův breviář*). Regionální charakter mají H. vypravování o kuriózních životních situacích, jimž dodává příznačný kolorit znalost venkovského (*Hrst kopřiv, Slovácká vonica*) i vojenského (*Maškaráda života*) prostředí.

PSEUDONYMY, ŠIFRY: Filius Inferi, Šimanovský F. (Rovnost 1906–20); -ano- (Rovnost 1911–20), -o- (Rovnost 1918). ■ PŘÍSPĚVKY in: Buditel (Mor. Budějovice); Dělnická osvěta (1910, 1914); Malý čtenář (1894); Právo lidu (1901–16); Rovnost (Brno, 1906–20); Rudé květy (1901–06); Vesna (Brno, 1896). ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: Bible pikantní (PP b. d., 1900); Moli v kutně (PP 1906); Nesvěcené obrázky (PP 1906); Moravská Slovač narub (PP 1906); Hrst kopřiv (PP 1907); Průvodce do pekla (PP 1908); Nekřtěňátka, Slovácká vonica (PP 1911, pseud. Filius Inferi); Črty s čerty i svatými (PP 1913); Antikristův breviář (PP 1924); Maškaráda života (PP b. d., 1924); Kytička z čertovy zahrádky (PP b. d., 1924). ■ REDIGOVAL časopisy: Červánky (Brno, 1921), Jihočech (Čes. Budějovice, 1922–23). ■

LITERATURA: an.: F. H. Š. šedesátníkem, PL 21. 4. 1934.

jip

Josef Holý

* 7. 2. 1874 *Tuchom* (Košík-T.) u Jičína
† 6. 2. 1928 *Brno*

Básník a dramatik, jehož skepticky laděná intimní lyrika a verše společenského vzdoru byly přijímány jako ozdravující reakce na stylizovanou dekadentní poezii na přelomu století.

Narodil se v osadě Košík obce Tuchom jako syn rolníka. Studoval gymnázium v Jičíně (mat. 1895), pak osm semestrů češtinu a němčinu na pražské filoz. fakultě. Od 1900 učil na průmys-

lové škole v Plzni a od 1903 na dívčím lyceu v Brně, odkud byl 1906 kvůli básni *Svatba* ze sbírky *Adamovské lesy* (viz H. brožuru *Svatba v Adamovských lesích*) po disciplinárním řízení přeložen na reálku ve Velkém Meziříčí, 1907–27 učil na průmyslové škole opět v Brně. 1926 vážně onemocněl. Byl členem Moravského kola spisovatelů, 1923–25 jeho předseda. Působil též politicky: před válkou začínal jako stoupenec realismu, poté se stal členem radikálně pokrokové strany (stejně jako jeho přítel V. Dyk), po válce byl nejprve členem nár. demokratické strany, 1923–25 senátorem nár. socialistické strany, odkud přestoupil do strany lidové, se kterou se však také rozešel.

H. první sbírky *Památník a Skokády* i *Padavky* se zakládají na autostylizaci barbara, jenž vtrhává do vyumělkované soudobé poezie a drsným hlasem napadá společenské zlo. To však zůstává blíže neurčeno (na rozdíl od zacílení obdobné, ale zcela nadosobní a přitom konkrétní revolty P. Bezruče). „Barbarská“ elementárnost H. poezie spočívá v rozbouraném citu, který nedospívá k ukázněnému ztvárnění. H. protispoločenské útoky, nesené řečnickým patosem a vyslovené v přímých pojmenováních, nabývají ve svém kladném vyznění podoby hymnických vizí. Vedle této první ze dvou základních poloh procházejících celou H. poezií se od počátku uplatňuje skromnější, ale umělecky přesvědčivější intimní lyrika. Svou deziluzi, vyjadřovanou prozaizujícím veršem, se vřazuje do macharovské linie, gnómičnými formulacemi a sklonem k pointování básně však zvláště v pozdějších sbírkách připomíná V. Dyka. Jediný výraznější, zato velmi často užívaný H. obrazný postup tvoří alegorie, jíž se v milostné lyrice blíží paralely mezi člověkem a přírodou: těmi a hlavně zpěvným rytmem navazuje H. v řadě básní na lidovou píseň. Záměrně navičující milostná poezie přiklání se k formě popěvku udává později ráz sbírky *Panenciňy knížky*, zatímco ve sbírce *Satiry* se konkretizoval H. criticismus ve výsměch literátům, politickým stranám a jejich listům. Pocity hořkého vystřízlivění z někdejších mladistvých tužeb a opojení se v *Adamovských lesích* stupňují do lyriky životního zmaru. Ta přechází do baladické epiky, kterou obsahují už *Elegie*. Vedle macharovských příběhů životní banality tvoří H. baladu většinou dějově volně motivovaná situace, jejíž chmurná až zoufalá nálada je lyricky rozvinuta. Sociálním baladám jsou cele vě-

nována *Mračna*, ale protiklad mezi bezprávnými chudými a pány zůstává v obecné rovině předmětem H. útoků ve všech jeho sbírkách. V poslední z nich (*Skalné pláň*) se patetický hněv zklidňuje, intimní lyrika objektivizuje a ve verších psaných v tíživé atmosféře první světové války se tento individualistický skeptik stává básníkem společenské naděje. Své osobní hoře ovšem zčásti odosobnil už v baladách a objektivaci jeho v základě lyrického postoje bylo i veršované drama *Baja milostná*, ve kterém H. přenesl do pohanské doby křesťansky pojatý protiklad zhoubné smyslné vášně a nesobecké lásky. O spojení všech svých žánrových, stylových a myšlenkových poloh se pokusil již koncem století rozsáhlou skladbou *Vašiček Nejllů*, veršovaným baladickým příběhem se scénickými výstupy a četnými dialogy i obsáhlou prozaickou pasáží; jeho hrdina je svými vnějšími osudy živořící pomatenec a ve svých monologích smělý duch, pohybující se mezi hledačstvím Goethova Fausta a vizemi Nietzscheho Zarathustry a názorově mezi zhnusením z života a jeho panteistickým vyzváním. – Časopisecky uveřejňoval H. též povídky, literární a politické fejetony a četné polemiky; nejprudší odezvu tento výbušně nervní autor vyvolal, když básní *Svatba* napadl R. Svobodovou (proti tomu a zároveň i proti zákroku zemské školní rady vůči H. vystoupili 1906 v Čase společným prohlášením J. Kvapil, F. V. Krejčí, J. S. Machar, A. Sova a F. X. Šalda) a když v doslovu ke zkrácenému vydání *Skokád* 1908 označil P. Bezruče za přeceňovaného autora, který z nich převzal veršovou techniku (toto tvrzení vyprovokovalo Šaldovu polemiku s H. a s V. Dykem, jenž odmítl Bezručovu obranu).

PSEUDONYM: Josephus Holacius (Samostatnost). ■ PŘÍSPĚVKY in: Almanach na rok 1900 (1899); Cesta (1918–19); Čas; Čas. Beletristická příloha k politickému týdeníku (1897–99), pokr. Besedy Času (1900); Časopis pokrokového studentstva (1901); Jaro. Almanach pro mládež (1900); Květy (1909); Lid. noviny (1905–09, zejm. povídky); Lit. listy (1898); Lumír (1907–26); Moderní revue (1900–05, 1917–25); Moravská orlice (Brno); Niva (Brno, 1895, 1921); sb. Nůše pohádek 1 (1918); Osvěta (1905); Pokroková revue (1905–14); Revue moravskoslezská, od 1908 Moravskoslezská revue (1906–08); Salón odmítnutých (1897); Samostatnost (1903–12, polemiky a fejetony); Šibeničky (1906–20). ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: Památník a Skokády (BB 1897, přeprac. výbor Skokády, 1908); Padavky (BB 1897); Vašiček Nejllů 1, 2 (B 1899, 1901; přeprac. vyd. v 1 sv. 1911); Satiry

(BB 1903); Elegie (BB 1903); Panenčiny knížky (BB b. d., 1905); Adamovské lesy (BB 1905); Svatba v Adamovských lesích (polemika 1906); Mračna (BB 1908); Čarovný sen (D podle povídky F. M. Dostojevského Strýčinkův sen, 1909, i prem.); Černé moře (BB 1912); Skalně pláně (BB 1919); – posmrtně: Baja milostná (D 1928). – *Souborné vydání*: Souborné vydání (nakl. A. Piša, Brno, 1923–25, 3 sv.). ■ KORESPONDENCE: Korespondence L. Janáčka s libretisty Výletů Broučkových (L. Janáčkoví z 1908, ed. A. Rektorys, 1950). ■

LITERATURA: ● ref. Památník a Skokády: KJ (F. V. Krejčí), Rozhledy 6, 1896/97, s. 606; O. V., Lit. listy 18, 1896/97, s. 271 ●● ref. Padavky: Quidam (F. X. Šalda), Lit. listy 19, 1897/98, s. 331 → KP 4 (1951); KJ (F. V. Krejčí), Rozhledy 7, 1897/98, s. 370 (na polemickou odezvu J. H. v Lit. listech 19, 1897/98, s. 140 reagoval K. v Lit. listech na s. 171); V. Dyk, MR 1898, sv. 8, s. 19 ●● ref. Vašíček Nejlů: E. Lešehrad, Obzor literární a umělecký 2, 1899/1900, s. 15; J. Karásek, MR 1899/1900, sv. 11, s. 285 (o 1. dílu) + Rozhledy 11, 1900/01, s. 252 (o 2. dílu); O. Theer, Lumír 28, 1899/1900, s. 83 ●● ref. Satyry: V. D. (Dyk), MR 1902/03, sv. 14, s. 367; K. Z. K. (Klíma), LidN 17. 7. 1903; E. Krásnohorská, Osvěta 1903, s. 651; R. Hašek, Moderní život 1903, s. 197 ●● ref. Elegie: V. Dyk, MR 1902/03, sv. 14, s. 561; E. Sokol, Rozhledy 14, 1903/04, s. 39 ●● ref. Panenčiny knížky: J. R. (Rowalski), Lumír 33, 1904/05, s. 484; an. (A. Procházka), MR 1904/05, sv. 16, s. 242; K. Z. Klíma, Rozhledy 15, 1904/05, s. 759 ●● ref. Adamovské lesy: E. Sokol, MSIR 2, 1905/06, s. 42 a 124; H. Jelinek, Lumír 34, 1905/06, s. 195 a 199; M. Marten, MR 1905/06, sv. 17, s. 158; Z., Zvon 6, 1905/06, s. 398; (k básni Svatba v této sb.): J. Kvapil, F. V. Krejčí, J. S. Machar, A. Sova, F. X. Šalda: Zasláno, Čas 23. 2. 1906 → J. H.: Svatba v Adamovských lesích (1906), znovu F. X. Šalda: KP 7, s. 443 (1953) ●● ref. Mračna: O. Theer, Čes. revue 1, 1907/08, s. 702; K. Fiala, MR 1907/08, sv. 20, s. 479; J. Rowalski (A. Bačkovský), Lumír 37, 1908/09, s. 257; F. X. Šalda, Novina 1908, s. 343 → KP 7 (1953); (k tomu polemika:) V. Dyk: Novina..., Lumír 36, 1907/08, s. 431; F. X. Šalda: S dovořením tedy zase kousek Dyka, Novina 1908, s. 445 → KP 7 (1953); J. H.: Český literární Cagliostro, MSIR 5, 1908/09, s. 42; F. X. Šalda: J. H., Novina 1908, s. 765 (zde i stanovisko Bezručovo) + Advokátem pošramocených literárních existencí, Novina 2, 1908/09, s. 64, oboje → KP 7 (1953) ●; rt. (R. Těsnohlídek): ref. Čarovný sen, LidN 8. 1. 1909; ● ref. Černé moře: B. Polan, Pokroková revue 8, 1911/12, s. 92; A. Novák, Přehled 10, 1911/12, s. 399; R. (V. Červinka), Zlatá Praha 29, 1911/12, s. 255 ●● ref. Skalně pláně: J. Folprecht, Čes. revue 12, 1918/19, s. 618; J. Krecar, MR 1918/19, sv. 34, s. 561; -pa- (F. S. Procházka), Zvon 19, 1918/19, s. 644; A. N. (Novák), Lumír 47, 1918/20, s. 282; Č. J. (Jeřábek), MSIR 13, 1919/20, s. 111 ●● o H. vstupu do lidové strany: r. Konec J. H. básníka a politika, LidN 12. 11.

1925 (odpol. vyd.); an.: Vašíček Nejlů u lidovců, NO 13. 11. 1925 ●● nekrology: A. N. (Novák), LidN 7. 2. 1928 (ranní vyd.); E. S. (Sokol), tamtéž (odpol. vyd.); J. O. Novotný, Cesta 10, 1927/28, s. 327; adv. (Ad. Veselý), Lit. rozhledy 12, 1927/28, s. 211; J. Mahen, RA 3, 1927/28, s. 160 → Za oponou umění a života (1961); G. (F. Götz), NO 8. 2. 1928 → Básnický dnešek (1931); V. Dyk, Lumír 55, 1928/29, s. 37; J. M. Augusta, Lumír 55, 1928/29, s. 98 ●; Ad. Veselý: J. H. – pomlouvání, vysvětlování a rehabilitace člověka, in Sedmdesát let Umělecké besedy 1863–1933 (1933); J. Hrabák: Za J. H., Rovnost 7. 2. 1948; B. Polan: Jeden ze zapomenutých, Panoráma 1951, s. 9 → Místo v tvorbě (1965); B. Václavek in Literární studie a podobizny (1962, rozhl. projev 1938); J. Galík: Impulsy v bouřkovém ovzduší, sb. Bezručiana 1967; J. Wágner in Básníci Adamovských lesů (1971); J. M. Weimann: Sté výročí básníka „adamovských lesů“, VVM 1974, s. 207.

pb

Kamil Holý

* 28. 9. 1873 *České Budějovice*
† 26. 1. 1952 *Praha*

Autor společenskokritických a utopických dramát, básník, historik vojenství.

Pocházel z důstojnické rodiny. Po maturitě na německém klasickém gymnáziu v Praze ve Štěpánské ul. (1892) absolvoval ženijní oddělení vojenské technické akademie ve Vídni. Od 1895 sloužil v rakousko-uherské armádě, a to nejdříve v Praze u technických vojsk; 1898–1900 studoval na válečné škole ve Vídni, pět let byl též mimořádným posluchačem filoz. fakulty. 1900 byl přidělen ke generálnímu štábu ve Vídni, kde setrval s kratšími přestávkami až do první svět. války, a to hlavně v instrukčním byru pro generální štáb. Za války sloužil na všech frontách monarchie a byl též raněn. 1915 byl jmenován plukovníkem generálního štábu, 1917 byl povolán jako akční šéf do min. války, kde měl na starosti zásobování lidu. Do čs. armády se přihlásil v listopadu 1918. Stal se velitelem brigády, pak divize (1919) se sídlem v Trnavě, 1920 byl jmenován generálem, 1921 byl povolán do zahraničního oddělení prezidia min. národní obrany v Praze, 1921–25 vykonával funkci čs. vojenského ataše ve Varšavě, 1926–28 byl ředitelem Vojenského archivu v Praze, 1928–30 velitelem divize v Brně. 1930 byl na vlastní žádost penzionován, zbytek života strávil v Pra-

ze. H. hodně cestoval: 1909–10 absolvoval studijní cestu kolem světa ve společnosti bratra Jaromíra H., který ji vylíčil v rozsáhlém německy psaném cestopise *Rund um die Erde. Weltreise zweier österreichischer Offiziere* (Videň–Lipsko 1911). Několikrát byl v USA, v severní Africe a v Orientu, evropské státy procestoval skoro všechny. Ovládal řadu jazyků (franc., angl., něm., ital., pol., část ruština). Pohřben byl na Olšanských hřbitovech.

H. začínal německými dramaty a básněmi, po 1. světové válce psal však už jen česky. Ve svých divadelních hrách se vyslovoval především k aktuálním dobovým problémům, a to k ostrým sociálním konfliktům z počátku 20. let (*Kapitál*, *Potopa*, *Boj zásad*), k otázkám veřejné mravnosti, např. ke korupci (*Očista*, *Vše pro národ!*), i k nebezpečí fašismu (*S. O. S.!*). Rozpor mezi prací a kapitálem řešil vždy kompromisem, který měl vést k zachování „zdravého“ individualismu podnikatelů, ale zároveň k omezení jeho negativních společenských důsledků. Ryze mravní chápání otázky společenského pokroku vedlo v jeho dramatech k přecenění možností morálně čistého jedince, jemuž autor ukládal úkol působit na společnost trpělivou prací a silou příkladu. Většina H. her (zvláště z 20. let) transponuje reálné společenské rozpory do utopické roviny (boj o záchranu vyvlastněného a komunisty řízeného podniku před krachem v *Kapitálu*, protistátní anarchistické spiknutí v *Potopě*, možnost mravního zdokonalení lidstva prostřednictvím řízené dědičnosti ve hře *Proti splavu* apod.). H. hry jsou dramaty idejí, autor v nich usiluje o konfrontaci protikladných myšlenkových principů. Postavy jsou přímočarým ztělesněním těchto principů a jejich jednání i vývoj se podřizují – bez ohledu na psychologickou věrojatnost – autorovu ideovému záměru.

PSEUDONYMY, ŠIFRY: Clarus Hild, H. Clarus; C. H., K. H. ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: Erblich entlastet (D, Videň 1913, pseud. Clarus Hild); Auf launischem Pegasus rund um die Erde (BB, Videň 1913, šifra C. H.); Krieg (D, Videň 1913, pseud. Clarus Hild); Glühende Lieder (BB 1916, výt. nezjišť.); Crimen carnis. Das sündige Fleisch (D b. d., Videň 1917); Arcivévoda (D b. d., 1920, pseud. H. Clarus); Kapitál (D b. d., 1920, prem. 1922); Potopa (D b. d., 1921); Boj zásad (D b. d., 1922); Proti splavu (D b. d., 1924); Bůh v poutech. Lze Boha vědecky dokázat? (E 1928, šifra K. H.); Očista (D b. d., 1933, i prem.); S. O. S. (D b. d., 1934, i prem.); Vše pro národ! (D b. d., 1934,

prem. 1932); Hlubiny (D 1936, výt. nezjišť.); Ve vlastních spárech (D b. d., 1937, i prem.); Ad profundissima. Die letzten Tiefen (D b. d., 1940, pseud. Clarus Hild). – *Ostatní práce*: Žižka stratég (1928); Tažení v Haliči a v Polsku r. 1914 (1928). ■ REDIGOVAL: Zprávy Vojenského archivu a muzea Republiky československé (1926–28). ■

LITERATURA: ● ref. Kapitál: K-ček (J. Kodíček), Tribuna 30. 4. 1922; Ha., Zvon 22, 1921/22; M. Novotný, Cesta 4, 1921/22 ●; ● ref. Vše pro národ!: Č. (V. Červinka), Zvon 32, 1931/32; If (I. J. Fischerová), NO 30. 4. 1932 ●; ● ref. Očista: an., NO 7. 5. 1933; Ot. F. (Fischer), LidN 9. 5. 1933; F. N. (Němec), RP 10. 5. 1933 ●; ● ref. S. O. S.!: If (I. J. Fischerová), NO 25. 3. 1934; Ot. F. (Fischer), LidN 27. 3. 1934; J. V. (Vodák), Naše doba 41, 1933/34, s. 433 ●; ● ref. Ve vlastních spárech: jv. (J. Vodák), Čes. slovo 15. 4. 1937; If (I. J. Fischerová), NO 16. 4. 1937.

bd

Homiliář opatovický

Kolem 1150

Sbírka latinských kazatelských projevů s českými glossami ze 13. století.

Latinský pergamenový kodex, jemuž dala název proveniencí z benediktinského kláštera v Opatovicích n. L. (zal. 1079) a kazatelské projev (homilie) jako hlavní složka obsahu, je nejstarší sbírkou kázání, která se u nás dochovala. Tvoří ji 133 promluv ve třech cyklech, z nichž každý je sestaven podle pořádku církevního roku, takže k řadě svátků je zde zapsáno více než jedno kázání a několik je omylem zachyceno dvakrát. Český původ sbírky dokládají promluvy o domácích světcích Václavu a Vojtěchu, zastoupené ve všech cyklech. Kromě projevů patristických homiletiků (Ambrož, Augustin, Řehoř) jsou ostatní zapsány bez uvedení jména autora, zřejmě tak, jak je pořadatel převzal ze svých předloh. Přitom kázání prvního cyklu pocházejí pravděpodobně z jediné předlohy, starší sbírky pořízené původně při biskupském kostele, nejspíše pražském; novodobé odborné pokusy spojit některá kázání autorský s určitým pražským biskupem (Jaromír, Heřman) nebo s jinou známou osobností (Kosmas) nebyly úspěšné.

Z uspořádání sbírky a z rozdílu v úrovni myšlenkové a slovesné výstavby jednotlivých projevů je patrné, že pořadateli nešlo o vytvoření nějakého souboru reprezentativního, nýbrž ryze praktického. Některá kázání, určená pro-

stým věřícím, svědčí o tom, že měla být proslovena v jazyce lidu. Naznačují to i české glosy ze 13. stol.; nejvíce jich obsahuje *Sermo de oratione Dominica* (Kázání o modlitbě Páně), kde glosy skládají na několika místech souvislý text, který se blíží meziřádkovému překladu. Z převládajícího důrazu na sladění životní praxe věřících se základními požadavky křesťanské etiky lze z homiliáře usuzovat, jak asi vypadalo lidové kazatelství u nás ve 12. a 13. stol. Také ostatní složky kodexu (traktát *De sacerdotibus* – O kněžích, opis starozákonní knihy proroka Jonáše, penitenciál) ukazují na praktický účel homiliáře. Penitenciál (příručka pro zpovědníky) připojený na závěr kodexu, třebaže pouhý výtah z rozsáhlejší sbírky příslušných kanonických předpisů, je nejstarší domácí latinskou památkou svého druhu a má jako sazebník kajících skutků ukládaných za spáchání provinění význam pro kulturní historii, zejména ve srovnání se slovanským peninciálem českého původu z doby o sto let dřívější.

EDICE: Das Homiliar des Bischofs von Prag (1863, neúpl., ed. F. Hecht); K. Miklík: Opatovský homiliář (opravy a doplňky k Hechtově edici), Časopis katol. duchovenstva 1931–33; K. Höfler in Prager Concilien in der vorhussitischen Periode (1862; traktát *De sacerdotibus*, *Sermo ad populum*, peninciál); A. Patera: Staročeské glosy 13. stol. v tzv. H. o., ČČM 1880; V. Flajšhans in Nejstarší památky jazyka i písemnictví českého (1903, ukázky čes. glos). – *Překlady do češtiny*: Šest kázání z H. o. (1939, přel. K. Doskočil).

LITERATURA: I. J. Hanuš in Sitzungsberichte der Königlichen böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften, 1866, seš. 2, s. 17; K. Miklík: Opatovský homiliář, Časopis katol. duchovenstva 1931–33; J. Vašica: Církevněslovanský peninciál českého původu, Slavia 1960; viz též EDICE.

ep

František Homolka (1)

* 25. 3. 1885 *Zloosejn* (Zlosyň) u Kralup nad Vltavou

† 1. 9. 1933 *Praha*

Prozaik pro dospělé, mládež i děti, autor her a veršů pro děti, překladatel a recenzent.

Podpisoval se též F. Homolka Pražský. – Syn rolníka. Obecnou a měšťan. školu vychodil ve Veltrusích a učil. ústav v Praze (mat. 1903), kde

pak učil až do své smrti. Za války byl na frontě v Rusku a Itálii. 1922 se stal jednatelem Společnosti přátel literatury pro mládež.

V pohádkách, hrách (většinou loutkových) a verších pro děti H. kombinoval a upravoval osvědčené motivy. Povídky pro mládež, sledující chlapeckého hrdinu nejčastěji v událostech první svět. války a po ní, byly inspirovány autorovými válečnými zkušenostmi z cizího i domácího prostředí. Povídky určené dospělým čtenářům těžil H. ze vzpomínek na život na vesnici; patří k nim už jeho prvotina a pozdější obrázky klukovských radostí a strastí *Zarostlé chodničky* a *Úsměvy mládí*... – H. spolupracoval zvláště s časopisem Úsvit, psal recenze a články o literatuře pro děti a překládal z polštiny a ruštiny.

PSEUDONYM: František Pražský. ■ PŘÍSPĚVKY in: Besedy Času (od 1907); Čes. osvěta; Čes. lid (od 1908); Jaro (1913, 1919); Kašpárkovy noviny Vojty Mertena (1932–33); Květy; Malý čtenář (od 1921); Mladá stráž (od 1919); Naším dětem (od 1919); Pramen (Plzeň, od 1920); Právo lidu (od 1925); Růžový palouček; Tribuna (od 1923); Úhor (1923–33); Úsvit; Venkov (1924–31). ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: Ze staré školy (P 1913); Život za republiku (D pro ml., b. d., 1919); Dudák v nebi (D pro ml., b. d., 1922); Doktor Kašpárek (D pro ml., b. d., 1924, podp. F. Homolka Pražský); Zarostlé chodničky (PP 1924); Mámy mamíčky (PP pro ml., 1925); Pro víru otců (P pro ml., 1925); Skautík (D pro ml., b. d., 1925); Junák (P pro ml., 1925); Kaštánek (P pro ml., 1925); Úsměvy mládí a jiné povídky (1926); Jak Kašpárek vysvobodil princeznu (D pro ml., 1926); Semen Voron (P pro ml., 1927); Kolem dokolečka (pohádky 1928); Pohádky bez princezen (1929); Světem (PP 1929); Trpaslíčci + Velká práce trpaslíčků + Slavná jízda trpaslíčků + Trpaslíčci hrdinové (obrázkové knížky, b. d., 1930, s M. Pašou); Bambi a zvířátka (obrázková knížka, 1930, s M. Pašou); Z ptačích hnízd (PP pro ml., b. d., 1932). – *Překlady*: M. Konopnicka: Bláznivý Franek, Němčici, Kouř (1910); I. Franko: Dokud zvířata hovořila (1913); K. Tetmajer-Przerwa: Na skalném Podhalí (1913); B. Prus: O lidech zapomenutých (1914); E. Orzeszkowa: A... B... C... Květy (1916). – *Ostatní práce*: František Palacký (pro ml., b. d., 1926). ■ UPRAVIL: V. Merten: Kašpárkova dobrodružství s policajtem Šmidrou (1931) + Kašpárek a Šmídra mezi Indiány a jiné dobrodružné pohádky (1932). ■ REDIGOVAL *časopis*: Kašpárkovy noviny Vojty Mertena (2. roč. 1932–33, do č. 19); *knížnici*: První obrázková knihovna pro českou mládež (22. roč. 1923–24). ■ USPOŘÁDAL A VYDAL: Česká říkadla (b. d., 1923). ■

LITERATURA: ● ref. *Zarostlé chodničky*: Q. M. Vyskočil, Úhor 1923, s. 158; V. F. S. (Suk), Střední

Homolka

škola 6, 1925/26, s. 108 ●; J. H. (Hloušek): ref. Mámy mamičky, NO 11. 3. 1925; Promyk (H. Sedláček): ref. Pro víru otců, NO 15. 4. 1925; J. Hloušek: ref. Skautík, NO 24. 6. 1925; J. H. (Hloušek): ref. Česká říkadla, NO 16. 12. 1925; drb (J. Borecký): ref. Junák, Zvon 26, 1925/26; ● ref. Úsměvy mládí...: V. F. S. (Suk), Střední škola 7, 1926/27, s. 95; O. Svoboda, Úhor 1926, s. 84 ●●; ref. Kaštánek: V. F. S. (Suk), Střední škola 7, 1926/27, s. 193 + Úhor 1926, s. 62 ●●; ref. Kolem dokolečka: V. F. S. (Suk), Úhor 1928, s. 172 + Střední škola 9, 1928/29, s. 187; M. Majerová, LitN 1929, č. 22 ●; V. M.: ref. Světem, Úhor 1929, s. 120; ● ref. Pohádky bez princezen: J. Hloušek, Úhor 1929, s. 170; -š- (F. S. Procházka), Zvon 30, 1929/30 ●; V. F. S. (Suk): ref. Bambi a zvířátka, Úhor 1930, s. 207; O. Pospíšil: ref. Kašpárek a Šmidra..., Úhor 1932, s. 252; V. F. Suk: F. H. (nekrolog), Úhor 1933, s. 117.

pb

František Homolka (2)

* 26. 12. 1889 *Doudlevec* (Plzeň-D.)

† 23. 6. 1981 *Plzeň*

Autor povídek, her a básní pro mládež a pedagogických publikací.

Používal i druhého křestního jména Svatopluk nebo pouze toho (Svatopluk H., či Svatopluk P. H.). – Jeho otec byl dílovedoucím. H. vystudoval učitelský ústav v Plzni, kde pak učil na pomocné škole a kde byl též činný jako vlastivědný a hasičský pracovník a jako člen různých spolků a korporací. Spolupracoval s plzeňským rozhlasem.

Pedagogem zůstal H. i ve svých beletristických pracích určených mládeži; výchovné a osvětové zaměření jeho povídek a her (časopi-secky též básní) má eticko-vlastenecký charakter. V odborných pedagogických publikacích pro základní školu H. usiloval o moderní výklad poznatků přírodních věd, stavějící na přirozené zvědavosti dětí a jejich vlastních pozorování.

PSEUDONYM: Svatopluk Plzeňský. ■ PŘÍSPĚVKY in: Dětský svět (1925); sb. Hasičstvo prezidentu republiky T. G. Masarykovi k jeho osmdesátým narozeninám (1930); Malý čtenář (1921–29); Právo lidu (příl. Dětský svět, 1925–34). ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: Karel Havlíček Borovský (D b. d., 1920); Věna (P pro ml., 1920); Pohádka o bidě (D pro ml., 1921); Za odvetou (P pro ml., 1922, podp. Sv. P. Homolka); Kam? (D pro ml., 1924, podp. Svat. P. Homolka);

Tatíčka vzali (D pro ml., 1923, podp. Sv. P. Homolka); Za hereckou slávou (P pro ml., 1930, podp. Sv. Homolka). – *Ostatní práce*: Přírodopysné poznámky (b. d., 1923); Zeměpisné poznámky (b. d., 1924). ■ REDIGOVAL *časopis*: Naším zítřkům (Plzeň, 1923–25, pod jm. Sv. P. Homolka). ■ USPOŘÁDAL A VYDAL: Sborník pohřebních proslavů (1931); Ráno (čítanka, 1937, s použitím čítanky Ráno od J. Kožíška a J. Tůmy, s O. Novotným, H. Sedláčkem, K. Vaněčkem). ■

LITERATURA: J. Knap: ref. Karel Havlíček Borovský, Pramen 1920, s. 231; V. F. S. (Suk): ref. Za odvetou, Střední škola 4, 1923/24, s. 160.

pb

Svatopluk Homolka viz František Homolka (2)

Jakub Honner

* 30. 6. 1899 *Třebín* (Dubné-T.) u Českých Budějovic

† 21. 6. 1966 *Praha*

Autor próz pro mládež převážně z venkovského prostředí.

Syn rolníka, obecnou školu vychodil v Dubném, měšťan. školu (1911–15) a učitelský ústav (mat. 1918) v Čes. Budějovicích. 1918–20 učil na obecných školách v okolí Kostelce n. Černými lesy (Oleška, Vitice, Vyžlovka, Stříbrná Skalice); 1921 se oženil. 1921–28 učil na měšťan. školách ve Stříbrné Skalici, Divišově a nakonec v Benešově, kde 1928–37 pracoval na okresním školním výboru. Od 1937 byl okres. školním inspektorem v Prachaticích, od 1939 v Turnově, 1942–45 v Praze, pak rok v Kutné Hoře a od 1946 opět v Praze. 1949 odešel ze zdravotních důvodů do důchodu.

Největšího čtenářského úspěchu dosáhla H. prvotina *Kubíček, kluk ze samoty*, volný sled chronologicky řazeného autobiografického vyprávění o příhodách chudého venkovského chlapce. Dvojí pokračování pak sledovalo hrdinu až po první léta jeho učitelování. Sociální a vlastenecké cítění zůstalo a pedagogizující zřetel sílil v pozdějších H. prózách pro mládež s příznačným tématem života tráveného v přírodě, který ze zhýčkaného městského chlapce udělá správného kluka (*Jedináček pana rady*,

Na slunci a u vody). Motiv z cyklu o Kubičkově, přátelství mezi dítětem a psem, byl přetvořen na téma povídek *Miluška a Mufinka* a *Nejvěrnější kamarád*.

PRÍSPĚVKY in: Mladý hlas (1945–48); Nár. osvobození (od 1934); Pod Blánkem (Benešov, od 1923); Právo lidu (od 1932); Radostná studánka (Turnov, od 1939); Zpravodaj sokolské župy blanické (Benešov). ■ **KNIZNĚ.** *Beletrie* (vesměs próza pro ml.): Kubiček, kluk ze samoty (1930); Kubiček studuje a vojančí (1932); Mámino srdce (1933; vybrané kapitoly 1936; dopln. vyd. 1938, přeprac. vyd. 1947); Divoký zápas (1935; přeprac. s tit. Na cestě stál osud, 1946); Děvčátko (1936); Kubiček a děti (1936); Jedináček pana rady (1936, dopln. vyd. 1940); Miluška a Mufinka (1939); Na slunci a u vody (1946, s Š. Poláškem-Topolem); Nejvěrnější kamarád (1948); Světoběžníci a palíči (1948). – *Ostatní práce* (úprava): J. Košťák: Záhonky. Vlastivědná čítanka pro školní okres benešovský (1934). ■ **REDIGOVAL periodika:** Zpravodaj sokolské župy blanické (1927–35), Pod Blánkem. Vlastivědný sborník školního okresu benešovského (1929–37), Radostná studánka. Vlastivědný sborník okresu turnovského (1939–42, s J. Knobem); *sborník:* K. M. baron Villani (1934). ■

LITERATURA: E. Nováková: ref. Mámino srdce, Úhor 1934, s. 153; J. Hloušek: ref. Divoký zápas, Úhor 1936, s. 131; B. Hloušková: ref. Kubiček a děti, Úhor 1936, s. 131; ● ref. Jedináček pana rady: jšp. (J. Šup), Rozhledy 1936, s. 302; D. Filip, Úhor 1936, s. 178; M. Majerová: Letošní knihy pro děti, LidN 17. 12. 1936 ●; F.: Literární vývoj J. Honnera, Úhor 1937, s. 50; ● ref. Miluška a Mufinka: M. Majerová: Nové knihy pro děti 1939, LidN 24. 11. 1939; J. Knob, Venkov 10. 12. 1939; Mkš., Úhor 1939, s. 174 ●.

pb

Josef Hons

* 16. 10. 1907 *Kutná Hora*

Prozaik pišíci zvláště pro děti a mládež, básník, publicista, autor odborných prací o dopravě.

Otec byl pekař. Obecnou školu a reálku vychodil H. v Kutné Hoře (mat. 1925), studium inženýrského stavitelství (směr konstruktivní a dopravní) absolvoval 1931 na ČVUT v Praze; 1934 se oženil. 1930–35 pracoval u Zemského úřadu v Praze, 1935–45 byl železničním inženýrem ČSD, z toho 1939–42 doprav. referentem gener. ředitelství stavby dálnic. 1945–57 působil na min. dopravy, poté (zprvu jako docent, od 1963 jako profesor) na Vysoké železniční škole v Pra-

ze, resp. Vysoké škole dopravní v Žilině; od 1973 na penzi v Praze. Od 1930 spolupracoval s Čs. rozhlasem, později s filmem a televizí.

Literární činnost J. H. byla vždy úzce spjata s jeho občanským povoláním. Motivy ze světa techniky a moderních vynálezů se uplatnily už v jeho prvních (jen časopisecky otiskovaných) sociálních básních. H. próza, určená především dětem a mládeži, sledovala vztahy mezi technikou a přírodou, člověkem a civilizací. Nejoblíbenějším námětem jeho pohádkových a povídkových knih se stala doprava, a to zvláště železniční. Jednotlivé prózy ukazují zajímavost a užitečnost techniky na odborném problému názorně rozvinutém v prostém příběhu personifikovaných věcí. V populárně vědeckých pracích dospěl H. od jednoduchého výkladu (v prvotině *Pojďte s námi měřit zeměkouli*) k složitějším, kombinovaným postupům: v knize *Zelená, nasedat!* se pokusil o nový typ naučné dětské prózy spojováním beletristických prvků s autentickým materiálem (výstřižky z novin, dětské slohové práce, technické náčrtky apod.). – Pro rozhlas psal H. literární pásma, fejetony, zábavné a naučné pořady a hry pro děti, pro dětské vysílání zdramatizoval Kiplingovy pohádky.

PSEUDONYM: Petr Glahn (básně v Lid. novinách, Čes. slově aj.). ■ **PRÍSPĚVKY in:** ABC mladých techniků a přírodovědců (od 1975); Čes. slovo (od 1936); Lid. noviny (od 1936); Studentský časopis (od 1928); Úhor (1942); sb. Zpěv nad kolejemi (výbor z poezie železničářských básníků, 1941); odb. časopisy Dějiny věd a techniky, Doprava aj. ■ **KNIZNĚ.** *Beletrie a populárně naučné práce:* Pohádky silnic, mostů a tratí (1942); Pojďte s námi měřit zeměkouli (P pro ml., 1942, s B. Šimákem; přeprac. a dopln. s podtit. Kouzelný dalekohled 1959); Pojďte s námi měřit zeměkouli. Papírová zeměkoule (P pro ml., 1942); Svezte se s námi (leporolo, 1943); Až na obzor (R pro ml., 1944); Ohňový vůz (pohádky, 1947); Velká cesta (P pro ml., 1947); F. A. Gerstner (životopis, 1948); O tratích a mostech (PP pro ml., 1951); U kolečky železných drah. Život a dílo J. Pernera (1954, dopln. vyd. 1956); Zelená, nasedat! (P pro ml., 1958); Když měřičkové, rybníkáři a trhani krajem táhli (P pro ml., 1961); O lehkonožé lokomotivě a jiné pohádky (1961); Šťastnou cestu (P 1961); Nikdo nejde sám (P pro ml., 1963); A štafeta běží dál (P pro ml., 1967); Soubor s prérií (P pro ml., 1969; od 1972 s podtit. Velké železnice světa, přeprac. a dopln. vyd. 1977); Tajemství mysu Wardencliff (životopis pro ml., 1972); Člověk na Modré planetě (P pro ml., 1975); Velké železnice světa (P pro ml., 1978, upr. vyd. 1981); Stavíme svět (P pro ml., 1983). – *Ostatní práce:*

Vítáme vás v Československu (1966); odb. práce o automobilové a železniční dopravě a o dějinách dopravy v Československu, vysokoškolské učebnice a skripta z tohoto oboru. ■ REDIGOVAL *knižnici*: Světové dějiny techniky (1945–46). ■

LITERATURA: J. Šnobl: ref. Pojďte s námi měřit zeměkouli, Nová doba 25. 10. 1942; ● ref. Pohádky silnic, mostů a tratí: V. Martínek, LidN 1. 3. 1943; Kp (K. Polák), Nár. práce 2. 2. 1943 ●; V. T. (Tichý): ref. Až na obzor, Nár. práce 27. 3. 1945; N. Č., F. H. (Černý, Holešovský): ref. Ohňový vůz, Komenský 74, 1949/50; A. Branald: Aby tam bylo všechno, ZM 1959; V. Frýbová: O uměleckosti naučné knihy pro děti, Kultura 1959, č. 13; J. Ryšavý in J. H.: Pojďte s námi měřit zeměkouli (1959); Z. Dvořák: ref. Šťastnou cestu, Nové knihy 1961, č. 33; J. Červenka: O lehkonohé lokomotivě a pohádkových těžkostech, ZM 1962; J. Ondříček: ref. Když měřičkové, rybníkáři a trhání krajem táhli, Lidé a země 1962, č. 10; A. Branald: Před čtvrtstoletím vydal... (k 60. nar.), Kult. tvorba 1967, č. 41; Z. K. Slabý: ref. A štafeta běží dál, Kult. tvorba 1967, č. 52.

ab

Jindřich Honzl

* 14. 5. 1894 *Humpolec*

† 20. 4. 1953 *Praha*

Režisér, divadelní teoretik a kritik, jeden z vůdčích představitelů českého moderního divadla a jeho organizátor; překladatel a upravovatel divadelních her, tvůrce svébytného divadelního útvaru, tzv. dramatické montáže.

Syn krejčovského mistra, matka pracovala jako dělnice v soukenické továrně, oba rodiče byli aktivně činní v soc. demokracii. Po ukončení obecné a měšťan. školy v Humpolci absolvoval (1914) učitelský ústav v Praze, 1914–27 vyučoval na pražských měšťan. školách chemii a fyziku. Od 1927 se věnoval profesionálně divadlu. Už za studií byl činný v soc. demokratickém hnutí mezi učitelstvem a také první články uveřejňované v levicových listech věnoval problematice školství. Jako divadelní teoretik debutoval článkem *Zoufalství věštců* (Kmen 1918), jímž zahájil sérii kritických analýz současného divadelnictví a jevištního projevu, provázených úvahami na téma předpokladu, povahy a rozvoje nového proletářského divadla. Působil ve Sdružení soc. demokratických herců při pražské Dělnické akademii, s jehož souborem uvedl 1920 Jana Husa J. K. Tyla. T. r. založil s hercem

J. Zorou (vl. jm. J. Tancibudek) Dělnický dramatický sbor (tzv. Dědrasbor, 1920–22) a orientoval jeho činnost na sborovou recitaci. V sezóně 1920–21 nastudoval básně O. Březiny (Zástupové), J. Hory (Dělnická madona, Demontrace, Zpěv svobody), S. K. Neumanna (Zpěvy drátů) a Hoffmeisterovo Vyplnění, scénicky provedl poemu A. A. Bloka Dvanáct; vyvrcholením činnosti bylo vystoupení na 1. dělnické spartakiádě na Maninách v červnu 1921 v masové slavnostní scéně, jejímž byl H. libretistou a hlavním režisérem. Po založení KSČ opustil v srpnu 1921 s Dědrasborem soc. demokratickou Dělnickou akademii a v rámci akcí pořádaných již Proletkultem, při jehož zakládání aktivně spolupracoval, nastudoval řadu vystoupení, z nich nejvýznamnější bylo provedení Velké scény J. Seiferta v květnu 1922 a nastudování Nejvyšší oběti J. Wolkra, uvedené v prosinci 1922 jako poslední významný podnik Dědrasboru. Po jeho zániku přesunul H. těžiště zájmu na pole teoretické; článek *O proletářském divadle*, publikovaný 1922 v Revolučním sborníku Devětsil (se sdružením spolupracoval od založení), je považován za počátek českého divadelního avantgardního hnutí. Na přelomu 1924–25 navštívil s V. Vančurou Paříž, v létě 1925 Vídeň (u příležitosti hostování Tairovova souboru), na podzim t. r. Moskvu jako člen delegace Společnosti pro hospodářské a kulturní sblížení s novým Ruskem s úkolem studovat nové sovětské školství. Po návratu publikoval několik článků na toto téma, především však úvahy a stati o sovětských divadlech a práci sovětských avantgardních režisérů (V. E. Mejerchold, A. J. Tairov, J. B. Vachtangov, A. N. Granovskij). Na přelomu 1925–26 přešel od teoretických úvah k vlastním režijním experimentům v Osvobozeném divadle, založeném z iniciativy jeho a J. Frejky 1925 jako divadelní sekce Devětsilu (první H. režii byl Němý kanár Ribémonta-Dessaignes v březnu 1926). H. stál současně u zrodu ochotnického divadelního souboru Modrá blůza, inspirovaného stejnojmennými amatérskými sovětskými skupinami, pro jehož první veřejné vystoupení (3. 4. 1926 na Proletářském večeru na počest sjezdu mládeže KSČ) režijně nastudoval Závody od P. Šťastného a J. Urbana. Na podzim 1927 byl policejně vyšetřován a měl být z disciplinárních důvodů přeložen jako učitel do vsi Dubé na Sedlčansku (hlavně za spolupráci s Modrými blúzami a Proletkultem), školství však opustil a věnoval

se cele režisérské práci v Osvobozeném divadle, které se stalo (zásluhou úspěchů Voskovce a Wericha) profesionální scénou. 1927 H. přerušil přímou spolupráci s Modrými blůzami, jejichž činnost však nadále sledoval, 1928 navrhl slavnostní scénu pro 2. spartakiádu Federace proletářské tělovýchovy (neuskutečněna). V Osvobozeném divadle pracoval od založení až do jeho zákazu 1938, s výjimkou dvouletého přerušení (1929–31), kdy působil jako režisér Národního divadla v Brně. 1926–38 nastudoval v Osvobozeném divadle vedle dvaceti her V + W řadu her dalších autorů (G. Apollinaire, L. Aragon, J. Cocteau, A. Jarry, L. N. Lunc, T. Marinetti, G. Ribémont-Dessaignes, J. Romain, G. B. Shaw, Ph. Soupault, z domácích A. Hoffmeister, J. Mahen, V. Nezval, V. Vančura aj.). V 30. letech působil pohostinsky i jako režisér v Nár. divadle v Praze a v divadle v Plzni a spolupracoval i s rozhlasem. 1932 natočil s Voskovcem a Werichem filmy *Pudr a benzín* a *Peníze nebo život*. V době dočasně přerušené činnosti Osvobozeného divadla působil krátce (1935) v Novém divadle na Václavském náměstí, 1936 měl být angažován jako režisér ND, jeho přijetí bylo novým vedením odmítnuto. 1933 navštívil (s V. Nezvašem) podruhé Paříž, 1934 a 1935 znovu Moskvu. Od 1934 patřil ke spoluzakládajícím členům Surrealistické skupiny. Po likvidaci Osvobozeného divadla v době po mnichovském diktátu 1938 se pokoušel zprvu o spolupráci s filmem, 1939 ve spolupráci s návštěvníkou obci Lidové divadlo založil D pro 99 (Divadélko pro 99 diváků) v suterénním sále Topičova salónu na Národní tř. a sestavil pro ně a nastudoval řadu dramatických pásem. Poslední inscenací, krytou již jménem Felixe le Breuxe, bylo *Torzo Viktora Dyka* (1941), uvedené v Divadélku ve Smetanově muzeu, kam byl nucen H. na podzim 1941 přesídlit a kde jeho soubor pracoval dále pod vedením A. Dvořáka. Vzhledem k množícím se denunčiacím se musel H. vzdát veřejné činnosti a přijal místo subalterního úředníka pražského magistrátu. Věnoval se úpravám starších českých her a zabýval se i nadále otázkami teorie a estetiky divadla. Po osvobození 1945 byl H. jmenován členem tříčlené umělecké správy činohry ND (s K. Dostalem, J. Průchou) a jeho režisérem. 1946 založil Studio Nár. divadla a vedl je až do jeho zániku 1948. 1946 byl zbaven funkce v umělecké správě činohry ND; 1948–50 byl jejím jediným šéfem. Už předtím se věnoval pedagogické činnosti na

katedře estetiky filoz. fakulty UK, kde přednášel teorii divadla, od 1951 vedl katedru divadelní vědy na divadelní fakultě Akademie múzických umění, kde působil až do smrti.

H. je spolu s E. F. Burianem tvůrcem české divadelní avantgardy a svým čistě konturovaným stylem zároveň jeho antipodem. Jako režisér, dramaturg, teoretik, kritik a organizátor usiloval o moderní umělecký tvar i moderní funkcionalistické pojetí divadla. V prvních poválečných letech – inspirován sovětským příkladem – vyšel z programu proletářského divadla, který realizoval prakticky v Dědrasboru, v masových spartakiádních scénách, v Modrých blůzách a teoreticky formuloval ve statích a článcích publikovaných 1920–21 a v diskusi o socializaci divadla; v ní hájil stanovisko účasti divadla a umění na socialistické přeměně společnosti. Jeho program i pojetí procházely procesem stejně jako jeho režijní umění, které si v různých etapách (mj. poetický surrealismus) uchovalo organičnost vývoje a vyhraněnou souvislost. Již v článku *O proletářském divadle* (Revoluční sborník Devětsil, 1922) se rýsoval výrazný posun k pojetí, které akcentovalo svobodu umělecké fantazie a experimentu a navazovalo a rozvíjelo podněty divadelní avantgardy, zvláště sovětské a francouzské. Příznačný pro tento směr H. zájmu byl soubor statí *Roztočené jeviště*, shrnující časopisecké články z let 1922–25, a zejména jeho režisérská činnost v Osvobozeném divadle. Významné místo zde zaujímala experimentální představení pro úzký okruh obecnstva (G. Apollinaire: *Prsy Tiresiovy*; G. Ribémont-Dessaignes: *Peruánský kat*; V. Vančura: *Učitel a žák*; A. Jarry: *Král Ubu* aj.), současně však nemalý podíl měla i představení, pro něž byla příznačná snaha realizovat avantgardní inscenační pojetí formou přístupnou širokému okruhu publika (např. revue *Voskovce a Wericha*). Tato tendence charakterizovala i řadu H. inscenací na velkých scénách (Klicperova *Hadriána z Římsů* v Brně 1930, Vančurova *Alchymisty* v ND v Praze 1932, Tylova *Jana Husa a Šaldova Dítěte* v Plzni 1936 a 1937). Po osvobození navázal H. na tuto linii obnovenými inscenacemi, např. Tylova *Jana Husa*, a novými inscenacemi *Racinovy Faidry*, *Gorkého Měšťáků*, *Gogolova Revizora*, *Maryši bratří Mrštíků* (režijně zvláště významné), *Vančurovy Josefny* aj., v nichž se příznačně prosazovala orientace k realisticky koncipovaným představením. Druhou linii v té době reprezen-

tovala H. režijní činnost na půdě Studia ND (zahájilo inscenací Vančurova Učitele a žáka), které bylo pojato jako základna pro experimentální práci skupiny mladých a průbojných divadelníků. – Zásadní význam pro české divadlo měly H. teoretické práce, které vycházely většinou časopisecky a teprve dodatečně byly autorem shrnovány do knižních celků (*Roztočené jeviště*, *Moderní ruské divadlo*, později *Sláva a bída divadel*). H. v nich soustavně vykládal a komentoval vývoj i problémy českého divadelního umění, jeho historii a významné jevy zahraničního, především moderního divadla, přičemž se v teoretických úvahách opíral o zkušenosti vlastní režisérské praxe. Podobně jako u většiny jeho generačních vrstevníků sdružených v Devětsilu směřoval jeho zájem k avantgardě francouzské a sovětské; o sovětském divadle, za jehož nejzasvěcenějšího znalce byl považován, vydal další samostatnou publikaci *Sovětské divadlo a po válce s J. Pokorným* knihu *30 let sovětského divadla*. Soustavnou pozornost věnoval významným osobnostem českého divadla, z herců V. Vydrovi st., M. Hübnerové, V. Burianovi, J. Voskovcovi a J. Werichovi, zvláště pak E. Vojanovi, o němž již v raném období (1920) napsal studii (v české literatuře o herectví metodologicky ojedinělou) a k jehož zjevu se znovu vrátil ve staticích z počátku 40. let. Z dramatiků se zabýval V. K. Klicperou, J. K. Tylem, F. X. Šaldou, J. Bartošem, V. Vančurou aj. Řadu úvah věnoval otázkám úprav dramatických textů (např. stať O úpravě Kutnohorských havířů v edici z 1950). Klíčový význam měly jeho studie zaměřené k otázkám herecké postavy a herecké tvorby (*Herecká postava*, *Nad Diderotovým Paradoxem o herci*), k otázkám mimiky (*Mimický znak a mimický příznak*), zvláště pak studie k sémiologii divadla *Pohyb divadelního znaku a Hierarchie divadelních prostředků*. H. se v nich zabývá složkami divadelního umění jako nositeli významu díla, a to kriticky proti estetickodivadelní koncepci wagnerovského Gesamtkunstwerku: na rozdíl od umocňování jednoho výrazu tím, že je současně vyjadřován všemi divadelními prostředky (slovem, hereckou akcí, hudbou, výtvarnou stránkou), preferoval přenášení sémantiky z jednoho divadelního prvku na druhý tak, aby se postupně vždy jedna složka divadelního projevu po druhé stávala vodičem významu. Svým funkčním pojetím divadelního znaku se stal H. jedním z nejvýznamnějších představitelů moderní divadelní

teorie v evropském měřítku, u nás pak hlavním pokračovatelem v cestě ražené Zichovou Estetikou dramatického umění.

ŠIFRY: b. j., b.p. (Otázky divadla a filmu), E (Stavba 1923), chl. (Právo lidu 1920, Děln. osvěta 1920, Divadlo 1922, Rudé právo – Dělnická besídka a Večerník, 1921–22), J. H. (Otázky divadla a filmu), L. Ch. (Divadelní list 1930/31). ■ PŘÍSPĚVKY in: Almanach Kmene. Jaro 1934 (1934); Červen (1920–21); Čes. jeviště (1928); Čes. samostatnost (1924); sb. Deset let diktatury proletariátu 1917–1927 (1927); sb. 10 let Osvobozeného divadla 1927–1937. V + W (1937); Disk (1923, 1925); Divadelní list činohry Nár. divadla v Brně (1929–31); Divadelní zpravodaj Městského divadla v Plzni (1936–37); sb. Divadelní Žatva 1948 (1948); Divadlo (1921–22, 1938, 1948); Divadlo (1950–52); Doba (1934); Domov a svět (1928); sb. Fronta (1927); Host (1923–25); Index (1929–30); Jevišť (1920); Kinorevue (1938–41); Kmen (1918–20); Kmen (1926–29); Komunistická revue (1927); Kvart (1931); Lid. divadlo (1948); Lid. noviny (1929, 1933, 1948–49); Listy pro umění a kritiku (1933); Lit. noviny (1930–31); Lokální patriot (1935, 1938); Magazín DP (1933, 1935); Masarykův slovník naučný (1926); Mor. noviny (1930); Mor. slovo (1929, 1931); Národní a Stavovské divadlo (pokr. Nár. divadlo, 1923–53); Nová scéna (1930); Nové Rusko (1925–26); Nový život (1950); Osvěta (1951–52); Osvobozené divadlo (brožurky, 1928, 1929, 1931, 1932, 1933, 1934); Otázky divadla a filmu (1945–50; 1947 Mimický znak a mimický příznak); sb. 50 let Moskevského uměleckého divadla (1948); Panoráma (1936); Pásmo (1924–26); sb. Pocta a výzva. K padesátinám Starého divadla v Brně (1934); Pondělní noviny (1924); Prager Presse (1925); Právo lidu (1920, 1938; 10., 17. 7. 1920 E. Vojan); Pražská škola (1919); Program D 40 (1940, Nad Diderotovým Paradoxem o herci); Program D 48 (1948); Program D pro 99 (1941); Program Městského divadla v Plzni (1936); Program Nár. divadla k představení Faidry (1947); Program Osvobozeného divadla (1929); Program Studia Nár. divadla (1947); Proletkult (1922–24); ReD (1927–29); Reflektor (1925–26); Revoluční sborník Devětsil (1922); Rozpravy Aventina (1926–34); Rudé právo (1920–26, 1946–49); Slovo a slovesnost (1935–43; 1939 Herecká postava, 1940 Pohyb divadelního znaku, 1943 Hierarchie divadelních prostředků); Socialistická scéna (1921–22); sb. SSSR, kniha delegace Společnosti pro hospodářské a kulturní sblížení s novým Ruskem ze zájezdu do SSSR 1925 (1926); Stavba (1923–25); sb. Surrealismus v diskusi (1934); Světozor (1933); Svob. noviny (1948–49); Škola a rodina (1919–21); A. Tatrov: Odpoutané divadlo (1927, zde H. stať Vznik ruského moderního divadla); Tam-tam (1924); Telegraf (1932); Tvorba (1926–33, 1947); Vest pocket revue (1929); Volné směry (1933, 1935); Země sovětů (1933–35); Život (1922, 1937); – posmrtně: sb. Na křižovatce umění (1973, přednáška v Moskvě 1925

Divadlo a proletariát v Československu). ■ KNIŽNĚ. *Práce o divadle a dramatické montáži*: Roztočené jeviště (soubor studií, 1925); Moderní ruské divadlo (soubor studií, 1928); Sovětské divadlo (monografie, 1936); Sláva a bída divadel (soubor studií, 1937); Navrhujeme školu pro výchovu filmového dorostu (1939, s O. Vávrou); Román lásky a cti (dram. montáž o vztahu K. Světlé a J. Nerudy, 1941, prem. 1940); Studio Národního divadla. Program a cíl (1945); 30 let sovětského divadla (1947, s J. Pokorným); – posmrtně: Svatby (dram. montáž z díla a života B. Němcové, 1962); Pásmo o Puškinovi (1962, prem. 1937); Pivovar v Sojkově (1962, podle námětu stejnojmenné hry J. N. Štěpánka); Dvě lásky Mikoláše Alše (dram. montáž, 1963, prem. 1941); Národní hrdina Julius Fučík (1964, in S číslem na srdci. Dvě scénická pásma, prem. 1946); Divadélko pro 99 (1964, ed. M. Obst, zde mj. dosud netištěné dram. montáže České písně kramářské, prem. 1941, a Lidové balady). – *Překlad*: A. Breton: Spojité nádoby (1934, s V. Nezvaletm). – *Úpravy dram. textů*: J. K. Tyl: Jan Hus (1947, prem. 1945) + Kravý soud aneb Kutnohorští haviři (1950); V. K. Klicpera: Hadrián z Římsů (1950, prem. 1930); A. N. Afinogenov: Mášenka (1951). – *Výbory*: K novému významu umění (1956, ed. J. Pokorný); Divadelní a literární podobizny (1959, ed. J. Pokorný); Základy a praxe moderního divadla (1963, ed. M. Obst); Divadélko pro 99 (1964, ed. M. Obst); J. H. o režii a herectví (1979, ed. J. Pokorný). ■ SCÉNIC-KY. *Hra*: Scéna v zaumském jazyce (prem. 1927). – *Montáže*: Večer s Vítězslavem Nezvaletm (1939); Večer poezie 1900 (1940); Cizinci o Praze (1940, později s tit. Večer o Praze); V. Dyk: Torzo (1941, kryto jm. Felix le Breux). – *Úpravy dram. textů*: V. K. Klicpera: Bělouš (1942); E. Labiche: Člověče, styď se! (1942); K. Sabina: Maloměstské klepny (1943). – *Překlady*: G. Ribémont-Dessaignes: Němý kanár (1926); I. Goll: Pojištění proti sebevraždě (1927) + Methusalem (1927); J. Romains: Jiskra (1929). ■ REDIGO-VAL *časopisy*: Divadlo (1921–22, č. 14–22, revuální část), Divadelní list (Brno, 1930–31, do č. 17), Otázky divadla a filmu (1945–50), Divadlo (1951), Sovětské divadlo (1951–53, č. 1–2); *sborník*: The Czechoslovak Theatre (1948, též franc. a rusky). ■ KORESPONDENCE: Adresát Jiří Mahen (vzájemná koresp. s J. M. z 1927–29; 1964, ed. J. Hek, Š. Vlašín); Š. Vlašín: Vzájemná korespondence J. H. a B. Václavka (z 1924–37), Literární archiv 1967, s. 133. ■

BIBLIOGRAFIE: M. Obst in J. H.: Základy a praxe moderního divadla (1963). ■ LITERATURA: Národní divadlo a Honzlův případ (1936); A. Dvořák: Trojice nejdůležitějších (1961); M. Obst, A. Scherl: K dějinám české divadelní avantgardy (1962). ■ ● ref. Roztočené jeviště: J. Fučík, Host 5, 1925/26, s. 201 → Divadelní kritiky (1984); P. F. (Fraenkl), RA 1, 1925/26, s. 80; F. Götz, NO 17. 1. 1926; AMP. (A. M. Piša), PL 3. 2. 1926 ●; J. Hora: Případ H., RP 3. 9. 1927; V. Nezval: Případ J. H., NO 21. 9. 1927 + Několik poznámek k tvorbě J. H., ReD 1, 1927/28,

s. 267, obojí → Manifesty, eseje a kritické projevy z poetismu (1967); -vka (M. Hlávka): ref. Moderní ruské divadlo, Signál 1, 1928/29, s. 159; J. Voskovec, J. Werich: Třetí etapa, Vest pocket revue 1, 1929/30; B. Václavek: H. a Burian v Brně, ReD 3, 1929/31, s. 39 + J. H. v Brně, LitN 5, 1930/31, č. 12; Č. Jeřábek: Brněnská činohra v období 1929–32, sb. Nové české divadlo 1930–32 (1932); P. Fraenkl: H. a Burian v Brně, LUK 1935, s. 278; J. Träger: Dramaturgie naší avantgardy, LUK 1935, s. 283 + K desetiletí Osvobozeného divadla, Lokální patriot 1937, č. 4; K. Teige: Poezie na divadle, sb. 10 let Osvobozeného divadla 1927–1937 (1937); ● ref. Sláva a bída divadel: Č. J. (Jeřábek), LidN 8. 6. 1937; AMP. (A. M. Piša), PL 24. 7. 1937 ●; ● ref. Román lásky a cti: A. M. Brousil, Venkov 22. 7. 1941; F. Tichý, LidN 24. 8. 1941; K. Polák, KM 1941, s. 311 ●; I. Liškutin: J. H. jako dramaturg a režisér v Brně, Program. Divadelní list ND v Brně 2, 1946/47, s. 23, 116; Z. Nejedlý: Odešel nám J. H., Národní divadlo 28, 1952/53, č. 20 → Z české literatury a kultury (1973); J. Pokorný: J. H., Divadlo 1954, č. 5–8; J. Nesvadba: Vzpomínka na H. Studio ND, Divadlo 1955, s. 759; J. Pokorný in J. H.: K novému významu umění (1956); J. Jiša in Česká poezie dvacátých let a básníci sovětského Ruska (1956); J. Mukařovský: J. H. jako teoretik divadla, Divadlo 1957, s. 723; M. Šafránek: J. H. jako operní režisér, Divadlo 1958, s. 142; A. Scherl: ref. Divadelní a literární podobizny, ČLit 1959, s. 426; K. Bundálek: Působení J. H. a E. F. Buriana v brněnském divadle na počátku 30. let, Sborník Janáčkovy akademie muzických umění 2 (1960) → Kapitoly z brněnské dramaturgie (1967); M. Obst: Jak ho známe i neznáme, Divad. noviny 3, 1960/61, č. 23 + J. H. a literatura, ČLit 1961, s. 496; F. Černý: H., Burian – a Frejka, Divad. noviny 4, 1961/62, č. 23; M. Obst, A. Dvořák in J. H.: Divadélko pro 99 (1964); J. Císař: Neznámý známý (rozb. teoret. článků o dramatu), Divadlo 1966, č. 1; J. Pokorný: J. H., Prolegomena scénografické encyklopedie (1971); M. Obst: J. H., divadelní teoretik, Tvorba 1974, č. 20; -vrK-: Režisér avantgardy, Lit. měsíčník 1974, č. 5; B. Srba: J. H. a Divadélko pro 99, Slovenské divadlo 1976, s. 239, 411; A. M. Piša in Divadelní avantgarda (1978); M. Procházka: J. H. a otázky teorie divadelního znaku, Estetika 1978, s. 97; M. Obst: J. H. dnešek, Scéna 1980, č. 7; J. Pelc in Meziválečná avantgarda a Osvobozené divadlo (1981) + in Zpráva o Osvobozeném divadle (1982); H. Konečná a kol. in Čtení o Národním divadle (1983, kap. Však nám dá vítězství); D. Monmarte in Le Théâtre libéré de Prague (Paříž 1991).

jt

Antonín Hora

* 29. 12. 1878 *Zdice*

† 21. 7. 1960 *Zdice*

Dělnický básník a prozaik, autor epigramů, satirických básní a scének.

Vl. jm. Antonín Chlum. – Pocházel z početné rodiny kameníka, po otcově smrti (1884) živila rodinu matka podomním obchodem. Základní školu vychodil v rodišti, v Praze se vyučil strojníkem, pak pracoval ve Zdicích: nejdřív v továrně na hospodářské stroje, od 1898 v železniční výtopně jako topič a později jako strojvedoucí, a to až do odchodu do důchodu. Záhy se účastnil politického života. Od 1902 pracoval v odborové organizaci železničářů, byl dopisovatelem jejího časopisu *Železniční zřízenec*, jež redigoval L. Zápotocký; kolportoval soc. demokratické časopisy *Červánky*, *Zář* a různé brožury. 1905 pomáhal ve Zdicích zakládat soc. demokratickou organizaci, 1918 se zde stal členem Socialistické rady, která organizovala akce na pomoc občanům postiženým válkou. 1919–22 byl starostou obce, 1921 spoluzakládal místní organizaci KSČ.

Již od mládí se H. zajímal o literaturu a psal básně z dělnického prostředí, které 1900 začal publikovat. Na radu L. Zápotockého se později přeorientoval na politickou publicistiku, v níž ostře kritizoval poměry na železnici. Po 1905, kdy tuto činnost zintenzívněl, psal pod pseudonymem, aby se vyhnul perzekuci. K literatuře se vrátil ve 20. letech básněmi otiskovanými v *Sršatci*, který redigoval J. Seifert a vydával A. Zápotocký. Spolupracoval i s *Proletkultem*, *Dělnickou tělovýchovou*, *Rudým právem* aj. H. tvorba měla agitační a satirický charakter a preferovala epigramatickou formu. Na doporučení J. Hory vydal sbírku epigramů a scének *Tvář hlubin*. Práce určené mládeži měly na zřeteli výchovu proletářských dětí v duchu revolučního poslání dělnické třídy (*Děti z Marsu a jiné moderní pohádky veršem*).

ŠIFRA: Ach. ■ PŘÍSPĚVKY in: *Dělnická tělovýchova*; Kohoutek (od 1923); *Nová doba* (Plzeň, 1900, verše); *Oheň*; *Proletkult*; *Rudé právo*; *Sršatec*; *Šlehy*; *Zájmy železničáře*; *Zájmy železničního zřízenec*; *Železniční zřízenec*. ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: *Tvář hlubin* (BB, DD 1923); *Děti z Marsu a jiné moderní pohádky veršem* (pro ml., 1925). ■

LITERATURA: sk.: Padesátiny soudruha A. H., RP 26. 1. 1930; Z. Plecitá, F. Prošek: *Dělnický básník*, Tvorba 1958, s. 1244.

dh

František Alois Hora

* 1. 8. 1838 *Svinářov* u Kladna

† 30. 10. 1916 *Plzeň*

Dramatik, autor veršů pro mládež, překladatel z polštiny a němčiny, propagátor česko-polské vzájemnosti.

Ve třech letech ztratil otce, matka hospodařila na statku a starala se o pět dětí. Do dvanácti let chodil do vesnické dvoutrídni školy ve Smečně, pak absolvoval německou reálku v Praze na Starém Městě (mat. 1858) a vysoké učení polytechnické v Praze (1858–61) a ve Vídni (1861–62; přestup do Vídně byl motivován obavami před policejním šikanováním za účast na studentském průvodu na Olšany k hrobům spisovatelů 1860). Za studií hrál H. na Malé Straně ochotnický divadlo a seznámil se s G. Pflegrem, s nímž ho spojilo trvalé přátelství. Stal se profesorem matematiky, krasopisu a rýsování, nejprve na soukromém ústavu ve Vídni a od 1864 na české reálce v Plzni (penzionován 1899). Ve svých předmětech se prosadil i jako autor učebnic a technických příruček. V Plzni vyvíjel osvětovou činnost, psal do krajských časopisů, přednášel o literatuře, stal se jednatelem místního literárního spolku (od 1879), spolupracoval s divadlem a organizoval zábavné besedy. Protičeské povstání v Polsku 1863 udělalo z H. nadšeného stoupence myšlenky česko-polské vzájemnosti; dopisoval si s řadou polských spisovatelů (E. Orzeszkowa, W. Zyndram-Kościałkowska, B. Grabowski, J. I. Kraszewski, G. Zapolska, K. Zaleski aj.), doporučoval jim díla z české literatury k překladu, prosazoval polské drama na českou scénu a svými slovníky se zasloužil i o praktickou znalost polštiny.

Překládal polskou realistickou prózu a drama (často volil díla zobrazující sociální konflikty), z němčiny okrajově pohádky a povídky pro děti. Jeho původní literární tvorba byla nenáročná, vycházela z potřeb spolkového ruchu 60. let. H. pořádal sborníky materiálů k deklamací a psal drobné humoristické žánry, určené k hlasitému čtení nebo kabaretnímu provedení (pa-

rodie na operní libreta, deklamovánky, jednoaktové situační komedie, fejetony). Pro mládež skládal verše s výchovnou tendencí, často též jako průvodní texty k obrázkům. Vydal vlastní životopis G. Pflagra Moravského, doplněný přehledem jeho díla a komentářem čerpajícím z Pflagrových dopisů. Své styky s překladatelem Grabowským, který do polštiny uvedl Krásnohorskou, Čecha, Světlou a Vrchlického, stručně vypsál v práci *Bronisław T. Grabowski*. V rukopise zůstal H. životopis P. Chocholouška.

PSEUDONYMY, ŠIFRY: Gorymirz Winarzowski, Horymír Vinařovský, H. Vinařovský, K. Turek, Samuel Šidlo, Tichoslav Sklenička; F. A. H., = (Průmyslník). ■ **PŘÍSPĚVKY in:** Boleslavan (1862–63); Brejle (1862); sb. Čechy 9 (1895); Český lev (Plzeň, 1870); Dalibor (1861); Domácí krb (1883); Humorist. listy (1858–61); Hvězda (Olomouc, 1859–63); Klatovské listy (1882); Koleda (Olomouc, 1879–80); Lada (1861–62); Lipa českomoravská (1862–63); Lumír (1865–66); Nová Plzeň (1884); Nové plzeňské noviny (1889); Obecné listy naučné (1861); Opavský besedník (1861–64); Opavský týdeník (1862, 1864); Památky času (Videň, 1864); Pěstoun (Polička, 1883–84); Pěstoun moravský (Litomyšl, 1863–65); Plzeňské listy (od 1879); Plzeňské noviny (1865–67); Plzeňský kalendář (1879–85); Posel ze Sušice (od 1880); Poutník od Otavy (Písek, 1859–62); Pražské noviny (1860); Průmyslník (1864); Radbuzan (Plzeň, 1867); Ruch (od 1881); alm. Růže (1860); Sborník učitelů (1861); Slovanský sborník (1881, 1884–86); Svatobor (Sušice, 1886); Svornost (Slaný, 1885–87); Štěpnice (1859); Vosa (Brno, 1864–65); Výr. zpráva c. k. české realy v Plzni (1888, 1894–96); Zvěst od Nežárky (Jindř. Hradec, 1863). ■ **KNIŽNĚ.** *Beletrie a práce o literatuře*: Písně starého studenta (BB 1865); Randály (deklamovánky, 1867); Malý svět v pěkných obrázcích (BB pro ml., 1870); Všehochuť (BB pro ml., 1870); Všelicos (BB pro ml., 1870); Frmolý (deklamovánky, 1871); Česká Kalifornie aneb Petrolej v Kvasovicích (D 1871, prem. 1867); Kniha s obrázky (BB pro ml., 1871); Strakatina (BB pro ml., 1871); Doktor Heřmánek aneb Vypůjčená žena (D 1876); Morduňk při měsíčku aneb Homorfie a její galání (D 1876); Don César a spanilá Majolena aneb Požár v San Bartholo (D 1880); Don César de la Trompéta a spanilá Majolena (D 1881); Bronisław T. Grabowski (biografie, 1901). – *Úpravy her*: Obležení Prahy od Švédů aneb Měšťané a studenti (1876, podle J. N. Štěpánka); T. Meyer-Merian: Tomáš Mydlinka, holič v Bramborově (1876, i překl.). – *Překlady*: J. H. D. Zschokke: Jonatan Frok (1863) + Zvonečky (Videň 1864); Morländer: Je blázen (1869); S. Grudziński: Ukrajinské povídky (b. d., 1880) + Sněžice (1880); E. Orzeszkowa: Meier Ezofovič (b. d., 1882) + Nerůžová selanka (1883); Z. T. Miłkowski: Zarnica (1883);

J. I. Kraszewski: Typy a charaktery (1883); J. Sawicka: Dvě povídky (1885); Poručík m. s. Bilse (F. Kyrburg): Z malé garnizony (1904, s T. Sokolovou); Polská kytice (výbor povídek, 1914). – *Ostatní práce*: Technologie (Videň 1862); Vzorčky k měřickému kreslení pro nižší školy reálné 1–3 (1865, 1866, 1871); Počátkové ornamentiky pro nižší reálku a školy průmyslové (1871); Stručná nauka o barvách (1871); Sbírká vzorců matematických (1874); Průvodce po Krakově, Věličce a okolí (1884); Rukověť konverzace česko-polské (1887); Polsko-česki słownik kieszonkowy (1890); Praktická mluvnice polská s čítankou (1901); Kapesní slovník česko-polský (1902); Praktická metoda jazyka czeskiego do nauki z pomocą lub bez pomocy nauczyciela (Lvov b. d., 1909); mimoto překl. F. Močnik: Aritmetika i algebra pro vyšší střední školy (1875). ■ **SCĚNICKY.** *Hry*: Žižka před Přiběnicemi (1875); Cesta kolem Plzně za 80 minut (1879). – *Libreto*: Poklad (1885, k opěře J. Pauknera). – *Překlady*: B. Grabowski: Spojenci (1880); G. Zapolska: Dresované duše (1903); Z. Przybylski: Vstup do světa (1904). ■ **USPOŘÁDAL A VYDAL**: Album. Sbírká nápisů do pamětní knihy (1859, rozšíř. vyd. 1884 a 1892); Dvorný společník (1861); Květomluva (b. d., 1861); Nejnovější gratulant (1862); Besední kytice (1874); Besední čtení (1875); Gustav Pflieger Moravský (biografické zápisky, 1880). ■

LITERATURA: F. E. Petrmichl: F. A. H. (1885). ■ ● ref. Gustav Pflieger Moravský: V. Bardoun (J. Koněřza), Koleda 1880, s. 207; an., Světozor 1880, s. 203; an., ČMM 1880, s. 94 ●; an.: F. A. H., Zvon 5, 1904/05; KA: Padesát let činnosti..., Zlatá Praha 22, 1904/05, s. 107; Vn.: Spisovatelské jubileum v Plzni, Máj 3, 1905, s. 407; K. Zaleski: Cement do budovy kolosu, Kurjer Lublinski 9. 3. 1909; an: F. A. H., Zlatá Praha 30, 1912/13, s. 575; ● nekrology: an., LidN 1. 11. 1916; St., Topičův sborník 4, 1916/17, s. 144 ●; K. Škába: Literární pozůstalost F. A. H. v historickém muzeu, Sb. Městského hist. muzea v Plzni 7, 1922/23; B. Polan: Obrys literární Plzně, LidN 6. 7. 1929; E. Felix in Literární Plzeň v obryse 2 (1933); V. Jílek: Jiráskovy styky s polonofilem F. A. H., Slavia 19, 1949/50; M. Suchá: Písemné styky prof. F. A. H. s Poláky, Slavia 21, 1952/53.

is

Josef Hora

* 8. 7. 1891 *Dobříň* u Roudnice nad Labem
† 21. 6. 1945 *Praha*

Básník, prozaik, literární kritik, překladatel z ruštiny, němčiny a jihoslovanských jazyků, kulturně politický publicista. Vůdčí programový mluvčí i básnický tvůrce jedné z nejvýraznějších podob české proletářské poezie, vyzdvihující etické hodnoty revolučního aktu; autor reflexivní lyriky času a ticha, nalézající v době

ohrožení republiky fašismem v tvůrčím činu a kontinuitě generací nezvratné záruky národní existence.

Pocházel ze selské usedlosti; 1893 ji otec prodal a rodina přesídlila do Prahy. Po rozchodu rodičů (1896) žil H. s matkou v Roudnici n. L. u tety učitelky; zde 1910 absolvoval gymnázium a poté v Praze práva. Po absolutoriu (1916) se věnoval žurnalistice, když už předtím externě spolupracoval s krajským dělnickým tiskem. Již na gymnáziu (spolužák spisovatel J. Mařánek) psal verše (první příspěvek 1908 v čas. Vesna pod pseud. Jan Hron). 1919 vstoupil do redakce Práva lidu, kde působil po F. V. Krejčím jako vedoucí kulturní rubriky; t. r. se oženil. Jako příslušník soc. dem. levice (člen strany od 1912) přešel 1921 s většinou tehdejších redaktorů Práva lidu do Rudého práva, kde byl rovněž vedoucím kulturní rubriky a od 1926 odpovědným redaktorem. Po roztržce sedmi spisovatelů s KSČ vedl kulturní rubriku Čes. slova (1929–40), kritikami pravidelně přispíval i do Telegrafu (1929–40). Nadále zůstal přesvědčeným socialistou, což se výrazně projevilo v politické aktivitě při utváření protifašistické kulturní fronty (od 1934 předseda Obce čs. spisovatelů). Bohatá byla H. literární a kulturně politická přednášková činnost doma i v zahraničí. Hojně cestoval (1924 Itálie, 1925 SSSR, 1927 a 1940 Německo, 1930 Francie, 1932 Estonsko, 1933 přednášel v Maďarsku, 1938 v Jugoslávii, kde už byl 1923 a 1926), pro jeho básnické dílo měla mimořádný význam zejména návštěva Itálie a SSSR. Válku prožil již těžce nemocen v Praze a v sanatoriích na Dobříši (1941) a ve Vrážích (1942). Zemřel krátce po osvobození a pohřben byl na vyšehradském Slavíně. Posmrtně mu byl udělen titul národní umělec.

Počátky H. poezie (*Básně*) poznamenal ještě symbolismus, projevující se vedle náznakové neurčitosti napětím mezi tužbami a sny a smyslově vnímanou skutečností. Smyslové okouzlení životem a obdiv k moderní civilizaci, jak ho proklamovala předválečná moderna, postupně vliv symbolismu potlačovaly a básnický subjekt se včleňoval do proudu života, v němž lidský jedinec splývá s projevy civilizace i přírodního dění (*Strom v květu*). Prožitek války a ruské revoluce vnesl pak do H. poezie zesílený zřetel sociální. H. se stal jedním z prvních básníků, kteří programově formulovali požadavek proletářské poezie a také jej uskutečňovali ve své básnické praxi. Proletářská poezie sbírek *Pra-*

cující den, Srdce a vřava světa a Bouřlivé jaro, v nichž se prolíná nota intimní se společenskou, je osnována na vztahu jedince a revolučního dění a nesena úsilím dosáhnout jejich vzájemného vyrovnání. V revoluci shledává H. nejen naplnění odvěkého snu lidstva, ale i uskutečnění spravedlnosti a lidské rovnosti. Tento etický moment očekávané a vyzývané revoluce H. ještě zdůrazňuje vyzdvížením některých elementárních lidských hodnot (potřeba něhy, lásky, domova a vztahu k přírodě). Zájemem o politický a sociální život navazuje na H. proletářskou poezii sbírka *Itálie*, lyrický záznam z cesty na Apeninský poloostrov. Vitální smyslovost, probuzená italským sluncem i poznáním života lidí, sevřených sice již kleštěmi fašismu, ale neztrácejících nic ze svého jižního temperamentu, provokuje básníkův rozmar, který se s dávkou ironie a sebeironie obrací proti severské reflexivnosti a nadlehčuje dojmy ze setkání s historickými památkami. Obrození smyslového života jde tu souběžně s oproštěním výrazu, který se – ne bez vlivu poetismu – zbavuje širokých popisů, výčtů i prvků didaxe a rétoriky. Smyslovostí, předmětností, zhuštěnou básnickou metaforičností a příklonem k pravidelnému verši, jenž projasňuje dřívější složitou větnou skladbu, otevírá sbírka nové období H. poezie. V něm začíná básník intenzivně pocítovat tok života a v čase nalézá zorný úhel, jímž nahlíží všechno dění. Čas jako zdroj neustálé změny se stává také zachytným bodem H. sociální víry ve sbírce *Struny ve větru*. Podstatnou část knihy tvoří verše z cesty do SSSR a právě tento zážitek poznamenal i pojetí času. Jestliže ho H. zprvu chápe ryze osobně jako to, co „odměřuje mi hodiny bytí“, v motivech z cesty se mu čas proměňuje v nadosobní „časoměr měřící dobu“. Moment času probouzí znovu úvahový prvek, ten se však nyní uplatňuje prostřednictvím básnického obrazu, zatímco lyrický charakter sbírky podtrhuje zejména melodický verš. V básnické skladbě *Deset let* se čas stává měřítkem uplynulých deseti let mírového života a zároveň zorným úhlem hledání jejich smyslu. Skladba je mohutným obrazem poválečného dění s jeho neklidem, sny a touhami jedinců a mas. Zračí se v ní též moment skepse k osudu lidstva i ořes básnickovy revoluční víry. H. začíná prostřednictvím poezie budovat svůj vlastní vnitřní svět, v němž se čas, dávající věcem vznik a zanikat a proměňující všechno, stává ústředním motivem reflexivních veršů, jejichž

charakteristickým znakem zůstává obraznost a melodický verš (*Tvůj hlas, Tonoucí stíny, Dvě minuty ticha*). Východisko z této vnitřní uzavřenosti nalézá H. nejprve v tvůrčím činu, nabývajícím nadosobní platnosti a tím také překonávajícím diktát času (*Máchovske variace*), a nakonec – v době ohrožení republiky fašismem – v tradici, v kontinuitě rodu a národa (*Domov, Jan houslista, Zahrada Popelčina*). Zvláště v závěrečné básni sbírky *Domov*, ve *Zpěvu rodné země*, který vznikl na jaře 1938 v době obsazení Rakouska fašistickým Německem „z úzkosti o rodnou zemi a z potřeby víry“, se čas definitivně proměňuje v zdroj naděje. Bere na sebe konkrétní podobu koloběhu zrodu a smrti, nepřetržitě sledu pokolení, jako záruky trvalé existence národa; utvrzuje tak přesvědčení, že lid této země překoná i těžké osudové chvíle. Takto pojatý čas současně probouzí i vědomí historičnosti, stálého střídání chvil radosti a štěstí s dobami utrpení a žalu v dějinách národa. – Méně rozsáhlá je H. činnost prozaická; má většinou publicistický charakter a spontánně reaguje na prožité společenské události. Odraz první světové války na malém městě zachytil H. v románu *Hladový rok*, boje se sociálně demokratickou pravici o Lidový dům v klíčovém románu *Socialistická naděje*, vývoj komunistického hnutí ve třicátých letech a vztah jedince a hnutí usiluje řešit v nejrozsáhlejší díle *Dech na skle*. Obsáhla je naopak H. aktivita kulturně publicistická, komentující zpravidla vztah politiky a revolučního umění, a literárněkritická (též v podobě četných doslovů). H. se v ní jeví jako poučený a neúnavný analytik vývojových cest české poezie mezi oběma válkami. Mimořádného dosahu nabyly H. překlady, zvláště klasické ruské a sovětské poezie (Puškinův Eugen Oněgin, Lermontovův Démon, lyrika Jeseninova, Pasternakova aj.). Překlady německy psané poezie (R. Dehmel, J. W. Goethe, H. Hofmannstahl, A. Chamisso, N. Lenau, F. Nietzsche, F. Schiller aj.) i skladby I. Mažuraniče vyšly knižně až posmrtně.

PSEUDONYMY, ŠIFRY: Disk, Jakub Hron, Jan Hron (Vesna 1908, první verše), Jiří Klas, Jiří Nový; A. (Telegraf), a, -a., -ja- (Večerník Rudého práva 1921), J. H., -jh-, jh., -o-, -or-, -r-, -ra, Ramazer (společná šifra s K. Z. Klímou a J. Münzerem v Čes. slově). ■ PŘÍSPĚVKY in: A-Zet (1930–39); Akademie (1915–20); sb. Albert Pražák 1880–1940 (1940); Almanach Kmene (1930–38, posmrtně 1948); Avantgarda (1925–27); sb. Básníkův rok (1936); sb. Bezru-

čův hlas (1940); Bibliofil český (1929); Blok (1931); Budoucnost (1919); Cesta (1918/19); Červen (1918–21); Čes. kultura (1912/13); sb. České jaro (1940); Čes. slovo (1929–40); Čes. dělník (1940–41); Čin (1929–36); Čteme (1938–40); Dámské besedy (1912, 1915); Dělnický kalendář... (1916–17); Den (1920–21); Die rote Fahne (1935); Domov a svět (1928–29); sb. E. Lešehradovi (1937); Elán (1930); ELK (1936–37); Eva (1931–41); sb. Fronta (1927); sb. F. X. Šaldovi (1932); Goethův sborník (1932); Haló noviny (1935); sb. Hlasy domova (Paříž 1940); Horkého týdeník (1909); Host (1923–28); Hovory o knihách (1937–38); Hovory Sfinx (1929–30); alm. Chudým dětem (1937, Živý Vrchlický); sb. In memoriam F. B. (Borový) (1937); Index (1931, 1935); sb. K. H. Mácha (1937); sb. Kde domov můj (1940); Klas (1930–38); Kmen (1919–21); Kmen (1926–29); Knihy a čtenáři (1941); Kohoutek (1923–27); Kolo (1934–40); Komunist (1921–22); Komunistická mládež (1922–23); Komunistická revue (1928–29); Komunistický kalendář (1923); Komunistka (1923–24); sb. Kouzlo hraček (1940); Kritický měsíčník (1938–41, 1945); Kritika (1924); Kvart (1930–37); Květy (1913); Kultura doby (1938); Kytice (posmrtně 1945–47; 1947 Několik vzpomínek z dětství a rodného kraje...); Levá fronta (1931); Lid. noviny (1929–40); Listy pro umění a kritiku (1933–37); Lit. noviny (1927–38); Lit. rozhledy (1928–30); Lit. svět (1928); Lumír (1931, 1939); sb. Má vlast (1940); Magazín DP (1933–37); sb. Maheňovi k padesátinám (1933); Mladé proudy (1930–34); Moderní revue (1913–18); Most (1922); Nár. obzor (1914); Nár. osvobození (1926–36, příležitostně); Nár. práce (1939–41); sb. Naše maminky (1933); Naše republika (1937); Naše řeč (1938); Nová scéna (1929); Nové Rusko (1926); Novoročenka Klubu umělců (1939); sb. O Zdeňku Nejedlém (1938); Orfeus (1920); Památník k šedesátiletí reálného gymnázia v Roudnici (1937); Panoráma (1928–40); Pestrý týden (1926–36); Plán (1929–32); Podřipan (1916–18); sb. Podřipsko (1925); Podřipský kraj (1938); Pondělní noviny (1924–25); Praha-Moskva (1936–37); Pramen (Plzeň, 1925); Pravda (1924–26); Pravda čes. Západu (1922–26); Právo lidu a Večerník PL (1914–20, 1935–38 příležitostně); Pražský ilustrovaný zpravodaj (1930); Program D (1936–41); Proletkult (1922–23); sb. Prosinec (1921); Přítomnost (1934); Radiójournál (1929–40); Ranní noviny (1933–38); ReD (1927–29); Reflektor (1925–28); Republika (1919); Ročenka Klubu přátel J. Vrchlického (1939); Ročenka Rozhledů po literatuře a umění (1933); Rozhledy (1935–36); Rozhledy po literatuře a umění (1932–34); Rozpravy Aventina (1925–33); Rudé květy (1913–14); Rudé právo (1920–29); Rudé právo večerní a Rudý večerník (1921–29); Rudé proudy (Roudnice n. L., 1910–14); Sborník SVU Mánes 1938–1945 (1947); 70 let Horova státního reálného gymnázia v Roudnici n. L. (1947); Sever a východ (1925–30); Signál (1928); Slovo a slovesnost (1936); Sobota (1930–38); Sociální demokrat (1919–20); sb. Srdce vlasti (1940); Sršatec

(1922–24); sb. Strážce tradice (1940); Středisko (1934); Studentský časopis (1936–41); Svět sovětů (1937–38); Světový zdroj zábavy a poučení (1940); Světozor (1933–40); sb. Španělsko (1937); sb. Španělsko v nás (1937); Švanda dudák (1911); Telegraf (1929–40); Topičův sborník (1919); Trn (1924–30); Tvar (1931); Tvorba (1925–29); U (1936–38); sb. U (1937); sb. U vrbiček (1934); V boj (1939); sb. Vám ve vlaku (1938); sb. Věčný Mácha (1940); sb. Věčný Puškin (1937); sb. Verše na zeď (1937); Vesna (1908); Věstník hl. města Prahy (1937); alm. Víno (1930); Vlastivědný sborník Podřípska (1924–32); Volné směry (1933–36); sb. Všem navzdory (1938); Výboj (1921–25); Vzdělávatel (1927–32); Zájmy čs. obchod. a doprav. dělníků (1924–27); sb. Zborov 1917–1937 (1937); Země (1919); Země sovětů (1935); Zvon (1910–19); Žena (1923); Ženské noviny (1919); Život (1930–38). ■ KNIŽNĚ. *Beletrie a práce o literatuře*: Básně (1915, 1924 přeprac. s tit. První kniha básní); Strom v květu (BB 1920); Pracující den (BB 1920); Srdce a vřava světa (BB 1922); Hliněný babylón (PP 1922, pak in Probuzení); Socialistická naděje (R 1922); Kultura a třídní vědomí (studie, 1922); Bouřlivé jaro (BB 1923); Z politické svatyně (BB 1924); Itálie (BB 1925); Probuzení (PP 1925); Hladový rok (R 1926); Struny ve větru (BB 1927); Mít křídla (BB 1928); Smrt manželů Pivodových (P 1928); Deset let (B 1929); Literatura a politika (studie, 1929); Tvůj hlas (BB 1930; vyd. 1931 obs. též některé verše z knihy Mít křídla); Chvilé v Estonsku (F 1932); Tonoucí stíny (BB 1933); Dvě minuty ticha (BB 1934); Popelec (BB 1934); Karel Toman (studie, 1935); Tiché poselství (BB 1936); Máchovské variace (BB 1936); Domov (BB 1938); Dech na skle (R 1938); Básník a mateřský jazyk (přednáška, 1938); Jan houslista (B 1939); Zahrada Popelčina (BB 1940); – posmrtně: Zápisky z nemoci (BB 1945); Život a dílo básníka Aneliho (B 1945); Proud (BB 1946); Pokušení (torzo B z 1945; 1946); Pozdravy (BB 1949, ed. A. M. Piša); Zapomenuté básně (1951, Dílo J. H. sv. 6, ed. A. M. Piša); Kniha satiry a rozmaru (BB 1953, obs. též knižně nevydané verše z 1922–45; Dílo J. H. sv. 13, ed. A. M. Piša); Poezie a život (kritiky, 1959, Dílo J. H. sv. 15, ed. A. M. Piša); Dny a lidé (FF 1961, Dílo J. H. sv. 16, ed. A. M. Piša); Rané verše J. H. (Lit. archiv 1978–80; 1982, ed. J. Mourková, J. Višková); mimoto množství drobných bibliofilských tisků. – *Překlady*: G. Orenburgskij (S. I. Gusev): Země otců (1924, pseud. Jiří Nový); Jimmie Dolar (M. S. Šagiňan): Američané v Leningradě čili Mess Mend (1925); M. S. Šagiňan: Dobrodružství ruské dámy (1925); I. Erenburg: Láska Jeanny Neuillové (1925, s F. Piškem); S. Jesenin: O Rusku a revoluci (1926, s B. Mathesiem) + Jiná země (1927, s B. Mathesiem; 1940 in Modrává Rus); A. Tarasov-Rodionov: Čokoláda (1927); M. Gorkij: Podnik Artamonových (1928); V. Katajev: Defraudanti (1930, s M. Vaňkem); L. N. Tolstoj: Vzkříšení 1, 2 (1930); B. Pasternak: Lyrika (1935); A. S. Puškin: Eugen Oněgin (1937) + Cikáni (1938, in A.

S. P.: Povídky veršem i prózou); M. J. Lermontov: Démon (1939) + Bratr smutek (1941, s M. Marčanovou, B. Mathesiem); Hvězdy nad Triglavem (výbor ze slovinské poezie, 1940, s jinými); – posmrtně: I. Mažuranić: Smrt Smail-agy Čengiče (1947); Kniha slovanské poezie (1951, Dílo J. H. sv. 11, ed. A. M. Piša); Z německé poezie (1954, Dílo J. H. sv. 14, ed. A. M. Piša). – *Výbory*: Toman, Hora, Wolker (1926, ed. J. Čeněk, V. Vylefal); Vybrané básně J. Hory (1942, ed. autor); Od první do poslední (1947, ed. M. Novotný); Pod zvonom Řípu (Roudnice n. L. 1947, ed. autor); Sen o zítřku pracujících (pro ml., 1950, ed. F. Tenčík); Pracující den a jiné básně (1952, ed. A. M. Piša); Výbor z básní (1954, ed. F. Buriánek); Básně (1955, ed. L. Fikar); Rodný kraj v díle J. H. (1955, ed. J. Hauft); Lásku dej lásce (pro ml., 1958, ed. A. M. Piša); Čas, bratr mého srdce (1965, ed. F. Hrubín); Loď se zlatem (milostná poezie, 1971, ed. L. Fikar); Básně (1975, ed. B. Štorek); Na neshledanou, vteřiny (1978, ed. Z. Trochová); Rozkvetlá větev (1978, ed. V. Kún); Kořist smyslů (1979, ed. Z. Pešat); Duch stále se rodící (kritické stati, 1981, ed. J. Višková); Šetřte láskou (1984, ed. J. Mourková); Prsty bílého hvězdáře (1985, ed. Z. Pešat). – *Souborná vydání*: Dílo (nakl. F. Borový, 1927–40, 13 sv.); Dílo J. H. (nakl. F. Borový, od 1949 Čs. spisovatel, 1946–61, 16 sv., ed. M. Novotný, A. M. Piša). ■ SCÉNICKY. *Překlad*: G. Kaiser: Kolportážní příběh (1924). ■ KORESPONDENCE: J. Mourková: Z korespondence J. H. (J. Pokornému z 1909–15), ČLit 1961, s. 351; J. Mourková, J. Višková: Korespondence J. H. z let 1909–1919 (J. Pokornému z 1909–19, Z. Janouškové z 1917–19), LA PNP 19–20, 1987. ■ REDIGOVAL časopisy: Lit. noviny (1931/32 s A. Hoffmeisterem, 1932 s A. Hoffmeisterem, E. Vachkem), Plán (1929–32; roč. 1, 1929/30 do č. 8 s F. Halasem, P. Levitem, O. Mrkvičkou); sborníky: Komunistický kalendář na rok 1922 (1921), Almanach Kmene 1931–32 (1931), F. X. Šaldovi (1933, s kruhem přátel), Věčný Mácha (1940, s jinými), Hvězdy nad Triglavem (1940, s O. Berkopcem); knižnici: Postavy a dílo (1935–38). ■ USPOŘÁDAL A VYDAL: S. K. Neumann: Básně (výbor, 1928, s J. Seifertem); J. Seifert: Básně (výbor, 1929); Mladá česká poezie (výbor, 1931); A. Macek: Výbor z díla (1932); Průvodce dnešního čtenáře. Z knih Kmene ... (1934, s L. Vokrovou-Ambrosiovou). ■

BIBLIOGRAFIE: O. Jirečková, J. Kuncová: Dílo J. H. (1960, Městská lidová knihovna Praha); S. Mouchová: Soupis knižního díla (1971, Čs. spisovatel). ■ LITERATURA: sb. Dík a pozdrav (1941, ed. F. Halas, B. Novák); sb. In memoriam J. H. (Kolín 1945, ed. R. Horálek, J. Svatá, J. Hausmann); F. Nechvátal: Tiché poselství J. H. (Prostějov 1945); J. H. (sb. nekrologů, 1945, ed. V. J. Krýsa); V. Černý: Zpěv duše (1946); B. Pernica: Básník J. H. (1946); J. Kastl: Národní umělec J. H. (Plzeň 1946); A. M. Piša: J. H. (1947); F. X. Šalda: Z dopisů J. Horovi (1947); J. Lin-

hart: Jan houslista J. H. (1947); F. Černý: Rod J. H. (1957); J. Mourková: J. H. (1981). ■● ref. Básně: -pa- (F. S. Procházka), Zvon 16, 1915/16, s. 26; K. Fiala, MR 1916, sv. 30, s. 34; A. N. (Novák), Lumír 1916, s. 329; K. (F. V. Krejčí), PL 1. 1. 1916 ●; ● ref. Strom v květu: A. N. (Novák), Lumír 47, 1918/20, s. 475; M. Rutte, Cesta 2, 1919/20, s. 670; J. Krecar, MR 1919/20, sv. 35, s. 356 ●; ● ref. Pracující den: A. Macek, PL 20. 6. 1920; J. V. Sedlák, Tribuna 1. 8. 1920; M. Rutte, Cesta 3, 1920/21, s. 599; -pa- (F. S. Procházka), Zvon 20, 1919/20, s. 668; k tomu polemika: A. Macek: Básník třídní, PL 14. 8. 1920 ●; ● ref. Socialistická naděje: A. M. (Macek), RP 28. 5. 1922; M. Pujmanová-Hennerová, Tribuna 4. 6. 1922 ●; ● ref. Srdce a vřava světa: A. N. (Novák), Lumír 1922, s. 552; M. Pujmanová-Hennerová, Tribuna 9. 10. 1922 ●; A. M. Piša in Soudy, boje a výzvy (1922); F. Götz in Anarchie v nejmladší české poezii (1922); J. Knap: J. H., básník socialistický, Přerod 1, 1922/23, s. 26; ● ref. Bouřlivé jaro: F. Götz, Host 3, 1923/24, s. 25; B. Vlček, Cesta 6, 1923/24, s. 279; Z. Kalista, Přerod 2, 1923/24, s. 16 ●; ● ref. Itálie: fxš (F. X. Šalda), Tvorba 1, 1925/26 → KP 13 (1963); P. Fraenkl, Host 4, 1924/25, s. 308; F. Götz, NO 7. 6. 1925; A. N. (Novák), LidN 28. 6. 1925; Fred (B. Václavek), RP 26. 7. 1925 ●; A. C. Nor: H. poezie, Sever a východ 1925, s. 121; J. B. Čapek: Prozaické dílo J. H., Host 5, 1925/26, s. 113; ● ref. Hladový rok: F. Götz, NO 31. 10. 1926; M. Pujmanová-Hennerová, Tribuna 21. 11. 1926; B. Václavek, RP 5. 12. 1926 ●; F. Götz in Jasnici se horizont (1926); A. M. Piša in Směry a cíle (1927); B. Václavek in Od umění k tvorbě (1927); ● ref. Struny ve větru: F. X. Šalda, Kmen 2, 1928/29, s. 70, rozšíř. → O nejmladší poezii české (1928); A. N. (Novák), LidN 29. 5. 1927; J. B. Čapek, Host 6, 1926/27, s. 239; A. M. Piša, Sever a východ 1927, s. 233 → Dvacátá léta (1969); Z. Kalista, Cesta 10, 1927/28, s. 139 ●; ● ref. Mít křídla: F. X. Šalda, ŠZáp 1, 1928/29 → O umění (1955); -jef- (J. Fučík), Tvorba 1929, s. 87 ●; ● ref. Deset let: A. N. (Novák), LidN 11. 8. 1929; AMP (A. M. Piša), PL 28. 9. 1929 → Dvacátá léta (1969); F. X. Šalda, ŠZáp 2, 1929/30, s. 121; -js. (J. Seifert), LitN 1929, č. 16; J. Z. Zahradníček, Tvar 1929, s. 395; B. V. (Václavek), ReD 3, 1929/31 → Kritické stati z třicátých let (1975) ●; B. V. (Václavek): Básník J. H., Reflektor 1929, s. 47; A. M. Piša: J. H., Čin 2, 1930/31, s. 266; F. Götz in Básnický dnešek (1931); ● ref. Tvůj hlas: AMP (A. M. Piša), PL 5. 4. 1931 → Třicátá léta (1971); A. Novák, LidN 14. 6. 1931; B. Polan, LitN 5, 1930/31, č. 12; B. Novák, Lumír 57, 1930/31, s. 548 ●; ● ref. Tonoucí stíny: F. X. Šalda, ŠZáp 5, 1932/33 → Kritické glosy k nové poezii české (1939); AMP (A. M. Piša), Čin 4, 1932/33 → Třicátá léta (1971); F. Götz, NO 4. 12. 1932; A. N. (Novák), LidN 24. 12. 1932 ●; ● ref. Dvě minuty ticha: F. X. Šalda, ŠZáp 7, 1934/35 → Kritické glosy k nové poezii české (1939); B. V. (Václavek), Středisko 1934, s. 101; V. Hrbek (Z. Kalista), Lumír 61, 1934/35, s. 38; F. Götz, Čin 1934, s. 562; A. N. (Novák), LidN 29. 7.

1934; AMP (A. M. Piša), Panoráma 1934, s. 68 → Třicátá léta (1971) ●; O. Králík: K struktuře díla J. H., Život 13, 1934/35, s. 129; B. Polan: ref. J. H.: Karel Toman, Čin 1935, s. 245; ● ref. Tiché poselství: A. N. (Novák), LidN 29. 3. 1936; AMP (A. M. Piša), PL 29. 3. 1936 → Třicátá léta (1971); -á- (J. Rybák), RP 10. 4. 1936; B. V. (Václavek), Index 1936, s. 77; O. Králík, LUK 1936, s. 154; V. Černý, LitN 7, 1935/36, č. 15; B. Polan, Čin 1936, s. 199 (též o Máchovských variacích) → Život a doba (1964) ●; ● ref. Máchovské variace: A. N. (Novák), LidN 10. 5. 1936; B. V. (Václavek), U 1936, s. 375 → Kritické stati z třicátých let (1975); P. Fraenkl, LUK 1936, s. 206; F. Götz, NO 10. 5. 1936; V. Černý, LitN 8, 1935/36, č. 20 ●; F. Götz: Situace české lyriky, LitN 9, 1936/37, č. 11; F. Halas: O J. H., Program D 37, s. 175 → Imageny (1971); F. Götz: Proměny české lyriky, LitN 10, 1937/38, č. 8; ● ref. Domov: B. Václavek, U 1938, s. 244 → Kritické stati z třicátých let (1975); B. Slavík, Zvon 39, 1938/39, s. 139; F. Götz, NO 19. 5. 1938; V. Černý, KM 1939, s. 30; AMP (A. M. Piša), PL 29. 5. 1938; A. N. (Novák), LidN 12. 6. 1938; J. V. Sedlák, Venkov 31. 8. 1938 ●; AMP (A. M. Piša): ref. Dech na skle, Nár. práce 8. 1. 1939; ● ref. Jan houslista: F. Götz, Čteme 2, 1939/40, s. 43 → Literatura mezi dvěma válkami (1984); J. B. Č. (Čapek), Naše doba 47, 1939/40, s. 439; B. Fučík, Akord 7, 1939/40, s. 279; AMP (A. M. Piša), Nár. práce 24. 12. 1939 → Třicátá léta (1971); B. Jedlička, LidN 26. 12. 1939; J. V. Sedlák, Venkov 6. 4. 1940; V. Černý, KM 1940, s. 32 ●; ● ref. Zahrada Popelčina: F. Götz, NO 8. 12. 1940; J. Pilař, Venkov 12. 12. 1940; J. Strnadel, Panoráma 1941, s. 106 ●; F. Hrubín: Básník plynoucího času, Kniha a čtenář 1940, s. 71 → Drahokam domova (1976); J. B. Čapek: Kosmická poezie Nerudova a Horova, Naše doba 48, 1940/41, s. 577 → Znění ducha a slova (1948); A. M. Piša: Media in vita, KM 1941, s. 193 + Sociální poezie J. H., Děln. osvěta 1941, s. 129, 167; J. Mach: Římská vzpomínka na J. H., Marginálie 18, 1944/46; Z. Horová: In memoriam, Kytice 1, 1945/46, s. 333; O. Berkopec: J. H. a Jihoslovane, Mladá fronta 10. 7. 1945; B. Fučík: Básník ticha, Vyšehrad 1945, č. 1; ● ref. Zápisky z nemoci: V. Černý, KM 1945, s. 163; M. Sedloň, RP 26. 8. 1945; J. Pilař, Zeměd. noviny 26. 8. 1945; vbk (V. Běhounek), Práce 29. 8. 1945; Z. Urbánek, NO 30. 8. 1945; K. P. (Polák), PL 2. 9. 1945; hoř. (J. Hořec), Mladá fronta 13. 10. 1945; J. Janů, Svob. noviny 27. 10. 1945 ●; M. Novotný, A. M. Piša: doslovy in Dílo J. H. (1946–61); Z. Horová: Básník u nás, sb. Bolešlavsko (1947); A. M. Piša: Strom v květu, KM 1947, s. 21 + Básník tažení proti smrti, Kytice 1947, s. 294; V. Pekárek: O J. H., Var 1948, s. 236 → Díla a osobnosti (1977); J. Závada: H. překlad Eugena Oněgina, LidN 5. 6. 1948; V. Borek in J. H.: Socialistická naděje (1949); A. Pražák: Puškinův zásah do H. života a díla, sb. Puškin u nás (1949); J. Jiša: Jesenin a cesta J. H., Slovesná věda 1950, s. 19; F. Vodička: Úkoly literární historie při studiu otázek uměleckého

mistrovství, SaS 13, 1951/52, s. 118; F. Buriánek: ref. Zapomenuté básně, NŽ 1951, s. 1266 + in J. H.: Pracující den a jiné básně (1952); P. Jilemnický in Bojuje se mečem (1954); A. M. Piša in J. H.: Básně (1955); L. Kundera: ref. překl. Z německé poezie, HD 1954, s. 366; J. Strnadel: Člověkem být je být dělníkem, NŽ 1955, s. 599; F. Buriánek: Zamyšlení nad H. dílem, LitN 1955, č. 25; J. Mourková: J. H. a Slovensko, Kulturní život 1957, č. 24; J. Brabec: J. H., Kulturně politický kalendář 1960 (1959); M. Nosek: J. H. kritik, ČLit 1960, s. 451; M. Suchomel: Zpěv revolty a smíření, HD 1960, s. 272; J. Hájek: J. H., Plamen 1961, č. 3 → Osudy a cíle (1961, přeprac. s tit. Básník a revoluce) a Lektorosty (1974, přeprac. s tit. J. H.) + in J. H.: Zahradu Popelčína (1961); J. Mourková in J. H.: Domov a jiné básně (1961); A. M. Piša in Stopami poezie (1962); J. Mourková: J. H. a některé otázky naší avantgardy, ČLit 1964, s. 213; V. Justl: J. H., Kulturně politický kalendář 1965 (1964); F. Hrubín in J. H.: Čas, bratr mého srdce (1965) + in Lásky (1965); V. Závada: Ze vzpomínek na J. H., Roudnický kult. měsíčník 1966, č. 6 → Krajina a lidé mého srdce (1975); Z. Kalista in Tváře ve stínu (1969); J. Palivec in Poezie stále budoucí (1969); J. Mourková: J. H. kritik v boji za proletářskou literaturu, sb. Václavkova Olomouc 1967 (1970); F. Valouch: J. H., sb. Česká poezie v období Mnichova (1970); B. Štorek: Vývoj a jednota básnického díla J. H., sb. KSČ a literatura (1971); M. Pohorský in J. H.: Socialistická naděje → Portréty a problémy (1974); Š. Vlašín in J. H.: Hladový rok (1973); B. Štorek in J. H.: Básně (1975); B. Dohnal in Zápas o tvar (1977); J. Mourková: O vztahu J. H. k Sovětskému svazu, Lit. archiv 1975 (1978) + Několik poznámek o vlivu S. K. Neumanna na počátky básnické tvorby J. H., ČLit 1975, s. 312 + H. básnické počátky, Tvorba 1976, č. 29; Z. Trochová in J. H.: Na neshledanou, vteřiny (1978); E. Urx in Umění a proletariát (1979); Z. Pešat in J. H.: Kořist smyslů (1979) → Dialogy s poezií (1985); F. Buriánek in Z moderní české literatury (1980) + in Česká literatura první poloviny 20. století (1981); J. Mourková in J. H.: Duch stále se rodící (1981); M. Mravcová: J. H. – literární kritik a teoretik, sb. Spoluvytvářet pravdu zítřka (1982); J. Mourková, J. Víšková: Rané verše J. H., Lit. archiv 1978–80 (1982); M. Pišut: J. H. ve slovenských souvislostech, Lit. měsíčník 1983, č. 2; M. Tomčík in Poézia na križovatkách času (1983); J. Mourková in J. H.: Šetřte láskou (1984); F. Buriánek: Odkaz českého básníka, Lit. měsíčník 1985, č. 6; Z. Pešat in J. H.: Prsty bílého hvězdáře (1985); J. Rambousek: H. básnické skladby z let 1939–1945, Sb. prací ped. fak. Brno, ř. jazyková a literární č. 25 (1991).

zp

Jiří Horák

* 4. 12. 1884 Benešov

† 14. 8. 1975 Praha

Představitel literárněvědné slavistiky, etnograf a folklorista. Zabýval se srovnávacím studiem slovanských literatur, slovanskou lidovou slovesností, hlavně písněmi a pohádkami, i dějinami slavistiky a českého a slovenského národopisu.

Podepisoval se i Jur Horák. – Po maturitě na gymnáziu v Praze (1902) studoval 1902–06 slavistiku a germanistiku na pražské české univerzitě, kde byl žákem J. Polívky a J. Máchala (doktorát 1916 prací *Tři čeští spisovatelé v Haliči*), i na univerzitě německé. 1906–19 učil v Praze na novoměstské reálce a vinohradském gymnáziu. 1919 se habilitoval na UK pro obor srovnávacích literatur a lidového podání slovanského (pracemi *Slovanské vlivy v literatuře české a Ukrajinské látky v literatuře české do r. 1874*). 1922–26 byl mimořádným profesorem tohoto oboru na Masarykově univerzitě v Brně, 1927–53 jako nástupce J. Máchala řádným profesorem UK (1932–33 děkan filoz. fakulty). Od 1932 zde působil také jako náměstek ředitele, od 1936 jako ředitel Semináře pro slovanskou filologii. Byl členem Výboru pro lidovou píseň v Čechách, od 1919 jednatelem, od 1939 předsedou Státního ústavu pro lidovou píseň, 1928–32 předsedou Národopisné společnosti československé, 1929 generálním sekretářem 1. sjezdu slovanských filologů v Praze, dále spoluzakladatelem Literárněhistorické společnosti (1934), spoluautorem encyklopedických děl (Ottův slovník naučný nové doby, Masarykův slovník naučný, Čs. vlastivěda), členem uměleckého poradního sboru ELKu aj. Za okupace osvědčil jako předseda Státního ústavu pro lidovou píseň protifašistický postoj, 1944–45 byl vězněn na Pankráci. 1945–48 vykonával funkci velvyslance v SSSR. Po přičlenění Státního výboru pro lidovou píseň k ČSAV (1952) se stal vedoucím Kabinetu pro lidovou píseň, 1956–63 byl ředitelem, od 1964 vedoucím vědeckým pracovníkem Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV. 1956 byl zvolen akademikem ČSAV. Z jeho četných cest do zahraničí byly významné zejm. návštěva Petrohradu 1921, jež pozitivně ovlivnila jeho vztah k sovětské kultuře, a přednáškové turné po Jugoslávii (1935, Bělehrad, Záhřeb, Lublaň) a po Francii (1937, Lyon, Paříž, Štrasburk).

H. dlouholetá vědecká činnost tíhla ke třem vzájemně souvisejícím oblastem: k ústní lidové slovesnosti, ke srovnávacímu studiu slovanských literatur a k dějinám slavistiky. Jako literární vědec se H. obracel převážně k 19. a 20. století, zvláště k českému obrození a k dílům ruských klasiků, a uplatňoval komparatistickou metodu s důrazem na analytickou složku a na úplnost zkoumaného materiálu. Širší slovanský zřetel a zájem o vztahové otázky měly přirozené východisko v problematice bohemistické v souladu s tradiční představou o slovanské kulturní jednotě a vzájemnosti, opírající se o vztahy k Rusku. V několika studiích zkoumal H. slovanské (zejm. ruské, ukrajinské a polské) motivy v české literatuře (K. J. Erben, J. V. Frič, V. Beneš Třebízský), ohlas českého písemnictví ve slovanských literaturách (K. H. Mácha) a česko-slovanské kulturní vztahy (*Tři čeští spisovatelé v Haliči*). Podstatnou část svých bohemistických prací zaměřil na vztah českých spisovatelů k folklórní tvorbě (F. L. Čelakovský, K. J. Erben). K dějinám české slavistiky přispěl hlavně pracemi o P. J. Šafaříkovi (*P. J. Šafařík a jeho evropský význam*), J. Polívkoví, J. Máchalovi, V. Tillovi aj. Z ostatních slovanských literatur věnoval pozornost především ruským klasikům 19. století (F. M. Dostojevskij, I. S. Turgeněv, L. N. Tolstoj aj.), dále literatuře sovětské (M. Gorkij), spisovatelům ukrajinským (I. Franko, T. Ševčenko) a polským (J. Kochanowski, A. Mickiewicz). V badatelské činnosti věnované studiu ústních tradic a národopisu dával H. přednost sociologickému přístupu před zájmem o formální stránku děl. Odmítal názor o genetickém rozdílu mezi literaturou a lidovým podáním, při jehož zkoumání vycházel z metodologických zásad Polívkových. Základní význam mají H. kritická, s pronikavou znalostí komentovaná vydání ústní slovesnosti, zvl. české a slovenské. Zejména z edic pohádek byly pořízeny překlady do mnoha evropských jazyků.

ŠIFRY: J. H., jh. ■ **PŘÍSPĚVKY in:** sb. Adamu Mickiewiczovi 1834–1934 (1934); Agrární archiv (1918); sb. Alois Jirásek (1921); Almanach ČAVU (1926); Antropologie (1924); sb. A. S. Mágrovi k padesátým narozeninám (1937); Archiv für slawische Philologie (1911); sb. Beiträge zur Sprachwissenschaft, Volkskunde und Literaturforschung (Berlín 1965); sb. Co číst z literatur slovanských 1, 2 (1935); sb. Co daly naše země Evropě a lidstvu 2 (1940); Čas (1921–22); ČČM (1913, 1915, 1930); Časopis pro moderní filologii (1913, 1931–40); Čechoslovák (1927); Čes. osvěta (1940); Čes. věda (1915–26); Čes. slovo (1937); Česko-

sl. etnografie (1954–62); sb. Českosl. vlastivěda (d. 2, Člověk, 1933; ř. 2, Národopis, 1936); sb. Českosl. přednášky pro 6. mezinárodní sjezd slavistů v Praze (1968); sb. Československo Sovětskému svazu k 20. výročí (1937); Českosl.-jihoslovenská revue (1935); Čes. časopis historický (1939); Čes. lid (1953–68); Čes. svět (1922); Dějiny a současnost (1959); Demos (Berlín, 1960–61); Deutsches Jahrbuch für Volkskunde (Berlín, 1963); sb. 2. Międzynarodowy Zjazd Slawistów (Varšava 1934); Ethnologia Slavica (1971); Etnografia polska (Vratislav, 1960–61); L'Europe centrale (1931); Fabula (Záp. Berlín, 1967); Historica (1959–63); sb. Hudba a národ (1940); Hudební rozhledy (1954); sb. Idea československého státu (1936); sb. Institut international d'anthropologie, IIe Session (Paříž 1926); sb. Jan Karník – dr. Josef Svitil. 1870–1930 (1930); sb. Jan Laichter (1935); Javisko (Bratislava, 1964); sb. Josef Dobrovský 1753–1829 (1929); sb. K. H. Mácha (1937); sb. Kiril Christov 1875–1937 (Sofie 1938); Klub (1960); Lesnická práce (Písek, 1942); sb. L. N. Tolstoj (1929); Lětopis (Budyšin, 1970); Lid. noviny (1921–41); Listy filologické (1905–16, 1930); Lužica (Budyšin, 1932); Měsíčník dorostu Červeného kříže (1921–23); Mladý venkov (1935); Nár. divadlo (1934–37); Nár. listy (1932); Nár. práce (1940); Národop. věstník československý (1906–33, 1950–52); Naše doba (1923–36); Naše řeč (1939); Naše Valašsko (Val. Meziříčí, 1940); Naše věda (1922–26); Naše zprávy (1940); Naukový zborník (Svidník, 1967); Nové Atheneum (1920); sb. O Dostojevskom (1933); sb. O pohádkách (1960); sb. O Zdeňku Nejedlém (1938); sb. Padesát let Slovanské knihovny v Praze (1976); sb. Pamětník 2. Zjazdu Słowiańskich Geografów i Etnografów w Polsce w r. 1927 (Krakov 1930); sb. Pamětník Zjazdu naukowego im. Jana Kochanowskiego (Krakov 1931); Panoráma (1935); Pestrý týden (1932); Prager Presse (1921–37); Prager Rundschau (1931–38); Praha–Moskva (1936); Právo lidu (1938); sb. 1. sjezd slovanských filologů v Praze (1929); sb. Přednášky Slovanského ústavu v Praze (1931); sb. Puškin u nás (1949); sb. Rad kongresa folklorista Jugoslavijske 6 (Bled 1959); Revue des études slaves (Paříž, 1921, 1961–62); Revue des travaux scientifiques tchécoslovaques (1924–31); Ročenka Slovanského ústavu v Praze (1930–39); sb. Rovnocennost evropských plemen a cesty k jejich ušlechťování (1934); Rozprawy Aventina (1931–32); Rudé právo (1956); Ruch Słowiański (Lvov, 1930); Sborník Archeolog. ústavu ČSAV (Brno, 1965); Sborník Matice slovenskej pre jazykozpyt, národopis a lit. históriu (1922–23); Sborník prací 1. sjezdu slovanských filologů v Praze 1929 (1932); Sborník prací věnovaných prof. dru Janu Máchalovi k 70. narozeninám (1925); Sborník prací věnovaných prof. dr. J. Polívkoví k 60. narozeninám (1918); Slavia (1923); Slavjane (Moskva, 1946); Slavische Rundschau (1930–39); sb. Slawisch-deutsche Wechselbeziehungen in Sprache, Literatur und Kultur (Berlín 1969); sb. Slovanská spolupráce

(1933); sb. Slovanství vzájemnost 1836–1936 (1938); Slovanství přehled (1928–29, 1956–57); Slovanství přehled 1914–1924 (1925); Slovanství sborník věnovaný prof. F. Pastrnkovi k 70. narozeninám (1923); sb. Slovenská čítanka (1925); Slovenská literatura (1956); Slovanství národopis (1963); Slovanství věda (1950); Sovetskaja etnografija (Moskva, 1964); sb. Strážce tradice (1940); Střední škola (1937); sb. Studie a vzpomínky prof. dru A. Novákoví k 50. narozeninám (1930); sb. 6. mezinárodní sjezd slavistů v Praze 1968 (1968); sb. 3. Mezinárodní kongres slavista (Bělehrad, 1939); sb. Univerzita Karlova v Praze v r. 1932–33 (1935); sb. Věčný Puškin (1937); Venkov (1929–31); Věstník ČAVU (1950); Věstník ČSAV (1955, 1962); Věstník 1. říšského sjezdu čs. učitelů vysokých škol (1922); Vojenská čítanka 2 (1926); Výr. zpráva čes. gymnázia na Král. Vinohradech (1911–19); sb. Z dějin české literatury (1920); sb. Z dějin východní Evropy a Slovanstva (1928); sb. Z doby Boženy Němcové 1 (alm. Chudým dětem, 1941); Zborník Slovenského národného múzea (Martin, 1969); Zborník za narodni život i običaje južnih Slavena (Záhřeb, 1962); Zeitschrift des Vereines für Volkskunde (Berlin, 1917); Zpráva o jednání sjezdu národopisných pracovníků československých (1924); Zprávy Společnosti českosl. národopisců (1960). ■ KNIŽNĚ. *Práce o literatuře a lidové slovesnosti*: Prof. dr. Jiří Polívka (1928); České písně lidové a národní na deskách Ultraphon (1940); Naše lidová píseň (1946); Z dějin literatur slovanských (1948, ed. J. Dolanský, J. Thon). – *Překlady*: Ivan Bykovič a jiné pohádky (1923); N. E. Ončukov, D. N. Sadovnikov: O čem si ruský lid vypravuje (1924); W. Feldman: Současná literatura polská (1936); M. Murko: Rozpravy z oboru slovanské filologie (1937, s jinými); I. M. Majskij: Před bouří (1947); Běloruské lidové pohádky a povídky (1957, s jinými); Pohádky a písně Lužických Srbů (1959, s jinými); Z ošatky carevny Pohádky (1969, s jinými); P. L. Travers: Mary Poppins (1975, s A. Horákovou). ■ KORESPONDENCE: J. Racek: Z korespondence J. H. Leoši Janáčkoví (z 1924–28), sb. Rodné zemi (1958); M. Mušínská: Dopisy českých národopisců Volodymyru Hnatukovi (z 1911–26), Národop. věstník československý (Brno) 1972, s. 218; Z. Urban: Ke spolupráci Z. Nejedlého s J. H. v oblasti folkloristiky (Z. Nejedlému z 1912–59), AUC Praha, sv. 23 (1983). ■ REDIGOVANÉ časopisy: Národopisný věstník československý (1916–50: 1916–31 hlavní spolupracovník, 1931–50 s K. Chotkem), Slavische Rundschau (1939 předseda red. rady); *Sborníky*: Sborník prací věnovaných prof. dr. J. Polívkovi k 60. nar. (1918), Sborník prací věnovaných prof. dru Janu Máchalovi k 70. nar. (1925, s M. Hýskem), Sborník prací věnovaných prof. dru Václavu Tillovi k 60. nar. (1927, s jinými), Josef Dobrovský 1753–1829 (1929, s M. Murkem, M. Weingartem), L. N. Tolstoj (1929, s J. A. Ljackým), Dostojevskij (1931, s jinými), Vůdce generací (1932), Sborník prací 1. sjezdu slovanských filologů v Praze 1929

(1932, s M. Murkem, M. Weingartem), Československá vlastivěda d. 2, Člověk (1933, s J. Matiegkou, K. Weignerem), Adamu Mickiewiczovi 1834–1934 (1934), Jan Laichter (1935), Československá vlastivěda ř. 2, Národopis (1936, s K. Chotkem, J. Matiegkou), Slovanství vzájemnost 1836–1936 (1938), Strážce tradice (1940, s J. Dolanským, A. Pražákem); *edici*: Práce Slovanstvího ústavu v Praze (1934–47); *spisy*: Dílo K. J. Erbena (1938–40, 5 sv., s A. Grundem, M. Weingartem). ■ USPOŘÁDAL A VYDAL: Výbor slovenskej poezie ľudovej. 1. Pieseň epické, 2. Pieseň lyrické (1923, 1928); Zprávy o jednání sjezdu národopisných pracovníků československých (1924); J. Š. Kubín: Kladské písničky (1925); K. J. Erben: Vybrané báje a pověsti národní jiných větví slovanských (1925) + Prostonárodní české písně a říkadla (1937) + Slovanství pohádky (1940); J. Polívka: Lidové povídky slovanské 1 (1929, s V. Tillem); T. G. Masaryk: Studie o F. M. Dostojevském (1932); M. Murko: Rozpravy z oboru slovanské filologie (1937, též překlad, s jinými); Český Honza. Lidové pohádky (1940); Naše písně (1940, s J. Hutterem); 25 lidových písní s nápěvy (1940, s J. Hutterem); Naše staré písně (1941); Náš kraj a lid, jak žijí v dílech českých spisovatelů (1942); České pohádky (1944; 1958 přeprac. s tit. Čarodějna mošna); Byliny (1947, s P. Kříčkou); Humor, vtip a satira v české lidové písni (1947); České legendy (1950); Slovanství lidové balady (Bratislava 1956, přeprac. vyd. 1958); Běloruské lidové pohádky a povídky (1957, též překlad, s jinými); Pohádky a písně Lužických Srbů (1959, též překlad, s jinými); Dvacet slovanství lidových písní zbojnických (1960); P. J. Šafařík: Slovenskie piesne (Bratislava 1962); Bolo nás jedenást. Zbojnické piesne slovanství ľudu (Bratislava 1965, s K. Plickou); Slovanství pravljice (Lublaň 1974). ■

BIBLIOGRAFIE: Z. Urban: Bibliografie prací akademika J. H. za léta 1905–1976 a soupis hlavních studií a článků o jeho vědeckém díle, in A. Robek, J. Petr, Z. Urban: Biografický soupis prací akad. J. H. s přehledem jeho činnosti (1979). ■ LITERATURA: A. Robek, J. Petr, Z. Urban: J. H., život a dílo (1975) + Bibliografický soupis prací akad. J. H. s přehledem jeho činnosti (1979). ■ K. Paul: Několik poznámek k pobytu K. V. Zapa a L. Rittera z Rittersberku ve Lvově, ČMF 6, 1917/18, s. 301; J. Mk. (Menšík): Ze studií o lidových baladách, ČČM 1918, s. 92; A. Grund: ref. Národopis československý (sep. ze sb. Čs. vlastivěda, d. 2), ČNM 1934, s. 139; J. Dolanský, J. Thon in J. H.: Z dějin literatur slovanských (1948); ● ref. Z dějin literatur slovanských: Z. Koňák, NO 4. 3. 1948; K. Krejčí: Svob. noviny 12. 3. 1948; V. Tichý, PL 18. 4. 1948; V. Běhounek, Práce 3. 9. 1948; B. Slavík, LD 27. 7. 1948; K. Polák, KM 1948, s. 284; P. Eisner, Kult. politika 3, 1947/48, č. 33; J. Š. Kvapil, Naše doba 1948, s. 299; F. Krčma, Beseda 1948, s. 134 ●; D. Stránská: J. H., Národop. věstník československý 1953, s. 161; ● k sedmdesátinám: J. Racek, Čs. etnografie 1954, s. 392; D. Stránská,

LitN 1954, č. 49; A. Melicherčík, Kulturní život 1954, č. 50; J. Mjartan, Slovenský národopis 1955, s. 145 ●; ● k pětasedesátinám: J. Dolanský, Čs. rusistika 1959, s. 236; L. Kunz, ČL 1959, s. 241; J. Markl, Lidová tvořivost 1959, s. 248; J. S. (Spilka), LitN 1959, č. 50 ●; ● k osmdesátinám: J. Michálek, Slovenský národopis 1964, s. 647; O. Sirovátka, Národopisné aktuality (Strážnice) 1965, č. 1–2 ●; J. Dol. (Dolanský) in sb. Slovanská filologie na UK (1968); ● k pětasedesátinám: J. Jech, Zborník Slovenského národného múzea, Etnografia (Martin) 1970, s. 13; an., Bulletin ČSAV 1969, č. 11 ●; ● k devadesátinám: R. Jeřábek, Universitas (Brno) 1974, s. 104; A. Robek, ČL 1974, s. 235; Z. U. (Urban), Tvorba 1974, č. 50; an., Bulletin ČSAV 1974, č. 10 ●; O. Sirovátka: Srovnávací studium lidových balad v díle J. H., Národopisné aktuality (Strážnice) 1975, č. 1; Z. Urban: Akademik J. H. a Polsko, Biuletyn Historyków Literatur Zachodniosłowiańskich (Varšava) 1975, s. 116 + Akademik H. i južni Sloveni, Socijalistička Česloslovačka (Bělehrad-Praha) 1975, č. 3; ● nekrology: an., Bulletin ČSAV 1975, č. 9; A. Robek, Věstník ČSAV 1975, s. 335 a ČL 1976, s. 1; K. Krejčí, Slavia 1976, s. 106; J. Vařeka, Národopisné aktuality (Strážnice) 1976, č. 1; r (R. Chmel), SLit 1976, s. 125; S. Wollman, Čs. rusistika 1976, č. 1 ●; R. Jeřábek: ref. sb. J. H. Život a dílo, Universitas (Brno) 1976, s. 110; Z. Urban: SSSR a ideový svět akademika J. H., ČL 1978, s. 95; Z. Urban: Ke spolupráci Z. Nejedlého s J. H. v oblasti folkloristiky, AUC Praha, Historia Universitatis..., sv. 23 (1983).

vk

Abigail Horáková

* 17. 1. 1871 Turnov

† 7. 11. 1926 Turnov

Autorka drobných próz, zejména z hereckého prostředí, dramatická, herečka a recitátorka.

Roz. Hedvika Černovická, podepisovala se též Abigail Hedvika H. – Pocházela ze šesti dětí, otec byl truhlářem. Do základní školy chodila v rodišti a v Chlenech u Rychnova n. Kněžnou, do měšťanské školy opět v Turnově. Učila se švadlenou, ale 1888 odešla s divadelní společností V. Budila, která tehdy v Turnově hostovala. Vystupovala v menších rolích, později u společnosti T. Kratochvíla, J. V. Suka, E. Zöllnerové, J. Hurta a J. Muška, hrála již i role hlavní (mj. Abigail v Scribeově hře Sklenice vody, z níž odvodila pozdější lit. pseudonym). 1893 se provdala za herce J. Horáka, s nímž přešla ke společnosti F. Trnky; dále hráli u A. Janovského a u M. Kozlanské. V listopadu 1899 se H.

přestěhovala s manželem do Prahy a začala navštěvovat Pivodovu operní školu. Záhy studií zanechala a doprovázela manžela při jeho recitačních pořadech, zprvu zpěvem, později přednesem pohádek. 1911 se pokoušeli o zřízení stálé recitační síně v Praze, ale bez trvalejšího výsledku. Když manžel za války narukoval, pokračovala H. ve vystoupeních sama. Deset let např. vystupovala na zájezdech po školách v Čechách a na Moravě s repertoárem zaměřeným především na lyrické, umělé pohádky cizí (zejm. H. Ch. Andersen) i české (včetně tvorby J. Wolkera). Od 1916 žila ve svém rodišti.

Literárně debutovala H. v časopisech aforistickými črtami z hereckého prostředí, vzpomínkami z dětství a žánrovými obrázky zachycujícími drobné figurky maloměstského světa. Menší část této tvorby shrnula do souboru *O Káče Drkotné a jiné veselé historky* (vyšel až posmrtně). Mnohé z próz mají silně autobiografické rysy, ztvárňují autorčiny zkušenosti ze života hereckého i z činnosti spisovatelské. Vyznačují se živými dialogy a realistickým, někdy až groteskním zachycením prostředí, v němž se historky, mnohdy humorné, odehrávají. Záhy začala H. psát i dramata (scénicky realizována nebyla všechna). Zaměřila se zejména na žánr společenského melodramatu (*Očista, Dolorosa*), který patetickými a sentimentálními dialogy představuje ženské hrdinky v klíčových situacích, rozhodujících o jejich tragickém osudu. Z tohoto komorního ladění se vymyká náběh k sociálnímu žánru – hra *Párové*, uvádějící do dramatického děje rozličné typy trestanců. H. se pokoušela rovněž o frašku ze středostavovského prostředí, založenou na humorné milostné zápletce a prostřednictvím drobných figurek maloměstského světa vyjadřující vlastenecké ideály (*Jarní vody, Na pevné půdě*). Idylický dramatický obrázek *Libušský jemnostpán* zachycuje na pozadí národnostního sebeuvědomování na malém městě postavu obrozeného vlastence a básníka pátera A. Marka. Na vznik samostatného československého státu reagovala H. dramatem *Žena legionářova*; k uctění památky M. R. Štefánika napsala dramatické pásmo symbolických obrazů ze slovenských bájí i dějinných událostí *O hvězděném šuhaji*.

PSEUDONYM: Abigail. ■ PŘÍSPĚVKY in: Almanach Karneval (1905); Besedy lidu (1900); Boudoár dámám a dívkám (1913); Čes. besedy (Jihlava, 1910); Čes. divadlo (1917); Čes. slovo (1914); Čes. Dub (1919); Čes. svět (1907, 1922); Čes. zápas (1925);

Dámské besedy (1905–17); Den (1907–10); Divadelní listy (1901–04); Hlas národa (1904–07); Hlasy pojižerské (1916–25); Hodina (přil. Nár. osvobození, 1924–25); Horkého týdeník (1908); Humorist. listy (1914–15); Ilustrovaný kurýr (1905); Jitřenka (1905); Jubilejní revue studentstva turnovského (1923); Kalendář Čes. zápasu (1926); Kalendář Nár. divadla (1907–12); Kalendář Nových pařížských mód (1911); Kalendář paní a dívek (1908–11); Květy (1908–11; 1908 D kudy kráčely...); Lada (1925–26); Listy pojižerské (Turnov, 1913, 1917); Máj (1905); Malý Českoslovák (1924–25); Mladá stráž (Plzeň, 1919); Mladoboleslavské listy (1906–22); Nár. listy (1900–25); Nár. obzor (s přil. Besedy, 1907–11); Nár. politika (1900–25); Naše otčina (Ml. Boleslav, 1925); Niva (1903); Od Ještěda k Troskám (1923); sb. Od kolébky Riegrový (1908); Pečírkův kalendář (1910–11); Plzeňské listy (1907); Právo lidu (s přil. Dělnická besídka, 1906–26); Pražská lid. revue (1907); Rozhled (1910); Rozhledy (Týn n. Vlt., 1905, 1909); Rozkvět (1911, 1925); Rudé květy (1903–06); Smichovské listy (1910); Stopa (1910); Světozor (1915); Topičův sborník (1924); Tribuna (1924); Venkov (1909–26); Vydrovy besedy (1905–13); Zájmy čes. herectva (1906); Zlatá Praha (1903, 1915); Ženské listy (1917); Ženský obzor (1905–22); Ženský svět (1919–23); Živnostenské rozhledy (1912). ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: Očista (D 1903, i prem.); Dolorosa (D 1904, i prem.); Pápiové (D 1905, i prem.); Páni (D 1908, i prem.); Jarní vody (D 1908, i prem.); Na pevné půdě (D 1917, i prem.); Žena legionářova (D 1919, i prem.); Malá diva (D 1921); O hvězdném šuhaji (D 1922, i prem.); Prstýnek (D 1924, prem. 1913 s tit. Štajnsnajdři); Husitské jiskry (P pro ml., 1925); Hoře (D 1926, prem. 1917 s tit. Plané růže); Libuňský jemnostpán (D 1926, prem. 1929); – posmrtně: O Káče Drkotné a jiné veselé historky (PP 1927). ■ SCÉNICKY. *Hry*: Ejhle, člověk (1906); Vojtánek (1915); Tatíček Kozákov (1919). – *Dramatizace*: Mark Twain: Princ a nuzák (1923); J. J. Kolár: Pekla zplození (1925). ■

BIBLIOGRAFIE: J. V. Šimák: Soupis prací, Od Ještěda k Troskám 5, 1926/27, s. 190. ■ LITERATURA: S. (F. Sekanina): ref. Očista, Máj 1, 1902/03, s. 470; ● ref. Dolorosa: V. Tille, Lumír 33, 1904/05, s. 83; an. (J. Pelcl), Rozhledy 15, 1904/05, s. 27; J. Lý (Ladecký), Zvon 5, 1904/05, s. 46 + Osvěta 1904, s. 1029; K. (R. J. Kronbauer), Máj 3, 1904/05, s. 46 ●● ref. Pápiové: K. (R. J. Kronbauer), Máj 3, 1904/05, s. 469; an., LidN 11. 8. 1905; an., Přehled 4, 1905/06, s. 143 ●● ref. Ejhle, člověk: O. Theer, Lumír 34, 1905/06, s. 381 + Pražská lid. revue 1906, s. 145; J. Ladecký, Osvěta 1906, s. 650; KMČ (K. M. Čapek Chod), Zvon 6, 1905/06, s. 574; J. P. (Pelcl), Rozhledy 16, 1905/06, s. 440; Nemo (K. B. Mádl), Zlatá Praha 23, 1905/06, s. 393; an., Přehled 4, 1905/06, s. 607 ●● ref. Páni: F. X. Šalda, Novina 1, 1908 → KP 7 (1953); KMČ (K. M. Čapek Chod), Zvon 8, 1907/08, s. 270; J. Karásek, MR 1907/08, sv. 20, s. 313; V. Červinka, Osvěta 1908, s. 159; O. Theer, Čes. revue 1, 1907/08,

s. 311; Nemo (K. B. Mádl), Zlatá Praha 25, 1907/08, s. 216; an. (K. Horký), Nár. obzor 25. 1. 1908; F. Knol, Pražská lid. revue 1908, s. 58; -si-, Máj 6, 1907/08, s. 254 ●● ref. Jarní vody: F. X. Š. (Šalda), Novina 1, 1908 → KP 7 (1953); K. Kamínek, Lumír 37, 1908/09, s. 493; V. K., Pražská lid. revue 1909, s. 92 ●● ref. Vojtánek: O. Fischer, Čes. revue 8, 1914/15, s. 639; H. Jelínek, Lumír 1915, s. 285; K. Čvančara, Osvěta 1915, s. 467; m., PL 27. 4. 1915; Hr., Zlatá Praha 32, 1914/15, s. 356 ●● ref. Na pevné půdě: K. Engelmüller, Zlatá Praha 34, 1916/17, s. 492; -oe-, Topičův sborník 4, 1916/17, s. 527; rd. (R. Weiner), LidN 16. 9. 1916; J. H. (Hilbert), Venkov 3. 7. 1917; an., LidN 5. 7. 1917; Alap (A. Procházka), MR 1917, sv. 31, s. 294; H. Jelínek, Lumír 1917, s. 431; M. Majerová, Ženský svět 1917, s. 267 ●● ref. Plané růže: H. Jelínek, Lumír 1917, s. 43; jv. (J. Vodák), LidN 15. 11. 1917; O. Fischer, Čes. revue 11, 1917/18, s. 188; M. Majerová, Ženský svět 1917, s. 377 ●; V. Brtník: ref. Husitské jiskry, Venkov 27. 8. 1925; ● nekrology: an., Lit. rozhledy 11, 1926/27, s. 227; ma (O. Mrkvička), LidN 8. 11. 1926, odpol. vyd.; an., NO 9. 11. 1926; B. Makovcová-Illová, Večerník PL 10. 11. 1926; an., Zvon 27, 1926/27, s. 140; M. Laudová-Hořicová, Venkov 27. 11. 1926 ●; J. V. Šimák: A. H., Od Ještěda k Troskám 5, 1926/27, s. 129 a 183; ● ref. Libuňský jemnostpán: B (E. Bass), LidN 21. 5. 1929; If (I. J. Fischerová), NO 22. 5. 1929; J. H. (Hilbert), Venkov 22. 5. 1929; M. Majerová, LitN 1929, s. 3; V. Z. (Závada), RA 4, 1928/29, s. 396; M. Novotný, Cesta 11, 1928/29, s. 567 ●; -ll- (L. Lukáš): A. H., Beseda 1947, s. 256; A. Dubský: Spisovatelka a herečka, Cesta míru 1957, č. 43; M. Kaňák: A. H., kal. Blahoslav 1972 (1971), s. 106.

mm

Jindra Horáková

* 29. 12. 1902 Kolín

† 8. 7. 1972 Pabénice u Kutné Hory

Autorka evokující život českých emigrantů v charvátské Slavonii, básnířka pro děti a pohádkářka.

Vl. jm. Jindřiška H. – Otec pracoval jako inženýr chemie v cukrovarnickém průmyslu. Dětství prožila ve Studeněvsi u Slaného, 1917 se s rodiči a bratrem odstěhovala do Slavonie. Maturovala na gymnáziu v Osijeku (1920), po absolvování dvou prázdninových kursů v Praze učila na českých školách v Osijeku (1921–23) a v Kaptolu u Slavonské Požegy (1924–25), pro oční chorobu se však učitelské dráhy musela vzdát. V Osijeku se pak věnovala kulturně osvětové práci v krajanských spolcích a vlastní lite-

rární činnosti. 1938 se s rodinou, takřka slepá, vrátila do Československa; zprvu žila v Piešťanech, po otcově smrti (1939) v Paběnicích. Pohřbena byla v Kutné Hoře.

Všecky H. knihy pro dospělé mají za téma život české menšiny v jugoslávské Slavonii, opírajíce se přitom zejména o zkušenost autorčina učitelování v Kaptolu. Počátky české imigrace do této vesnice v 60. letech 19. století, hlavně ekonomickou a národnostní stránku vztahů s charvátskými starousedlíky, zpracovala H. jednak formou studie (*Kaptol*), jednak románově (*Zarostlé pěšinky*); jedna historka obsažená v knize Kaptol poskytla dějovou osnovu pozdní autorčině hře. Ve *Slavonských povídkách*, odehrávajících se mezi oběma světovými válkami, se vazba na krajanskou problematiku poněkud uvolnila ve prospěch tradičních vesnických látek (mezigenerační spory, nerovná láska), resp. milostných příběhů dívek měnicích se v ženy. Útěšlivá laskavost srdce jakožto základní tendence autorčiny beletrie se uplatnila i v jejích knížkách pro děti, které – ve verších pro nejmenší a v lyrizovaných pohádkách pro starší mládež – personifikují faunu i flóru a apostrofují zdravé síly přírody. Pro mládež psala H. také rozhlasové hry (*Jak štěstí do hor přišlo*, *Dobrá vila Naladička*). Řada jejích textů pro děti a překladů z jugoslávských autorů pro mládež (A. Diklić, M. Lovrak, T. Seliškar) zůstala v rukopise. Zatímco předválečné knihy H. byly určeny k seznamování české veřejnosti s životem krajanů v Jugoslávii, celá její poválečná literární práce sloužila jako česká četba krajanů v Jugoslávii, tam také vydávána.

PŘÍSPĚVKY in: Americký Čechoslovák (USA); Český lidový kalendář (Daruvar, Jugoslávie, 1962–74); Dětský koutek, pokr. Náš koutek (Daruvar, 1933–78, i posmrtně); Jednota (s lit. příl. Studnice, Daruvar); Jugoslávští Čechoslováci (Daruvar, od 1922); Krajan (1933 R Dunaj zpívá); Rodinný kalendář Čechoslováků v Jugoslávii (Záhřeb, 1929–31). ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: *Zarostlé pěšinky* (R, Bratislava 1933); *O princezně Pohádečce* (pohádky, 1942); *Lékárna U modrého zvonku* (P pro ml., 1943); *Královna pohádek* (pohádky, 1944); *Jitro na dvoře* (BB pro ml., b. d., 1944); *Točí se kolečka, točí* (BB pro ml., b. d., 1944); *Volání pralesa* (BB pro ml., b. d., 1944); *Když si náš dědeček babičku bral* (D, Daruvar 1959); *Pohádečky z hnízdečka* (BB pro ml., Daruvar 1970); *Slavonské povídky* (Daruvar 1971). – *Ostatní práce*: Kaptol. Historie české dědiny na slovanském jihu (1933). ■

LITERATURA: an. (J. Matušek): Představujeme vám J. H., Studnice (lit. příl. Jednoty, Daruvar) 1966,

č. 3; Om (J. Matušek): ref. Slavonské povídky, Studnice 1971, č. 2–3 + Sbohem Jindře H., Jednota 1972, č. 31–32; an.: Vzpomínky na J. H., Jednota 1972, č. 31–32; S. Daněk: J. H., Náš koutek (Daruvar) 1974–75, č. 1–3.

jo

Josef Horál

* 23. 12. 1885 *Vrchoviny* u Nového Města nad Metují

† 11. 12. 1969 *Praha*

Autor sociálně zabarvených povídek a románů, v meziválečném období politický publicista, specialista na zahraniční politiku a problematiku národnostních menšin.

VI. jm. Josef Chmelař. – Pocházel z rodiny rolníka a domácího tkalce. Studoval na reálce v Náchodě (mat. 1904) a na technice v Praze. 1909–15 byl redaktorem sociálně demokratického Východočeského obzoru (od 1914 s názvem Obzor českého východu) v Pardubicích, 1916–19 pracoval v redakci Dělnických listů ve Vídni. 1920–39 byl zaměstnán na tiskovém odboru min. zahraničních věcí v Praze. Jako jeho přednosta se účastnil ženevských zasedání Společnosti národů (1923–37), mimoto podnikl mnoho cest do Německa, Francie, Jugoslávie, Rumunska a Polska. Pod vlastním jménem publikoval řadu článků i knižních prací o ekonomických a zahraničně politických otázkách a o národnostních menšinách, redigoval několik sborníků věnovaných této problematice, podílel se na činnosti Československého zahraničního ústavu, na uzavírání kulturních dohod atp. Spolupracoval rovněž s redakcí Ottova slovníku naučného nové doby. Na počátku nacistické okupace působil v úřadě předsednictva vlády a na min. sociální a zdravotní správy, byl však brzy penzionován. V následujících letech se věnoval zejména literární tvorbě, zapojil se též do protifašistického odboje. Po skončení druhé světové války pracoval znovu na min. zahraničních věcí (ve funkci sekčního šéfa zpravodajského odboru), 1949 odešel do důchodu.

Literární činnost zahájil na sklonku prvního desetiletí jako autor povídek, črt a fejetonů. Jeho prvotina *Těžký život* obsahuje devět „povídek o malých utrpeních a vzdorech“, charakteristických sociálním zabarvením a impresionistickým laděním. Obdobný ráz má i jeho druhá

povídková sbírka *Česání květů*, jejímiž hrdiny jsou nejčastěji mladí lidé ze společenské spodiny, vyvržení a trpící, bouřící se proti svému tragickému údělu. Po vydání této knihy se H. jako beletrista nadlouho odmlčel, takže když po téměř třiceti letech přišel s románem *Bláhové mládí*, byl částí dobové kritiky mylně považován za debutanta. Tímto dílem, zkoncipovaným jako generační román s množstvím epizodních dějů, se tematicky přiblížil Mrštíkovi románu Santa Lucia. Zachytil v něm rozdílné osudy dvou povahově odlišných venkovských studentů – nevlastních bratrů – v Praze a zčásti i v malém městě. V září 1945 vydal román *Mlčení*, který se stal prvním českým románem o době fašistické okupace. S velkou dávkou typičnosti a se svědeckou věrojatností v něm zobrazil léta 1939–43, a to prostřednictvím osudů jednotlivých členů rodiny penzionovaného pražského úředníka.

PRÍSPĚVKY in: Besedy lidu (1908–09); Československý svět; Dělnické listy (1916–19); Horkého týdeník; Květy; Lid. noviny (1909); Lípa (1917–18); Lumír (1908–09); Moravskoslezská revue (Mor. Ostrava, 1909–10); Nár. obzor (1909); Novina (od 1908); Panoráma (1941, 1945–46); Právo lidu (1910–38); Podkrkonošské rozhledy (Náchod); Prager Presse; Rudé květy (1908–10); Svět (1915); Východočeský obzor (Pardubice, 1909–14); Vzdělání lidu (Chvojenec, od 1906); Zahraniční politika; Zlatá Praha (1909–10). ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: Těžký život (P b. d., 1911); Česání květů (PP b. d., 1912); Bláhové mládí (R 1941); Mlčení (R 1945). – *Ostatní práce* (pod vlastním jm.): Politické rozvrstvení Československa (1926); Státy, politické strany a tisk celého světa (1927); Evropské menšiny ve svých organizacích (1933); Polská menšina v Československu (1935); Das deutsche Problem in der Tschechoslowakei (1936, i v jiných svět. jazycích); Die nationalen Minderheiten in Mitteleuropa (1937, i v jiných svět. jazycích); T. G. Masaryk a naše zahraničí (1938). ■ REDIGOVAL *sborníky*: Zahraniční politika (1922–34); Podkarpatská Rus (1923, se S. Klímou, J. Nečasem). ■

LITERATURA: ● ref. Česání květů: K. (F. V. Krejčí), PL 26. 5. 1912; Ant. Veselý, Čes. revue 5, 1911/12, s. 576 ●; jn.: ref. Polská menšina v Československu, Zahraniční politika 1935, s. 497; ● ref. Bláhové mládí: J. Šnobl, Panoráma 1941, s. 111; V. T. (Tichý), Dělnická osvěta 1941, s. 276; Ns. (J. Nečas), Naše doba 49, 1941/42, s. 117; J. Pilař, Venkov 13. 12. 1941; R. Černý, Akord 9, 1941/42, s. 231; K. Sezima: Čteme 1942, s. 5; J. B. Č. (Čapek), Naše doba 49, 1941/42, s. 440 ●; ● k šedesátinám (an.): NO, PL, Svob. Československo, Svob. noviny, vše 27. 12. 1945 ●; ● ref. Mlčení: vbk (V. Běhounek), Práce 12. 1. 1946; F. Buriánek, Zeměd. noviny 28. 2. 1946; ah (A. Ho-

las), Rovnost 16. 3. 1946; rp (R. Patera), Lid. kultura 1946, č. 2; Rr., Mladá fronta 18. 4. 1946; K. P. (Polák), KM 1946, s. 33 ●; K. Sezima in Z mého života 3 (1946, s. 210).

jp

František Horečka

* 25. 3. 1894 *Frenštát pod Radhoštěm*

† 25. 2. 1976 *Nový Jičín*

Prozaik, básník, dramatik a vlastivědný pracovník, jehož tvorba, s výjimkou počátků, byla věnována Valašsku.

Otec byl obuvníkem. V rodišti vychodil H. obecnou a měšťan. školu, 1909–13 učitelský ústav v Příboře. 1913–15 učil v Kunčicích pod Ondřejníkem a v Tiché u Frenštátu. 1915 byl odveden a po roce odvelen na haličskou a 1917 na italskou frontu. 1919 konal osm měsíců strážní službu v Liberci a Děčíně, pak učil znovu v Tiché a 1920–40 ve Frenštátě p. R.; 1924 se oženil, syn Svatopluk H. (nar. 1929) působí jako redaktor a překladatel z francouzštiny. 1942–45 učil H. v Šenově ve Slezsku a 1945–58 znovu ve Frenštátě, kde žil i po odchodu do důchodu. Působil jako všestranný kult. pracovník, 1929 spoluzaložil čas. Naše Valašsko a od 1931 psal pro ostravské studio Čs. rozhlasu. Od 1914 byl členem umělecké (převážně výtvarné) skupiny Koliba, ilustroval několik svých knih a o výtvarnictví též psal.

Válečné zážitky z fronty i zázemí tvoří první tematický okruh H. próz, který postupně ustupuje autorovu celoživotnímu zájmu o Valašsko. Ten se projevuje nejprve v poezii, ve verších o přírodních krásách kraje, dospívajících od umírněného impresionismu k symbolickému patosu. V prózách a dramatech se H. snaží zachytit život valašského lidu folkloristickými črtami, převyprávěním pohádkových motivů, baladickými příběhy i ztvárněním soudobých konfliktů, které do odvěkého řádu naší povrchnosti a mravní uvolněnosti městské civilizace. Autobiograficky založený román *Ševci* zachycuje v realisticky pojatých výjevech mizející slávu tradičního místního řemesla. Rodnému kraji věnoval H. i řadu publikací vlastivědných, z nichž ocenění se dostalo práci dialektologické, založené na vlastní sběratelské činnos-

ti. Regionálně zaměřené jsou i H. studie o P. Bezručovi.

DIGOVAL *časopis*: Moravský východ (Frenštát p. R., 1935–37, s J. Horečkou); *sborník*: Kniha o památném Radhošti (1931). ■ USPOŘÁDAL A VYDAL: J. Kalus: Písně (1958). ■

LITERATURA: Cestou k dílu (1949, katalog k výstavě ve Frenštátě; přisp. V. Martinek, O. Lasák); M. Rusinský: Drsný živel (Ostrava 1969, rozmnož.; přeprac. vyd. 1974). ■ -pa- (F. S. Procházka): ref. Drsný živel, Zvon 15, 1914/15, s. 518; J. O. Novotný: ref. Žena kněžova, Cesta 3, 1920/21, s. 329; J. V. S. (Sedlák): ref. Pohádky pro velké děti, Tribuna 3. 3. 1921; K. Hikl: ref. Sebevrah, Naše doba 31, 1923/24, s. 186; ● ref. Radhošť: B. Vlček, Obzor (Přerov) 16. 11. 1924; J. Krecar, MR 1924/25, sv. 40, s. 17 ●; K. J. (Juda): ref. Den a noc, Čes. revue 1928, s. 370; J. O. (Ošmera): ref. Ulopuená věčnost, Čin 3, 1931/32, s. 566 + ref. Za pět minut dvanáct, Čin 1934, s. 331; ● ref. Daň z lásky: A. Novák, LidN 20. 1. 1936; B. Slavík, LitN 9, 1936/37, č. 4 ●; ● ref. My z hor: V. Martinek, Moravskoslezský deník 30. 7. 1939 → Živné zdroje (1972); kp. (K. Polák), Nár. práce 1. 8. 1939; de (J. Strnad), Večerník Nár. práce 21. 8. 1939 ●; ● ref. Nářečí na Frenštátsku: tk. (F. Trávníček), LidN 8. 7. 1941; B. Havránek, SaS 1942 ●; ● ref. Ševci: A. Veselý, Čes. slovo 28. 4. 1944; strn. (J. Strnad), Nár. práce 11. 6. 1944 ●; F. Kopečný: Nářeční výrazy u F. Horečky, NŘ 1946; -j (J. Janů): ref. Ohnivý květ, KM 1948; ● k šedesátinám: V. Martinek, Valašsko 1954, s. 61; J. Krystýnek, SlSb 1954, s. 245 ●; M. Rusinský: 65 let F. H., Červený květ 1959; O. Rafaj in F. H.: My z hor (1962) → Portréty (1979); J. Urbanec: 70 let F. H., Listy Památníku P. Bezruče 1964, č. 16–17; J. Glazarová in F. H.: Pohádky letního slunovratu (1967); ● ref. Frenštátský literární salón: D. Moldanová, ČLit 1971; J. Šnobl, Svob. slovo 26. 8. 1969 ●; jšr. (J. Šnobl): F. H., ZM 1969, č. 9; B. Slavík in F. H.: Třínožka s vavřínem (1973); ● ref. Třínožka s vavřínem: (zol.) (B. Zaoral), Nová svoboda 16. 8. 1973; lp (L. Petr), Nové knihy 1973, č. 20; J. Svoboda, Ostravský kult. zpravodaj 1973, č. 5 ●; ● k osmdesátinám: Z. Bár, Listy Památníku P. Bezruče 1974, č. 5; O. Rafaj, Lit. měsíčník 1974, č. 3 → Portréty (1979); redakce, NŘ 1974, s. 102; M. Rusinský, Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín 1974; (bs). (B. Slavík), LD 22. 3. 1974 ●; ● nekrology: B. Slavík, LD 27. 2. 1976 + Nad dílem spisovatele F. H., Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín 1976, s. 49; V. Závada, Tvorba 1976, č. 12; O. Rafaj, Lit. měsíčník 1976, č. 6 → Portréty (1979) ●.

PŘÍSPĚVKY in: Almanach učitelského ústavu (Příbor, 1936); Archa (Olomouc, od 1917); Bibliofil; Cesta (od 1927); Časopis čes. studentstva (od 1914); Černá země (Ostrava; 1917 veselohra Nápoj lásky, 1931 Smrt Ondrášova, část hry Ondráš z Janovic); Českosl. republika (1931 Bubi a Nila, 2. část R knižně přeprac. s tit. Daň z lásky); Českosl. noviny (od 1923); Čes. časopis filologický (1944 Dodatky k mé knize Nářečí na Frenštátsku, i sep.); Čin a slovo (výstav. katalog skupiny Koliba, 1914); sb. Dar nejvzácnější (Přerov 1947); Dílo (od 1932); Kněhyně (od 1921); Kolo (Brno, od 1929); Krýšův sborník (Plzeň 1936); Lid. noviny (od 1928); Lubina (od 1929); Mojžíšův sborník (Dobrá 1948); Morava (Brno, 1926); Mor. orlice (Brno, 1933); Moravskoslezské besedy (přil. Moravskoslez. deniku, od 1922); Moravskoslezský deník (Mor. Ostrava, od 1915, mj. Duha nad věrejškem, 1. část R knižně přeprac. s tit. Daň z lásky); Mor. východ (Frenštát p. R., 1935–37); Nár. listy; Nár. osvobození (od 1935); Náš směr; Naše řeč (od 1946; 1947–48 Druhé dodatky k Nářečí na Frenštátsku); Naše Valašsko (od 1929); Nova et vetera (Stará Říše, od 1917); Nová Lubina (Val. Meziříčí); Nové Čechy (od 1933); Nové směry (od 1928); Od trstenické stezky (Litomyšl); sb. Od tří řek (Ostrava 1964); Osvětová Morava (Brno, od 1940); sb. Památník Čs. obce legionářské (Kroměříž 1947); Pestrý týden (od 1939); Radhošť (Příbor, od 1926); Rozpravy Aventina (od 1929); Salón; sb. Sjezd domobraneckých praporů v Praze (1948); Slezský sborník (od 1936); Stan (Břeclav, 1930 Bubi a Nila, 3. část R knižně přeprac. s tit. Daň z lásky); Svob. noviny (od 1946); Škola měšťanská; Švanda dudák (od 1926); Těšínsko (Čes. Těšín, od 1967); Turistické noviny (od 1947); sb. Valašsko (Vsetín, od 1965); Výběr (Zlín, 1941); Výtvarná výchova; Výtvarné snahy; Zlín (1941); četné katalogy výstav v regionu. ■ KNIŽNĚ. *Beletrie a práce o literatuře*: Drsný živel (BB 1915); Žena kněžova (P 1919); Pohádky pro velké děti (PP 1921); Sebevrah (D 1923); Radhošť (BB 1924); Den a noc (B 1928); Ulopuená věčnost (R 1931); Za pět minut dvanáct (vzpomínky, 1933); Daň z lásky (R 1936); Král smyslů (BB, E 1936); Blesky nad Gruněm (D 1936); Hore, synku (studie o P. Bezručovi, 1937); Strážce pokladu (studie o P. Bezručovi, 1937); My z hor (PP 1939, přeprac. vyd. 1962); Kouzelná píšťalka (pohádka, 1942); Když rozkvétá kaprad (pohádky, 1944); Ševci (R 1944, přeprac. 1973 s tit. Třínožka s vavřínem); Kouzla noci svatojanské (pohádky, 1947); Slunko nad Lysou (studie o P. Bezručovi, 1947); Ohnivý květ (studie o P. Bezručovi, 1947); Pohádky letního slunovratu (1967); Frenštátský literární salón (vzpomínky, 1969). – *Ostatní práce*: Břetislav Bartoš, malíř národní tradice (1928); Nářečí na Frenštátsku (1941). ■ SCÉNICKY. *Hra*: Ondráš z Janovic (1935). ■ RE-

Nezávislý politický, kulturní a literární časopis protirakouského zaměření s kritickým vztahem k vládnoucím konvencím v soudobé české tvorbě; byl otevřen i nejmladší literární generaci.

Redaktor a vydavatel: Karel Horký. – *Periodicita:* 1 × týdně (s výjimkou čtrnáctidenního intervalu mezi č. 1 a 2); od 12. 3. do 5. 8. 1909 celkem 21 čísel. – *Příloha:* Nejmladší české písemnictví 1909–1910.

H. t. představuje krátkodobou přechodnou etapu od novinového periodika Národní obzor, v němž byl Horký redaktorem, ke kulturní a literární revui Stopa, která na H. t. navázala. H. t. si ještě uchoval vnější ráz novin formátem a jednotlivými rubrikami (Politický zápisník, Fejeton, Parlamentní kukátko, Pražská kronika, Studentstvo, Drobnosti kulturní a nekulturní aj.). Značnou pozornost však již věnoval literatuře a umění, a to jak v referentské části (*Literatura, Divadlo, Hudba, Výtvarnictví*), tak v *Zábavné příloze*, jež tvořila přímou beletristickou součást listu na rozdíl od přílohy *Nejmladší české písemnictví 1909–1910*, která byla určena k vystřihování a měla samostatnou paginaci.

Jednotlivé kulturní rubriky měly své stálé referenty. O literatuře psal zejména A. Drtil, o divadle sám redaktor, o výtvarném umění bratři Čapkové, o hudbě J. Reichmann. Vedle toho esejí, pojednáními i recenzemi sem přispívali K. Hladík, B. Markalous, J. Branberger. Významné postavení v H. t. zaujímali bratři Čapkové: spolu s výtvarnou částí soustavně vyplňovali prózami rubriky *Karikatury a portréty* a *Témata* (téměř všechny tyto příspěvky později zařadili do knihy Krakonošova zahrada). V beletristické příloze s verši a prózami vystupovali: H. Aksak (tj. H. Kaska), A. H. Horáková, J. Horal, F. J. Jaroš, O. Jenčík, A. Jenne, M. Majerová, H. Malířová, G. R. Opočenský, J. Osten, K. Pelant, O. Pinsker, J. Š. Prut, J. Rosenzweig-Moir, A. Sova, P. Sula, F. Taufer, A. Trýb, Q. M. Vyskočil, Ben Walther (tj. B. Beneš Buchlován), A. Žipek. Z cizích literatur přinášel H. t. zejména překlady P. Altenberga (též v samostatné části *Z myšlenek P. A.*), dále A. P. Čechova, C. Menděse, G. Meyrinka, K. Przerwy Tetmajera, A. Rody Rody, M. Schwoba a W. Whitmana. V příloze *Nejmladší písemnic-*

tví 1909–1910, do níž přispívali začínající spisovatelé, debutoval časopisecky v květnu 1909 Lad. (V.) Vančura.

mb

Karel Horký

* 25. 4. 1879 *Ronov nad Doubravou* u Čáslavi
† 2. 3. 1965 *Praha*

Novinář, zejména fejetonista, jehož polemičnost a satiričnost později ustoupily humorné pohodě; povídkář, básník, dramatik a recenzent.

Jeho otec byl důchodním na císařském panství. Obecnu školu vychodil H. v rodišti, 1891 začal studovat na gymnáziu v Hradci Král. (vliv češtináře O. Vaňorného), z něhož však 1895 vystoupil. Rok pracoval jako myslivecký praktikant na panství v Konici u Prostějova, pak byl poštovním praktikantem (v Hrochově Týnci) a expeditorem (na různých místech). Od 1901 působil jako novinář. Vydával a redigoval v Rokycanech krajinský časopis *Žďár* (1901–03) a týdeník *Kramerius* (1903–04), pokoušel se uplatnit i jako nakladatel (1904 vydal Macharovy kn. *Satirikon* a *Próza* z let 1901–1903). 1905 podnikl pěší cestu po Francii, Španělsku a Švýcarsku, po návratu chtěl přenést redigování čas. *Kramerius* do Prahy, ale neuspěl. 1907–08 redigoval pražský týdeník *Národní obzor*, 1909 vydával *Horkého týdeník*, 1910–14 čtrnáctidenní literární revui *Stopa*, kterou od 1912 řídil z Paříže, kde se usadil i s rodinou (1908 se oženil s Emou Dürichovou, 1884–1973, dcerou politika a spisovatele J. Düricha a pozdější překladatelkou francouzské a ruské prózy). Po vypuknutí války se uchýlil do Španělska, 1915 do Lisabonu, v říjnu 1916 do USA. Zde krátce působil jako bankovní úředník (1918) a přispíval do krajinských listů protirakouskými články a epigramy, vydával masově šířené odbojové letáky (*Ted, anebo nikdy, Třetí armáda*), kalendáře a časopis *Poděbradka*. 1917 se ostře rozešel s vedením čs. zahraničního odboje (T. G. Masarykem, E. Benešem, M. R. Štefánikem), když jeho tchán, od 1916 místopředseda Čs. národní rady v Paříži, byl kvůli separátnímu politickému stanovisku zbaven své funkce. Do vlasti se H. vrátil začátkem 1921; po tříletém pobytu v Klášteře Hradišti n. Jiz. se přestěhoval do Prahy. Ztroskotav ve snaze založit vlastní

autorský časopis (fejetony pro něj psané otiskl náhražkově v kn. *Poutník*), stal se pravidelným fejetonistou Pražského ilustrovaného zpravodaje, na nedlouhou dobu redaktorem Nár. listů, 1924–27 řídil humoristický časopis Švanda dudák a 1927–39 politický týdeník Fronta. Od začátku 30. let byl členem rady hl. m. Prahy a členem ústředního zastupitelstva pražského za Národní ligu, resp. Národní sjednocení J. Stříbrného, odkud byl 1936 vyloučen. Pak se angažoval v národně demokratické straně a působil jako redaktor Nár. listů (1937–39), od 1939 pracoval v redakcích Českého slova a Pražského ilustrovaného zpravodaje. Po válce žil v ústraní.

H. vstoupil do literatury jako bojovný žák Macharův (s nímž se později politicky rozešel). Zatímco společenskou skutečnost své doby s vážným mravním zaujetím nebo častěji s karikující satirou napadal, skutečnost osobního prožitku okouzleně oslavoval. V jeho poezii se satira uplatnila epigramy a rozsáhlejšími epickými básněmi; opačná poloha, stále pod vlivem Macharovým (*Když vesla vypadnou*), k němuž postupně přibyl vliv Dykův (*Verše intimní*), se prosadila ve věcném lyrismu, který opět bývá navozen epicky rozvinutou situací. V dramatu vedle satir (*Tunel*, *Batoh*) se H. pokusil o veršovanou tragédii *Vodopád Giessbach*, vrcholící v lyrizujících scénách. Jeho nejvlastnější tvůrčím projevem se stal fejeton. První výběry, které vedle úvahových fejetonů obsahovaly fejetonisticky pojaté pointované scénky a také povídky (*Pátek*, *Hory a doliny se srovnávají*, *Zasláno*), útočily proti oficiálním institucím, klerikalismu, militarismu, byrokracii a vůbec proti projevům nespravedlnosti, pokrytectví a konvencím. Jejich demokratismus a sociální cit odkrýval společenské bezpráví a etickou zvrácenost i ve zdánlivě samozřejmých jevech každodennosti. H. se ujímal nižších a nejnižších vrstev, ale napadal také jejich nectnosti, zvláště servilnost, a na druhé straně dokázal v jejich životě a ve všedních chvílích lidského života vůbec odhalit ztajenou krásu. Prostý a přirozený život a práva jednotlivce nazíraná očima průměrného občana tvořily východisko apelu, které se ve snaze o účinnost nevyhýbaly choulostivým či drastickým motivům ani sentimentální dojmavosti. Fejetony volně přecházejí v povídky, mezi nimiž organičtěji než imaginární příběhy vyznívají scénky z autorova typického dějiště: ulice, parku, hospody, vlaku atd. Po první světové válce

vybíjel H. svou polemickou vervu politickými invektivami, v nichž oficiální politice a zvláště okruhu kolem E. Beneše vytýkal rozpor mezi proklamovanými demokratickými zásadami a praxí; načas se přitom sblížil s krajně nacionalistickou pravicí. Jeho fejetony se postupně názorově i výrazově zklidnily, satirická jízlivost se proměnila v laskavý humor, který v nejrozmanitějších oblastech průměrného lidského života nachází podnět k rozmarné úvaze. Vlastní přínos H. pro český fejeton však – v souladu s celkovým uměleckým přínosem jeho protiliterátské generace – spočívá v prvních desetiletích našeho století, především tam, kde do idylického světa fejetonů nechal vtrhnout drsnější život a naléhavější problémy a kde se (např. ve fejetonech z 1. svět. války *Kouř z Ithaky*) namísto typizující poloanonymity otevřeně svěřoval se svými osobními zážitky a osudy. – V rukopisné pozůstalosti jsou mj. dvousvazkové paměti *Zápisky věčného žáka* a kniha fejetonů *Poslední snop*.

PSEUDONYMY, ŠIFRY: Adam Há, Desmoulin (Právo lidu, do 1914), Gergej, Ivan Brit, Karla Studená, Štěpán Navara, T. Pluh; H-ký, Hký, K. H. ■ PŘÍSPĚVKY in: Besedy Času (1903–05); Cesta (1924); Čas (1904–11); Čes. slovo; Čes. dělník (1941); Čes. svět (1910); Dělnická osvěta (1909); Dělník a kultura (1939); Fronta (1927–31); sb. Hana Kvapilová (1907); Hlas národa (příl. Nedělní listy, 1901–02); Horkého týdeník (1909); Humorist. listy; Kramerius (Rokycany, 1903–04); Lid. demokracie; Lid. noviny (1913–40); Lumír (1907–11); Malý čtenář (1913); Nár. listy; Nár. obzor (1906–12); Nár. osvobození (1925); Naše doba (1903); Poděbradka (New York, 1916–20); Polední list; Právo lidu (1911–23); Pražský ilustrovaný zpravodaj; Přehled (1905); Rudé květy (1904–12); Rudé právo (1922); Samostatnost (1902–28); Stopa (1910–14); Šibeničky (1906–18); Švanda dudák (1924–27); Topičův sborník (1924–26); Tribuna (1923–25); Zlatá Praha (1907–14); Zvon (1910–25); Žďár (Rokycany, 1903); Ženský obzor (1904–05); Ženský svět (1912). ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: Srážka vlaků (D 1902); Inkoognito (B b. d., 1904); Sedm dní v Lurdech (FF 1905); Paličovy sloky (BB 1905); Kašpárek (D 1906, i prem.); *Když vesla vypadnou* (BB 1906); *Vodopád Giessbach* (D 1908, i prem.); *Pátek* (FF, PP 1908); *Hory a doliny se srovnávají* (FF, PP b. d., 1909); *Verše intimní* (1910); *Do jiného života* (D 1910, spolu s 2. vyd. hry Kašpárek); *Kramářova sonáta* (F, PP 1911); *Svatá Drahota* (D b. d., 1911); *Tunel* (D b. d., 1911); *Pštrosí péro* (B 1912); *Hřivna* (FF 1912); *Zasláno* (FF, PP b. d., 1913); *V tomto slzavém údolí* (PP 1913); *Michelské litanie* (B b. d., 1913); *Šašek krále Václava*

(PP, Madrid 1916); Má úcta! (PP, D 1917); Marko Polo a jiné povídky (New York, 1921); Poutník 1, 2 (FF 1922); Bařoh (D 1924, i prem.); Bejvávalo... aneb Loupeřníci na Chlumu (D 1925, i prem.); Kouř z Ithaky (FF 1926); Půl čtvrté odpoledne (FF 1929); Dědeček (P 1929); Svatební cesta. Listy z bojiště (FF, Rp 1931); Pískání v lese (FE, PP 1939, 1946 rozšřř. s tit. Na neshledanou); Plachá dvojice 1, 2 (FF 1940); V tomto zábavném údolí (FF 1944); Dýmka míru. První kniha vzpomínek (1948, kniha nedistribuuována); Honza na trůně (D pro ml., 1950, pův. verze in Stopa 1912). – *Překlad*: H. Sudermann: Kočičí lávka (1913). – *Ostatní práce*: Mizérie... Několik upřimných kapitol české inteligenci (1903); Teď, anebo nikdy (Chicago, 1915, Praha, 1919 s tit. Americký leták; pak in Vlast); Třetí armáda (Chicago, 1916, pak in Vlast); Dürichův národ a Benešovo obcenstvo (New York, 1917); Epištola k vlastimilům aneb Nejtěžší českoamerické hřřchy proti duchu jazyka českého (Chicago, 1919); Z vašich rukou (polit. stati, Chicago, 1919); Vlast (práce z války, 1921); Masaryk rediuvius? (1926; pak in Výlety do politiky); Výlety do politiky (1931); Deset let od smrti Josefa Düricha (1937). – *Výbory* (vesměs v aut. usp.): Horkého řítanka (FE, PP, BB b. d., 1909, rozšřř. vyd. Chicago 1919 s tit. Stovka); Karel Horký (BB, FF b. d., 1909); Pozdní shledání. Verše mladosti (1948); Cestou necestou (FF 1954). – *Souborné vydání*: Knihy K. H. (nakl. F. Topič, 1926, 3 sv.). ■ **REDIGOVAL časopisy**: Žďár (Rokycany, 1901–03), Krameries (Rokycany, 1903–04), Národní obzor (1907–08), Humoristické listy (1908, ř. 22–32), Horkého týdeník (1909), Stopa (1910–14), Poděbradka (New York, 1917–19), Švanda dudák (1924–27, s I. Herrmannem), Fronta (1927–39); *kněžnice*: Nová Krameriou expedice (1904), Knihovna Stopy (1912), Knihovna Švandy dudáka (od 1925), Knihovna romantiků (od 1926), Americká knihovna (od 1926); *sborník*: Hana Kvapilová (b. d., 1907, řřřra HKý; s J. Lukavským). ■ **USPOŘÁDAL A VYDAL**: Horkého národní kalendář na rok 1917 (New York, 1916),... na rok 1918 (Chicago, 1917),... na rok 1919 (Chicago, 1918). ■ **LITERATURA**: ● ref. Kašpárek: V. O. (A. Drtil), Přehled 4, 1905/06, s. 900; Ch. (E. Chalupný), Přehled 5, 1906/07, s. 294 ●; ● ref. Když vesla vypadnou: Ad. Veselý, MSIR 3, 1906/07, s. 90; M. Marten, MR 1906/07, sv. 19, s. 205 ●; ● ref. Pátek: O. Theer, Čes. revue 1, 1907/08, s. 635; A. Drtil, Novina 1908, s. 441; -ejč- (J. Krejčí), Naše doba 16, 1908/09, s. 146 ●; ● ref. Vodopád Giessbach: KMČ. (K. M. Čapek Chod), Zvon 8, 1907/08, s. 285; V. D. (Dyk), Lumír 36, 1907/08, s. 239; F. X. Šalda, Novina 1908, s. 60 → KP 7 (1953) ●; ● ref. Hory a doliny se srovnávají: -ejč- (J. Krejčí), Naše doba 16, 1908/09, s. 709; A. Novák, Přehled 7, 1908/09, s. 592 ●; G. R. Opočenský in Horkého řítanka (1909); Emil Ritter (J. Hašek): K. H., Karikatury 2, 1909/10, ř. 9 → Lidožroutská historie – Druhý dekameron (1979); ● ref. Verše intimní: K. Fiala, MR 1910/11, sv. 23, s. 216; A. Novák,

Přehled 9, 1910/11, s. 229; F. X. Šalda, Novina 4, 1910/11, s. 251 → KP 8 (1956) ●; ● ref. Pštroší péro: K. Hikl, Novina 5, 1911/12, s. 633; Ant. Veselý, Čes. revue 5, 1911/12, s. 630 ●; ● ref. Zasláno: G. W. (Winter), PL 30. 11. 1913; Ant. Veselý, Čes. kultura 1, 1912/13, s. 445 ●; M. (V. Martínek): ref. Hřřivna, MSIR 9, 1912/13, s. 210; AW (A. Wenig) in K. H.: Má úcta! (1917); ● ref. Má úcta!: W. (R. Weiner), Venkov 24. 11. 1917; K. Sezima, Lumír 46, 1917/18, s. 211 ●; A. M. Piša: ref. Marko Polo..., Červen 1921, s. 127; ● ref. Vlast: K. (F. V. Krejčí), PL 15. 1. 1922; řřř. (F. Peroutka), Tribuna 11. a 13. 12. 1921; V. D. (Dyk), Lumír 1922, s. 109, 161 ●; ● ref. Bařoh: K. N. (Nový), NO 23. 8. 1924; nv. (Ant. Veselý), PL 23. 8. 1924 ●; ● ref. Bejvávalo...: -jef- (J. Fučík), RP 7. 6. 1925; E. Konrád, Cesta 7, 1924/25, s. 652 ●; V. Brtník: ref. Kouř z Ithaky, Venkov 11. 11. 1926; F. Skácelík: K. padesátinám K. H., Lumír 55, 1928/29, s. 378; ● ref. Pískání v lese: B. Slavík, LidN 9. 10. 1939; A. Skoumal, Řád 1940, s. 110 ●; F. Peroutka: O pitomých řřřech a o slovanském řřřekání, Přítomnost 1939, s. 99; A. Novák: Rytřřř fejetonu, LidN 25. 4. 1939; ● ref. Plachá dvojice: B. Jedlička, LidN 11. 11. 1940; J. Knap, Venkov 7. 2. 1941 ●; B. Slavík in K. H.: V tomto zábavném údolí (1944); ● ref. Pozdní shledání: J. Janů, Kult. politika 3, 1947/48, ř. 59; řřřk (J. Š. Kvapil), Naše doba 55, 1948/49, s. 137 ●; F. Pražák in Paměti českých spisovatelů z dětství (1949); F. Černý: Veselohry K. H., Čes. lidové divadlo 1949, s. 56; B. Polan in K. H.: Cestou necestou (1954); F. Dlouhán Bulánek: Novinář spisovatel K. H., LitN 1954, ř. 17; ● nekrology: G. Franci, LD 3. 3. 1965; V. Laci-na, LitN 1965, ř. 11; F. Černý, Div. a filmové noviny 8, 1964/65, ř. 19; J. Henryřková, Plamen 1965, ř. 5 ●.

pb

Horník

1844, 1845

Poslední předbřeznový almanach s přřřspěvky beletristickými a naučnými, který byl zároveň prvním českým almanachem regionálně zaměřeným.

Vyřřly 2 sv. (1844, 1845), sestavil a vydal P. M. Veselský; sv. 1 tiřřřen u J. Pospřřřila v Praze, sv. 2 v Arcibiskupské tiřřřárně v Praze. Výnos H. byl určen kutnohorské nemocnici (sv. 1) a opatrovně (sv. 2). Třřřetí sv. byl připravován, nevyšel hlavně proto, ře cenzura nepropustila několik básnřř od B. Peřřky a povřřřdku P. M. Veselského Havřřř Vřřřtek, v nřřřž byla zpracována (přřřed dramatem J. K. Tyla) historická látka o vzpouřřře kutnohorských havřřřřř z konce 15. stol.

H. byl konvenčně oznámen jako spis „zábavného a poučujícího obsahu“, ve skutečnosti tu šlo o první pokus vytvořit regionálně zaměřený sborníček, který by zároveň svědčil o současném stavu a směřování mladé české literatury. Regionální zaměření se projevuje jednak v obsahu příspěvků (historická pojednání vztahující se ke Kutnohorsku, beletristické zpracování místních pověstí a látek), jednak v příspěvatelech (kutnohorští rodáci a obyvatelé). Mezi ostatními beletristy jsou především autoři, kteří začali publikovat od počátku 40. let. Autoři *básní*: J. Burgerstein, M. Čacká, B. Němcová, V. J. Pícek, J. B. Pichl, K. Slovanka (nezjišť. pseud.), V. V. Trnobranský, J. K. Tyl, K. M. D. Villani, K. A. Vinařický. Autoři *povědek*: Krasoslava A... va (Nepomucena Šikolová, řeholnice kutnohorského kláštera voršilek), J. Jireček, L. S. (Antonín Ládman, úředník v Čáslavi), J. J. L-ský (Litněnský, tj. J. J. Štětka), J. Litněnská (Barbora Štětková, později manželka J. E. Vocela), J. J. Řezníček, V. V. Trnobranský, P. M. Veselský; autoři *přeložených próz*: B. Brémová (Švédka Frederike Bremer?); K. W. Wójcicki. Autoři *naučných článků*: F. Peške, J. J. Štětka, P. M. Veselský, J. E. Vocel. – Horník. Almanach kutnohorský, který vydali 1862 kutnohorští studenti „u příležitosti odhalení památní tabule na rodinném domě Jos. Kaj. Tyla dne 22. dubna 1862“, souvisí s předchozím H. pouze titulem. Redaktor neuveden; beletristické příspěvky: V. A. Crha, J. V. Jahn, F. V. Jeřábek, E. Just, J. V. Panýrek, K. Sabina, V. Vlček; pojednání o Tylovi od F. Mašiny.

LITERATURA: P. M. Veselský (o programu chystaného almanachu), Květy 1843, s. 88, 148; ● ref. H.: J. S. Tomíček, Čes. včela 1844, s. 116; J. P. Jórdan, Jahrbücher für slawische Literatur, Kunst und Wissenschaft (Lipsko) 2, 1844, s. 113; J. K. Tyl: Do Hory – a třeba dál, Květy 1844 → Národní zábavník (1981); F. Doucha, Čes. včela 1845, s. 36; an., Květy 1845, s. 328 ●; F. Bačkovský: O českých almanaších doby předbřeznové, Zlatá Praha 1884 + K dějinám českých almanachů, Vlast 5, 1888/89; J. Borecký: Almanachy české, Pokroková revue 6, 1909/10.

mo

Horník. Almanach kutnohorský (1862) viz in Horník (1844, 1845)

Martin Bohumil **Hornof**

* 12. 2. 1844 *Kněževes* u Rakovníka

† 8. 4. 1902 *Pardubice*

Prozaik, autor historických povídek pro dospělější mládež.

Pocházel z rolnické rodiny. – Jeho starší bratr, učitel Václav H. (1840–1874), se také věnoval literatuře pro mládež; po studiích na nižší reálce a učitelském ústavu v Praze působil v Novém Strašecí a v Panenském Týnci u Loun. Napsal soubor statí o vlastnostech zvířat (Ze života zvířat, 1871) a spolu s bratrem M. B. H. sbírku hádanek Oříšky (1882); z němčiny upravil několik povídek. – M. B. H. po jednotřídní škole v rodišti vykonal v Rakovníku zkoušku z hlavní školy a absolvoval zde i první ročník reálky, 1860–61 studoval na učitelském ústavu v Praze. Působil jako dočuditel v Lánech a v Srbči u N. Strašecí, jako učitel ve Ždírnici u N. Paky a jako zaměstnanec školské správy na Starém Městě v Praze. 1869 byl jmenován řídícím školy v Holicích a 1891 dívčí školy v Pardubicích. Věnoval se i hudbě, skládal sbory pro pěvecké spolky.

Vedle prozaických *Bajek*, v nichž zdůrazňoval především závěrečné poučení a nepřihlížel tolik k charakteristickým vlastnostem zvířat, ptáků i věcí, a vedle veršovaných deklamovánek, kárajících bázlivost, zbrkllost, chlubitost a jiné záporné dětské vlastnosti (*Besedníček*), napsal H. několik historických povídek pro starší mládež. Soustředil se hlavně na příběhy z českých dějin 10.–12. století, na boje o moc mezi Přemyslovci, Slavníkovci i Vršovci (úspěch v nich slaví zájmy vlastní reprezentované zpravidla Přemyslovci) a na vítězství českých vojsk nad nepřáteli (bitva u Chlumce, boje před Milánem); do historie přitom vnášel ideje své doby (humanita, vlastenectví, zbožnost). Výjimku v H. historické tematice tvoří příběh z třicetileté války (*Čeští vystěhovalci*), vyznívající smírně (návratem exulantské rodiny do vlasti po smrti Ferdinanda II.) a oslavující hrdinství Čechů při obraně Prahy proti Švédům 1648.

KNÍŽNĚ. *Beletrie*: Bajky (PP pro ml., 1868); *Besedníček* (BB pro ml., 1870); *Čeští vystěhovalci* (P pro ml., 1870); *Povídky dějepisné* (PP pro ml., 1878); *Ničemný kníže*, *Chytrý Dobeš* (PP pro ml., 1880); *Mnichova závěť*, *Pomník české slávy* (PP pro ml., 1882); – posmrtné: *Čechové před Milánem* (P pro ml.,

1923). – *Překlady*: L. Pichler: Utrpením ku blahu neboli Syn vdovy (b. d., 1881). – *Ostatní práce*: Stručný dějepis Čech pro školní mládež (1867); Stručný dějepis všeobecný k užítu škol obecných (1873); Přírodopis všech tří říší (1876, podp. Jos. B. Hornof); Oříšky (140 hádanek pro děti, 1882, s bratrem Václavem H.). ■ **REDIGOVAL**: Pod praporem hasičským (1890). ■ **USPOŘÁDAL A VYDAL**: Zpěvy církevní (1880). ■

LITERATURA: an.: nekrolog, NL 9. 4. 1902, odpol. vyd.; O. Pospíšil: Spisovatelé beletristé Pardubic a pardubického kraje (1941).

zp

Václav Hornof viz in Martin Bohumil Hornof

Vladimír Hornov

* 10. 5. 1870 *Holice* u Pardubic

† 26. 7. 1942 *Praha*

Katolický básník a publicista, skladatel veršovaných gratulantů, editor, zejména náboženských a církevních písní.

Vl. jm. Hornof (tak podepisoval některé literární práce hlavně v časopisech a edicích). – Syn spisovatele a učitele Martina B. Hornofa. Vystudoval gymnázium ve Vysokém Mýtě (mat. 1889) a teologii v Hradci Král. (1889–93). Působil v Golčově Jeníkově (1893–95), Dobrušce (1895–98), Pardubicích (1898–99), Kostelci n. Orl. (1899–1900), Novém Bydžově (1900–05), Litomyšli (1905–06) a v Poličce, od 1910 byl profesorem náboženství v Hradci Král., kde zastával i nejrůznější církevní funkce (1910–30 jednatel a předseda cyrilských jednot v královéhradecké diecézi, člen církevního soudu atd.). 1922 byl jmenován konzistorním radou, 1924 papežským komořím. Člen Družiny literární a umělecké od 1916. Na odpočinku žil v Praze, pohřben byl na vinohradském hřbitově.

Poezii i ostatní svou literární činnost chápal H. jako nástroj chvály Boha, církve a vlasti. Psal naivní, často přímočaře didaktické sloky zastaralým jazykem a konvenčním pravidelným veršem, rád parafrázoval církevní písně, které také pro vydání textově upravoval. Některé jeho verše byly zhudebněny J. B. Foerstem, V. Říhovským, J. Nešverou aj., napsal též libreto k ora-

toriu J. Trumpuse Mesiáš (provedeno 1933). Jako neúnavný účastník katolického společenského a kulturního života skládal veršované proslovy pro nejrůznější, někdy velmi podrobně specifikované příležitosti, např. k přivítání biskupa při návratu z eucharistického sjezdu apod. (*Církví a vlasti, V službách lásky*). Také většina ostatních H. veršů měla příležitostný ráz (např. pravidelná báseň v každém čísle týdeníku *Neděle* ke svátkům a významným dnům církevního roku, na konci života sbírky vánoční a mariánské náboženské lyriky). Významnější než H. fejetonistika, próza, veseloherní dramatické pokusy a práce apologetická i homiletická bylo H. úsilí o zlepšení textové stránky církevního zpěvu; úpravy se týkaly jednak rytmu (podřízené hudební melodii i přízvukné prozodii, odstranění nesouladu mezi cézurou hudební a textovou), jednak výrazu (ve smyslu zušlechťování a náboženské výchovnosti).

PSEUDONYMY, ŠIFRY: Jiří Bílý, Václav Hradecký, V. H. Hradecký (Časové úvahy 1911), V. H. Poličský; X, Z. Z. (obojí Pardubický obzor). ■ **PŘÍSPĚVKY in**: Cyril; Časové úvahy (Hradec Král.); Čech; Čes. východ (Chrudim, od 1894); Dorost; Hlasy svatohostýnské (Hostýn); Jitřenka (Polička); Kazatelna (Pelhřimov); Květy lásky; Lid; Lid. listy (Choceň); Neděle; Obnova (Hradec Král., od 1895); Orel; Pardubický obzor; Pernštýn (Pardubice); Práce (Hradec Král.); Svatá Hora (Příbram); Věstník chrámového družstva v Pelhřimově; Věstník Jednoty katolických duchovních diecéze brněnské (Brno); Vlast; Vychovatel. ■ **KNIŽNĚ**. *Beletrie*: Nebezpečná situace, Souboj na horách (DD b. d., 1922); Církví a vlasti (verš. proslovy, 1929); V službách lásky (verš. proslovy, 1929); Královna máje (BB 1939); Vánoce (BB 1939); V zahradách Královny (BB 1940). – *Úpravy písníových textů*: Písně o velebné svátosti (1919, ed. D. Orel); Český kancionál (1921, ed. D. Orel; lid. vyd. bez not 1928); Malý kancionál (1921, ed. D. Orel). – *Ostatní práce*: Volná myšlenka ze stanoviska náboženského, filozofického a sociálního (1911, pseud. V. H. Hradecký). ■ **REDIGOVAL knižnici**: Lidové jeviště (Hradec Král., 1919–33). ■ **USPOŘÁDAL A VYDAL**: Písně a modlitby pro oktáv sv. Jana Nepomuckého (1926, s J. Paulyem). ■

LITERATURA: an.: Básník V. H. sedmdesátníkem, Moravskoslezský deník 10. 5. 1940; čt: Básník Msgr. V. H. zemřel, LidN 28. 7. 1942.

mb

Jaroslav Horný viz Jaroslav Nauman